

**ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ
ВРАЦА**

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ
ЗА**

ОПАЗВАНЕ НА

ОКОЛНАТА СРЕДА

2010-2015г.

**ПРИЕТА НА ЗАСЕДАНИЕ НА ОБЛАСТНАТА КОМИСИЯ ПО ЕКОЛОГИЯ И
ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
РЕШЕНИЕ №2 , ПРОТОКОЛ №2 / 21.10.2010 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

- 1.1 ВЪВЕДЕНИЕ.....1-6 СТР.**
- 1.2 ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА.....7-12 СТР.**

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПО КОМПОНЕНТИ

- 2.1 ВОДА .....13-28 СТР.**
- 2.2 ВЪЗДУХ.....28-34 СТР.**
- 2.3 ПОЧВИ.....34-39 СТР.**
- 2.4 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ, ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, НАТУРА 2000.....40-57 СТР.**

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

- 3.1 БОРБА С ШУМА.....57-60 СТР.**
- 3.2 РАДИАЦИОНЕН КОНТРОЛ.....61-64 СТР.**
- 3.3 УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ..... 65-82 СТР.**

IV. SWOT АНАЛИЗ.....83 СТР.

V. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ..... 84-89 СТР.

ОПООС	<i>Общинска програма за опазване на околната среда</i>
ОПУДО	<i>Общинска програма за управление дейността на отпадъците</i>
ОПРР	<i>Оперативна програма „Регионално развитие”</i>
ПДК	<i>Пределно допустими концентрации</i>
ПЗ	<i>Природна забележителност</i>
ПРСР	<i>Програма за развитие на селските райони</i>
ПСОВ	<i>Пречиствателна станция за отпадни води</i>
ПСПВ	<i>Пречиствателна станция за питейни води</i>
ПУДООС	<i>Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда</i>
РИОСВ	<i>Регионална инспекция по опазване на околната среда и водите</i>
РИОКОЗ	<i>Регионална инспекция за опазване на общественото здраве</i>
РДТБО	<i>Регионално депо за твърди битови отпадъци</i>
РЦУО	<i>Регионален център за управление на отпадъците</i>
СДН	<i>Средноденонощна норма</i>
SWOT	<i>Анализ силни и слаби страни, възможности и заплахи</i>

1.1 ВЪВЕДЕНИЕ

Светът е изправен пред едно от най-сериозните си предизвикателства – да се развива устойчиво по начин, който задоволява нуждите на сегашното поколение, без да прави компромис с възможностите на бъдещите поколения да посрещнат своите нужди. В противен случай последиците няма да са само екологични, те ще са свързани със сигурността, с политическите, икономическите, социалните, включително, миграционните, здравните и демографските аспекти на развитието.

Глобалните предизвикателства свързани с околната среда изискват отговор и действия на глобално, национално, регионално и местно ниво.

Като държава от Европейския съюз България е изправена пред предизвикателството да постигне европейските стандарти и изисквания за околна среда и устойчиво развитие, да се справи с проблемите, които решават повечето страни при реформиране на икономиките си в посока на по-ефективно използване на всички ресурси и по-малко замърсяване на околната среда.

Процесите и предизвикателствата, свързани с околната среда рефлектират във всички сектори на икономиката и сфери на живота и обратно, и това изисква нови по-интегрирани и комплексни подходи за тяхното решаване. Областната стратегия за опазване на околната среда очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на областта в контекста на устойчивото развитие.

Стратегията се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване. **В този смисъл стратегията цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.**

Постигнато е намаляване на емисиите на някои от наблюдаваните замърсители във въздуха – намаляване на емисиите от олово, в резултат от забраната на употреба на оловни бензини, устойчиво решаване на проблемите със замърсяването на въздуха от циментовото производство, намаляване на емисиите от серен диоксид и прах от енергетиката и др. Във по-висока степен е интегрирана политиката за опазване на почвите и тяхното устойчиво използване в останалите секторни и междусекторни политики.

Подобрява се качеството на подземните и повърхностните води. Предстои изграждането на планираните пречиствателни станции за отпадъчни води, финансирани по предприєдинителния инструмент ИСПА и ОП "Околна среда". Поставено е началото на изграждането на Национална система за управление на отпадъците и съответната инфраструктура. Изпълнението на инфраструктурните екологични обекти има и социално измерение – откриват се нови работни места по време на строителството и експлоатацията на обектите.

Сега на дневен ред е продължаване на процеса на ефективно прилагане на новото екологично законодателство, както и набеязването на стратегически цели и политики,

свързани с новите екологични предизвикателства пред които е изправен светът, включително Европа и България.

ОСНОВАНИЕ

Приемането на РБългария в ЕС и значителните промени, които настъпиха в европейските политики за околна среда през последните години обуславят необходимостта от настоящата стратегия. Областната стратегия за опазването на околната среда 2010 – 2015 г. е разработена в съответствие с Националната стратегия за околна среда 2009 – 2018 г., поради изтеклия срок на съществуващата областна стратегия и в съответствие с актуализираните общински програми за опазване на околната среда.

Стратегията е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на областта, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията си поставя няколко основни цели:

- Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на областта;
- Да използва разумно природните дадености на територията на областта за развитие на икономическия потенциал;
- Да открие приоритетите в разглежданата област;
- Да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на проблемите;
- Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми.

ПРИНЦИПИ

Стратегията се основава на следните основни принципи:

- Устойчиво развитие
- Опазване на природните ресурси
- Принцип на превенцията и предпазливостта
- Интегриране на политиката по ООС в регионалната политика
- Субсидираност на политиките
- Прилагане на чисти технологии
- Споделена отговорност
- Достъп до информация за състоянието на околната среда
- Участие на обществото във вземане на решения и достъп до правосъдие
- Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване на състоянието на околната среда

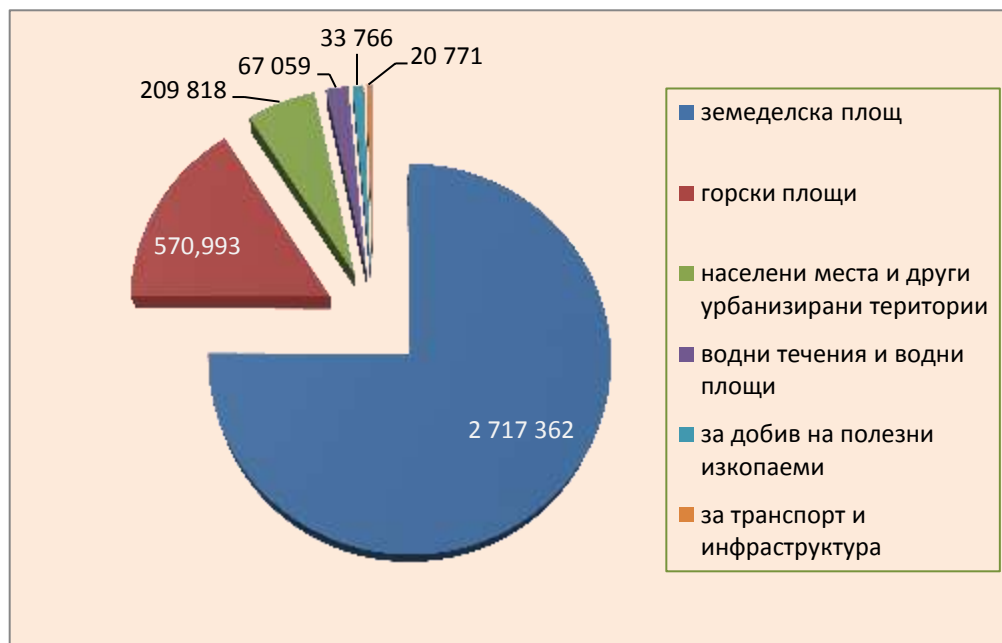
1.2 ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА

Област Враца е създадена с Указ № 1 от 05.01.1999 г. на Президента на Република България. Разположена е в Северозападната част на страната и в нейните административни граници са включени десет общини - Враца, Борован, Мездра, Криводол, Хайредин, Мизия, Бяла Слатина, Оряхово, Роман и Козлодуй с общо 123 населени места.

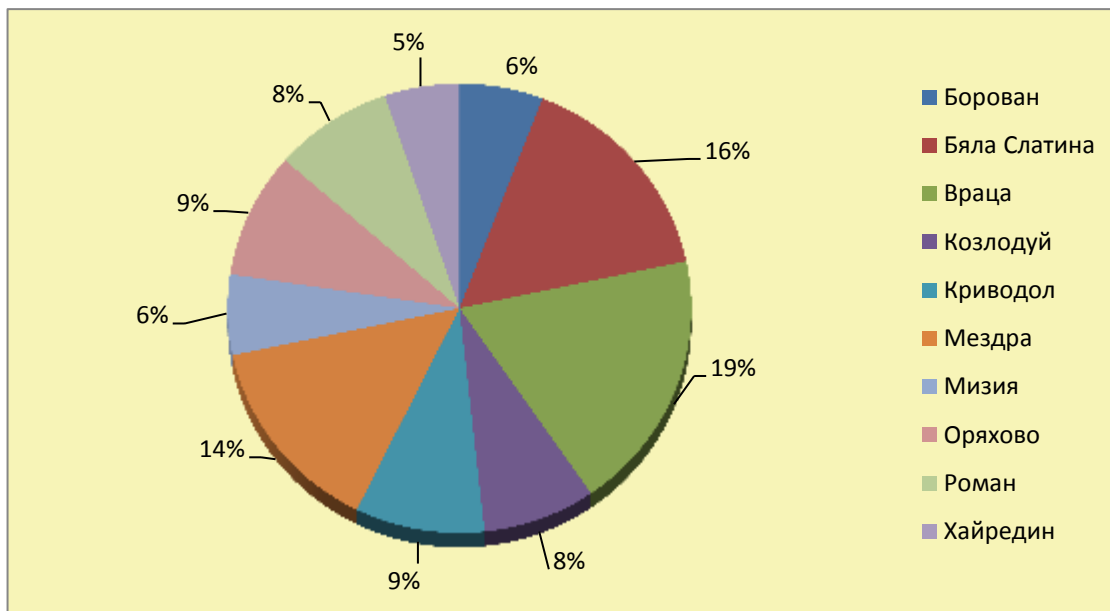
Територията на Област Враца заема 1/26 част от територията на България. Тя се простира от река Дунав на север до Стара планина на юг. Релефът е разнообразен - от равнинен покрай река Дунав, хълмист при надморска височина 150-300 м - в посока север и на юг – планински, включващ Врачанската планина. На север Област Враца има международна граница с окръг Долж, Румъния. На запад граничи с област Монтана, на юг със област София и на изток с областите Ловеч и Плевен.

През територията на област Враца минават международни транспортни коридори: IV – международен път Е - 79 и VII – река Дунав.

Област Враца заема площ от 3 619.8 кв.км. Разпределението ѝ съгласно данни на НСИ, е както следва: земеделски територии, горски територии, водни течения и водни площи, населени места и други урбанизирани територии, за добив на полезни изкопаеми, населени места и други урбанизирани територии, и територии за транспорт и инфраструктура.

Към 31.12.2007г. населението на Област Враца е 202 711 жители съгласно данни на Националния статистически институт. От тях мъжете са 98 489, а жените са 104 222.Разпределението по населени места е – 115 207 живеещи в градовете и 87 504 живеещи в селските райони.

ОБЩИНА БОРОВАН

Община Борован се намира малка котловина на Дунавската равнина с хълмист релеф. Създадена с указ на НС от 1978 година като селищна система и с Указ от 28.08.1987 година като община. Има 5 населени места и 6004 жители. Граничи с общините Враца, Хайредин, Бяла Слатина и Криводол. Заема площ от 212.07 кв.км и има благоприятно географско разположение. През нея преминават важни транспортни пътища от републиканската пътна мрежа Враца - Оряхово, Монтана, Бяла Слатина и Плевен. Надморска височина - 250-350м. Плодородната земя на площ от 160 000 дка., благоприятства развитието на зърнопроизводството. Забележителности - Борованска могила /423м./, обявена през 1961 година за природоисторически обект.

ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

Община Бяла Слатина има територия 572 453 кв.км. и население 29 041 жители. Създадена с Указ на НС от 1978 година като селищна система и с Указ на НС № 2704 от август 1987 год. като община. Заема територия от 572 кв.км., разположена в Дунавската равнина върху терасите на р. Искър. Граничи с общините Враца, Борован, Хайредин, Козлодуй, Оряхово, Кнежа, Червен бряг. Заема средишно положение в Северозападна България и е на почти еднакво разстояние от р. Дунав и

Предбалкана. Релефът е разнообразен - равнинен и полупланински, разположен в Дунавската хълмиста равнина, със средна надморска височина - 126 м. Преобладават черноземните почви. Климатът е умерено-континентален. По-значителни отводнителни артерии в общината са р. Скът, р. Бриша и р. Марла. Най-често срещани дървесни видове са акация, дъб, бук, липа, орех и топола. В Бяла Слатина защитени са следните територии: - Агиното бранище - площ 1 дка. Характерно е с красива дъбова гора, израснала на плодородна почва, наречена "Китката". Вековен дъб на възраст над 600 г. - Данфоровия горун се намира на около 1 км., западно от село Галиче в местността "Горно ливаде".

ОБЩИНА ВРАЦА

Община Враца се намира в Северозападната част на Република България и има територия 679 кв.км. и население 83 205 души. Състои се от един град Враца и 22 села. По площ общината заема 16 място в страната. От общо 679 кв.км. - 309 са обработваема земя, а 117-гори и ливади. Град Враца е с изградена инфраструктура и комуникации. Общината е създадена с Указ от 05.12.1978 год. и наследява старата градска община още от Възраждането. Граничи с общините Мездра, Борован, Криводол, Вършец и Монтана. Забележителности – проломът "Вратцата", пещерата "Леденика", лобното място на Христо Ботев в м. "Йолковица" и връх "Околчица", където всяка година на Втори юни се провежда всенародно поклонение в памет на загиналите за свободата на България, тракийското съкровище от Могиланската могила и Рогозенското съкровище.

ОБЩИНА КРИВОДОЛ

Община Криводол заема 326 кв. км площ в северозападната част на Република България. Отстои на равни разстояния от сравнително големите икономически центрове Враца и Монтана. Състои се от 15 населени места с население 10 272 души и е създадена с Указ №2704 на НС от август 1987 година като община. Граничи с общините Враца, Борован, Вършец, Монтана, Бойчиновци. Релефът на територията заета от Община Криводол е разнообразен - доминирани са хълмистият и

нископланинският. По-голяма част от терените са с малки наклони и предоставят възможности за стопанско усвояване. Природните дадености на територията на общината са изключително разнообразни и включват реките Ботуня, Въртешница /Лева/ и Рибиня, система от пещери, карстови извори, горски масиви и др. Край с. Градешница е открита глинена плочка с писмени знаци - образец на първата писменост в Европа. На територията на общината са съхранени уникални исторически паметници - римска вила "Рустика" и античен мавзолей край с. Урвене, останки от римски крепости край селата Осен, Краводер, Галатин и др. В пещерите край с. Ботуня, уникални със своята разнообразност и съвършенство, има неизследвани обиталища на първобитния човек от края на палеолитната епоха – 40 000 г. пр.н.е. Интересни туристически обекти са манастира "Йоан Предтеча" известен като Градешки манастир, мемориален комплекс "Септемврийци" в местността "Томин мост" и др.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

Община Козлодуй е разположена в северозападна България, в Дунавската равнина, на брега на р. Дунав. Създадена е с първите Привременни правила на новата държава през август 1879 година, утвърдена като община с Указ №2701 на НС от 1987 година. Заема площ от 286 кв.км. и има 22 571 жители. Разположена е в равнината на десния басейн на р. Дунав. Граничи с общините Вълчедръм, Хайредин, Мизия, а на север с р. Дунав и областта Долж /Румъния/. Община Козлодуй включва един град – Козлодуй и четири села.

Тя е разположена в източната част на Северозападна България, в Дунавската низина, на 25 метра надморска височина. Намира се на 7 км от устието на р.Огоста, в плодородната житница на България, наречена от древните българи Златия. Районът е с традиции в развитието на електропроизводството и селското стопанство. Основната част от територията на общината е заета от земеделски земи. Много по-нисък е делът на горските и други територии. Известен още като атомната столица на България. Забележителности – Национален музей "Параход Радецки", Ботев парк, храмът "Св. Троица", храм-паметник читалище "Христо Ботев", църква "Успение Богородично", Римската крепост "Аугуста" в с. Хърлец, Поповото ханче в Бутан.

ОБЩИНА МЕЗДРА

Община Мездра е създадена с Указ №264 от 03.12.1898 година и разширена с Указ № 2963 от 25.08.1934 година. Заема 554 кв.км. площ, разположена главно по Искърското дефиле, население 23 736 жители в 28 населени места – гр. Мездра и 27 села. Граничи с общините Враца, Роман, Бяла Слатина, Ботевград и Своге. Общински център

Мездра /12 514 жители/ е обявен за град на 26.08.1950г. Общината е разположена в Северозападна България и обхваща северната част на Искърското дефиле и Предбалкана по поречието на река Искър, със средна надморска височина 270м. Климатът е умереноконтинентален. Най-голям процент от територията на общината заемат земеделските площи и горите, следвани от населените места. Релефът е равнинно-хълмист и полупланински, с преобладаващи сиви горски почви, подходящи за отглеждане на зърнено-фуражни култури и трайни насаждения. Горският фонд на общината обхваща 195 001 дка, в т. ч 25 264 дка иглолистни и 21 136 дка широколистни гори. Отдалечените от големите пътни артерии села са разположени в екологично чисти планински и полупланински райони и притежават висок потенциал за развитие в сферата на екологичния и селски туризъм. На територията на общината се намира част от Природен парк " Врачански Балкан, Природните забележителности "Ритлите", "Новата пещера " в землището на Люти брод, "Говедарника" в землището на с. Царевец и забележителностите - Черепишки манастир и църква "Успение Богородично", както и историческа местност "Рашов дол".

ОБЩИНА МИЗИЯ

Община Мизия е разположена в северозападната част на Дунавската равнина и обхваща територия от 207 кв.км. В състава ѝ влизат гр. Мизия и още пет населени места с население 7 751 души. С указ от 13.02.1970 година бившето село Букьовци става град и получава днешното име Мизия. Община Мизия е създадена с Указ на НС от 25.05.1978 година. Тя граничи на североизток с община Оряхово, на северозапад с общините Козлодуй и Хайредин и на юг с община Бяла Слатина. Релефът на общината е предимно равнинен до слабо хълмист. Надморската височина варира между 25м. и 186м. Река Скът преминава през цялата ѝ територия, а река Огоста е естествената граница с община Козлодуй. Климатът е умерено-континентален със студена зима и североизточни ветрове и горещо лято със западни и северозападни ветрове. Обработваема земя 46 845 дка. Забележителности - Гърбавият мост в с. Липница, Букьовското сребърно съкровище /V - IV в.пр.н.е./, църквата " Св. Никола" в с. Софрониево /XVII в./.

ОБЩИНА ОРЯХОВО

Община Оряхово е разположена в Северозападна България по поречието на р. Дунав. Създадена според Привременни правила, обнародвани в Държавен вестник от 18.08.1897 година и утвърдена с Указ на НС от 1987 година.

Заема площ от 329 кв.км., с население 13 864 жители. Общината е разположена в североизточната част на Област Враца и граничи с общините Мизия, Бяла Слатина, Кнежа, Долна Митрополия и на север с река Дунав. Тя се състои от седем населени места - град Оряхово – общински център и шест кметства. Равнинно-хълмистият релеф, умерено континенталният климат, надморската височина /150 м./ и разнообразните почви/преобладаване на чернозем и лъсови/ характеризират географските особености. Географското ѝ местоположение определя достъп до северната граница на Република България и това позволява включване на воден транспорт с пътници и товари използвайки налично изградените пристанищен и фериботен комплекс. Общината е част от район с важно геостратегическо положение, което определя голямата ѝ роля в развитието на област Враца и страната, за трансгранично европейско сътрудничество. Тази значимост се подсилва от наличието на Гранично контролно пропускателен пункт и ферибот. Забележителности къща - музей "Дико Илиев", чешмата "Капитанец" до Римската крепост "Вариана", средновековната българска крепост "Камъка", Възрожденската църква "Свети Георги" /1837 година

ОБЩИНА РОМАН

Община Роман заема югоизточната част на област Враца в Северозападна България. Утвърдена с постановление №77 на Министерски съвет от 05.12.1977 година., като център на селищна система, тя включва общо 13 населени места, от които градът и 12 села и 6 804 души население. Заема площ от 303,5 кв.км., разположена в средното течение на р. Искър, където се влива най-големият ѝ приток - р. Малък Искър. Има надморска височина 150 м. Територията на общината съставлява 8,3% от общата територия на областта. Граничи с общините Мездра, Бяла Слатина, Червен бряг, Луковит, Ябланица, Правец и Ботевград. Забележителности - красивата природа по поречието на р. Искър, Струпешкият манастир "Св. Пророк Илия".

ОБЩИНА ХАЙРЕДИН

Хайредин е най-малката община във Врачанска област. Заема територия 190,4 кв.км., разположена от двете страни по долното течение на р. Огоста в Дунавската равнина - Златията. Общината е създадена с Указ от 1978 година като център на селищна система и с Указ №2704 на НС от м. август 1987 година като община. Общината граничи с общините Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Мизия, Криводол, Вълчедръм и Бойчиновци и обединява 6 села с население 5 456 души. През Хайредин минава пътят Враца - Козлодуй и Враца - Мизия - Оряхово. Разполага с около 15 000 дка от изключително плодородната земя в местността "Златия". Забележителности - Древният Аспарухов вал, лековития минерален извор, Рогозенското сребърно-златно тракийско съкровище, състоящо се от 165 съда, открито в началото на 1986 година.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПО КОМПОНЕНТИ

2.1 ВОДИ

ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ

Водните ресурси са използваемата част от природните води на определена територия в зададен интервал от време. Формират се предимно от валежите и се проявяват като повърхностни и подземни води. Тяхното опазване, рационално използване и управление е от жизнено важно значение за бъдещото устойчиво развитие на страната. За съжаление България е в числото на най-бедните на водни ресурси страни в Европа. Средногодишното количество за жител е около 2300-2400 м³, а използваемата част от него варира от 800 до 100 м³/ж. год.

Основен дял на повърхностните води се пада на реките. Географското положение и физикогеографските условия на България обуславят наличието на реки със смесен тип на подхранване. При реките от този тип повече от водите им (50-70%) се получават от разтопяването на снеговете, а останалото количество – от есенните или пролетните дъждове. Реките и водните обекти, които се намират на територията на Област Враца, спадат към Черноморският водосборен басейн и по-точно Дунавската подобласт. На територията, контролирана от РИОСВ - Враца се намират поречията на три реки: р. Огоста, р. Искър и р. Дунав.

През територията на Област Враца преминават и се следи качеството на водата на следните реки :

- Част от средното течение на р. Искър с притоци р. Върбешка бара, р. Моравишка и р. Малък Искър ;

-Долното течение на р. Огоста с притоци р. Скът и р. Ботуня и със заустени в тях р. Въртешница, р. Бързина и др. ;

- Част от долното течение на р. Дунав ;

В рамките на НАСЕМ по поречието на тези реки са разположени 8 пункта за контрол на водите.

ПОРЕЧИЕ НА Р.ОГОСТА

От вливащите се в Дунав, река Огоста е на второ място по размер на водосборния басейн - 3 157 км³ със значителен брой притоци. За начало на река Огоста е приета р. Чипровска, която извира под вр. Вража глава (935 м) на границата със Сърбия. Река Огоста се образува от многобройните потоци в Чипровската планина, тече през тясна долина до гр. Монтана, след това навлиза в Дунавската равнина и при гр.Оряхово се влива в Дунав. Има около 40 притока, от които най-значителни са Ботуня (дължина 69км. водосборна област 732км² и Бързия (дължина 35 км водосборна област 241 км²).

Кислородното съдържание на водите на р.Огоста е сравнително добро. До яз.Монтана, поради планинския характер на реката и добрата аерация, водите по показателя разтворен кислород са I-ва категория. В участъка под гр.Монтана и до с.Кобиляк водите преминават във II-ра категория. По-надолу по течението кислородното съдържание се подобрява. Преди заустването, след гр. Мизия, кислородното съдържание намалява и водите по този показател са II-ра категория. Влияние оказва и ниската скорост на водата в тази равнина част. Кислородното съдържание във водите на р. Огоста не представлява пречка те да се използват за риборазвъждане.

Органичното съдържание в планинския участък е ниско и по показателя БПК₅. До вливането на р. Дългоделска водите на р. Огоста са I-ва категория. След това органичното съдържание нараства постепенно по дължина на реката и до заустването по този показател водите са II-ра категория. Биогенното съдържание, изразено чрез показателя нитратен азот, не представлява проблем за р. Огоста. Значително по-различно стои въпросът със съдържанието на нитритен азот. Само в най-високите части на течението водите са I –ва категория. След гр. Чипровци надолу следва нарастване и при заустването водите по съдържание на нитритен азот надвишават допустимата III-та категория. Аналогична е надлъжната схема на изменение на съдържанието на амониев азот и фосфати. Достигат се в отделни участъци концентрации в рамките на и над III-та категория. Количеството на разтворените вещества нараства по дължина на реката. Категорията на водите е в границите на I-ва и II-ра категория.

Един от притоците на р. Огоста - река Ботуня извира от северните склонове на връх “Тодорини кукли” в Западна Стара планина, като в долното ѝ течение се влива р. Въртешница, образувана от сливането на реките Лева и Дъбника.

Река Дъбника извира на 3 км североизточно от гр. Враца и на нея е построен язовир “Дъбника” (обем 13,6 млн. м³), който е построен за нуждите на охладителната система на “Химко” АД, гр.Враца. Същинското начало на реката са дренажните води след язовирната стена.

Река Лева извира на около 700 м. западно от връх “Бук” във Врачанския Балкан. Долината на Лева в горната си част е със стръмни и скалисти склонове. Един от притоците на р. Лева, впечатляващ със своята красота и величие е водопад „Скакля”. Скакля е сред най-високите български водопади - 130 метра височина. Разположен е в един от най-живописните дялове на Стара планина – Врачански Балкан. На юг от Враца, дълбоко в пазвите на Врачанската планина, се намира друг от притоцитена река Лева, известен сред тукашните хора като водопад "Боров камък".

Река Скът води началото си от предпланинските възвишения в района на селата

Горно Пещене, Тишевица, Цаконица и др. Височината на тези възвишения е от 500—600 м и характерното за тях е, че северните им склонове са незалесени и спускащите се надолу малки рекички имат пороен характер. Всички тези рекички се събират малко над с. Голямо Пещене под общото име Скът. Наклоните им не са много стръмни и не текат в много дълбоки долове. Данните показват, че след 2001 г. режимът на реката е силно променен. Дебитът на р. Скът има стабилна тенденция на намаляване през август и септември и леко увеличаване през юни и юли. Това може да бъде обяснено с нарастването на водоползването за стопански нужди и количеството паднали валежи. Общини по поречието на река Огоста на територията контролирана от РИОСВ - Враца:

реки	общини
Огоста	Криводол, Враца, Хайредин, Козлодуй, Мизия
Скът	Враца, Борован, Бяла Слатина, Мизия

На територията на областта поречието на р.Огоста се контролира в 7 пункта от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) – 3 бр. за р.Скът, 1бр. за р. Ботуня, 1 бр. за р. Бързина и 2бр. за р. Огоста.

р. Скът:

- Скът Скът след с. Мало Пещене;
- Скът след гр.Бяла Слатина;
- Скът след гр.Мизия.

р. Ботуня:

- Ботуня при с. Голямо Бабино.

р. Бързина:

- Бързина при Липница

р. Огоста:

- Огоста при с.Софрониево;
- Огоста преди вливане в р.Дунав.

За водите на р. Скът в пункта след гр. Бяла Слатина се запазва тенденцията от предходни години за превишения над ПДК по показателя „нитритен азот” – от 0.09 до 0,973мг/л. Наднорменото съдържание на “нитритен азот” в река Скът след гр. Бяла Слатина се дължи главно на зауставането на непречистени отпадъчни води от градската канализация на гр. Бяла Слатина.

Системно се наблюдава превишаване на стойностите на нитритен азот, неразтворени вещества и фосфати след преминаването на реките Скът и Ботуня съответно през Бяла Слатина, Мизия и Криводол. Същото е и положението с р. Лева след вливането на р. Дъбнишка в нея. Основен източник за замърсяване с нитрати са отпадъчните фекално–битови води. Последните са източник на фосфати и неразтворими вещества. Предпоставките за поява на цъфтеж на водорасли и буйно развитие на плевелна водна растителност са налице, а с това се завишава и риска от еутрофикация на водоемите.

ПОРЕЧИЕ НА Р.ИСКЪР

Река Искър е най-дългата вътрешна река, протичаща изцяло на територията на България. Дължината ѝ е 368 км, а общата водосборна площ на реката и притоците ѝ е 8647 кв.км. Заема части от територията на 6 административни области: София, Софийска, Пернишка, Врачанска, Плевенска и Ловешка. Река Искър се образува от реките Бели Черни и Леви Искър, известни под общото име Искрове. За начало на р. Искър се приема Черни Искър.

Общини по поречието на р. Искър на територията контролирана от РИОСВ-Враца

реки	общини
Искър	Мездра, Роман
Малък Искър	Роман

По поречието на р. Искър са разположени три пункта от НСМОС:

- На р. Малък Искър при гр. Роман;
- На р. Искър при с. Ребърково;
- На р. Искър при гр. Роман

Водите на р.Искър и в двата пункта за измерване са с постоянни наднормени концентрации на “нитритен азот”, с максимална стойност при с.Ребърково/0.594мг/дм3/ и при гр.Роман/0.111мг/дм3/. Река Малък Искър от контролния пункт при гр.Роман се контролира три пътигодишно по показателя “нитритен азот” и има регистрирано едно превишение - 0,055мг/дм3 през месец юни 2008г. /норма за II-ра категория 0,04мг/дм3 /.

По всички други изследвани показатели реката в този участък отговаря на проектната си категория.

ПОРЕЧИЕ НА Р. ДУНАВ

Река Дунав извира от планината Шварцвалд, Германия. Общата ѝ дължина е 2780 км, от които 2412 са плавателни. Средногодишния отток на реката в Черно море е 6460 м3/сек. В нея се вливат около 300 притоци, чийто басейни обхващат 10% от площта на Европа. Дунав приема и отвежда водите от 18 страни на територията на Стария континент. Територията на басейна на р.Дунав е 801463 км2, на която живеят 81 милиона души. Делтата на реката покрива площ от 679000 ха и през 1 991г. е обявена за “Световно природно наследство”.

Общини по поречието на река Дунав на територията контролирана от РИОСВ - Враца

река	общини
Дунав	Козлодуй, Оряхово

По поречието на р. Дунав има разположен един пункт на пристанище Оряхово. Реката отговаря на проектната си трета категория при всички обследвания.

Отточна област на реки вливащи се директно в р.Дунав	
Наименование	Площ на водосборния басейн(км2)
Скът	1074
Огоста	3157
Искър	8746

При анализ на показателите БПК5 и разтворен кислород в пунктовете, контролирани от НСМОС на територията на Врачанска област за последни години се наблюдава трайна тенденция към подобряване качествата на повърхностните води, като за изтеклата година не е регистрирано нито едно превишение по тези показатели.

При контрол на качествения състав на водоприемниците в района на Област Враца се забелязва тенденция към задържане и подобряване състоянието на водите в сравнение с предходните години. Независимо от регистрираните единични превишения на някои от показателите, по-голямата част от тях трайно запазват стойности под допустимите норми за съответната категория на водоприемника. Съдържанието на

вещества със синтетичен произход /детергенти, пестициди, нефтопродукти, цианиди и др./ общо също намалява спрямо минали периоди. Замърсяването на повърхностните води е широко разпространено в земеделските и градски райони и се характеризира с комплексно замърсяване с биогенни елементи (азот и фосфор), някои тежки метали, органични замърсители и продукти от тяхното разграждане. В определени райони се запазва тенденцията на трайно регистриране на относително по-високи концентрации на някои вредни вещества. В почти всички речни течения под селищата без ГПСОВ се измерва високо съдържание на азотни форми и фосфати, особено при маловодие. Такъв пример за нашия регион са р. Скът и р. Искър. Основен обект-замърсител в това отношение е градската канализация – Мездра, заустена в р. Върбешка бара преди вливането и в р. Искър и градската канализация – Бяла Слатина.

Качеството на водите и водните екосистеми е в зависимост от редица фактори, включващи употреба на химически вещества, начин на обработка на земята, а също така и природните дадености.

В област Враца има изградена и функционира една Градска пречиствателна станция за отпадъчни води в гр. Враца. Град Враца е с по-голяма степен на изграденост на канализационната система (около 88%) и проектния капацитет на станцията е недостатъчен да поеме цялото количество формирани отпадъчни води. Освен това ГПСОВ-Враца е морално и физически остаряла и се нуждае от разширение и реконструкция, което е една от причините за неефективната работа на станцията. Община Враца има изготвен и одобрен проект за интегрирания воден цикъл на гр. Враца - първия голям проект в сектор “Околна среда”. Финансирането е осигурено от Оперативна програма “Околна среда”, като 98 818 893млн. лева са от Кохезионния фонд, 24 707 722млн. лева са от Държавния бюджет и 12 849 672млн. лева заем от Международни финансови институции. Съгласно Регламент 1083/2006 на ЕК, всеки проект на стойност над 25млн. евро следва да получи одобрение от комисията, след като премине етапа на оценка на национално ниво. В проекта са включени реконструкция, разширение и модернизация на 150 километра водоснабдителна, канализационна и колекторна мрежа, както и пълно обновяване на съществуващата пречиствателна станция.

Общо на територията на Област Враца има 62 язовира – 11 са без ограничения за завиряване, 38 се завирявани ограничено и 13 са запечатани поради лошо техническо състояние.

Степен на изграденост на градска канализация по общини на територията:

Населено място	% изградени	План за изграждане на ГПСОВ
гр. Враца	88 %	Одобрен проект за реконструкция, разширение и модернизация на ГПСОВ
гр. Мездра	98 %	Готови работни проекти
гр. Козлодуй	80 %	В процес на строителство. Изпълнени два етапа от изграждането
гр. Бяла Слатина	82 %	Готови работни проекти
гр. Оряхово	58 %	Готови работни проекти
Гр. Роман	25 %	Няма изработени проекти
Гр.Криводол	25 %	Одобрено финансиране по ОП ”Околна среда” за техническа помощ за проектиране на ГПСОВ

Съгласно Закона за водите една от системите, осигуряващи информация за екологичното състояние на водите на регионално и национално ниво, е контролно-информационната система за състоянието на отпадъчните води, заустващи във водни

обекти. Системата е водеща при дефиниране, както в количествено, така и в качествено отношение, на екологичното състояние на водите и за разлика от влиянието на природните дадености, функционирането ѝ позволява провеждането на превантивна дейност за подобряване на неговото състояние.

На задължителен контрол подлежат всички обекти, формиращи отпадъчни води и заустващи в повърхностни водни обекти.

ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

Инфраструктурни обекти изградени и в етап на изпълнение в Община Бяла Слатина:

№	Наименование на проекта	Етап на изпълнение на проекта
1	Канализация профил 101 ул."Акация"	Въведен в експлоатация
2	Канализация профил 81 ул."Цар Асен"	Въведен в експлоатация
3	Канализация профил 63 и 87-б	Въведен в експлоатация
4	Главен канализационен клон-колектор IVa	Въведен в експлоатация
5	Колектор III	Въведен в експлоатация
6	Колектор IVa и профили № 66, 67, 127, 131, 132, 133, 134	Предстои въвеждане в експлоатация
7	Канализация ул."Страхил Войвода"	Предстои въвеждане в експлоатация
8.	Реконструкция на селищна водопроводна мрежа, с. Търнава (вътрешна)	Въведен в експлоатация
9.	Реконструкция на селищна водопроводна мрежа, с. Попица (вътрешна)	Въведен в експлоатация
10.	Реконструкция на водопроводна мрежа, ул."Ст.Караджа и ул."Крайбрежна"	Въведен в експлоатация
11.	Допълнително водоснабдяване с.Търнава от ш.к №2 и реконструкция на съпътстващиводопроводи (външно възстановяване)	Предстои въвеждане в експлоатация

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти:

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
"Вега Стар" ЕООД, гр. Бяла Слатина	р.Скът	р. Огоста
"ВиК" ООД, гр. Враца-градска канализация Б.Слатина	р.Скът	р. Огоста
"Гарант" АД, гр. Бяла Слатина	р.Скът	р. Огоста
ЕТ"Хороскоп", гр. Бяла Слатина	р.Скът	р. Огоста
ЕТ "Фолк - 3", с.	дере	р. Огоста

Отпадъчни води на "ВиК" ООД-гр. Враца за градска канализация в гр. Бяла Слатина се заустват в р. Скът.

При контрол са установени завишения по показателите "азот", "фосфор", "БПК5" и др., причина за което е липсата на градска пречиствателна станция.

При изготвения в Общинската програма за опазване на околната среда на община Бяла Слатина анализ на водите е посочено, че 100% от населението ползва вода

за питейни нужди от системата на В и К – район Бяла Слатина. Качеството на питейните води в Община Бяла Слатина е задоволително и отговаря на изискванията на БДС 2823-83 “Вода за пиене”. Потреблението на вода за питейни нужди от домакинствата на жител има тенденция на нарастване, но все още не е високо в сравнение с други общини в България. Общината е богата на подземни води, които не са леснодостъпни за използване. Основните източници на вода за напояване подавана чрез “Напоителни системи” ЕАД се намират извън територията на Общината и са в състояние да осигурят необходимите количества за нуждите на Общината. Черпенето на подземни водоизточници е достигнало своя предел, индикация за което е наблюдавания лек спад в нивото на подпочвените води. Река Скът е важна отводнителна артерия и има изградени достатъчно на брой язовири – благоприятна предпоставка за развитие на интензивно земеделие. Повърхностните води не отговарят по всички показатели на нормите за съответната категория. Трябва да се направи всичко възможно да се подобри качеството на повърхностните води и поречието на р. Скът да премине в по-горна категория. Липсата на данни за водопотреблението от промишлеността и селското стопанство не позволява да се направи прецизен воден баланс и да се пристъпи към по-ефективно водопотребление.

В същото време вътрешноканалната мрежа за напояване е в много лошо техническо състояние и се нуждае от спешна рехабилитация. Загубите във водопреносната мрежа са твърде високи и са един голям ресурс за подобряване на водопотреблението в Общината. За целта на първо място трябва да се построи ГПСОВ каквато няма към настоящия. Изграждането на станцията трябва да се съчетае с доизграждане на канализационната система за отпадъчни води в гр. Бяла Слатина, както и изграждане на канализационна мрежа в селата. Там такава на този етап няма изградена. Изготвен е проект „Техническа помощ за подготовка на интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Бяла Слатина, включващ изготвянето и осигуряването на финансиране по ОП “Околна среда 2007-2013” на инвестиционен проект за изграждане на канализационната мрежа и ПСОВ и в допълнение части от водоснабдителната система на гр. Бяла Слатина”. Конкретна цел на проекта е да подпомогне Общинската администрация на Община Бяла Слатина да подготви качествени и пълни инвестиционни проекти за подобряване на водния цикъл на гр. Бяла Слатина. Общите цели в областта на водоснабдяването са: осигуряване на населението на питейна вода с подходящо количество и качество, чрез преустройство и ремонт на несъществуващата водопроводна мрежа и съоръжения; ограничаване загубите на вода по протежение на водопроводната мрежа; увеличаване процента от населението ползващо водопроводна мрежа;

Общите цели в областта на отпадъчните води са: Намаляване на прякото изхвърляне на непречистени отпадъчни води в приемниците чрез построяване на ПСОВ; Увеличаване процента от населението, обслужвано чрез канализационни мрежи; Увеличаване процента от населението, чиято отпадъчна вода получава пълна обработка.

С изпълнението на проекта ще бъдат изготвени прединвестиционните проучвания на водопроводна канализационна система на гр. Бяла Слатина и Градска пречистителна станция за отпадни води (ПСОВ), гр. Бяла Слатина и 25 годишна инвестиционна програма за водния сектор на агломерация гр. Бяла Слатина.

Може да се счита, че Община Бяла Слатина разполага с достатъчно водни ресурси спрямо повечето общини в България. Наличните данни за количеството на водните ресурси в Общината я нареждат сред общините средно обезпечени с вода.

ОБЩИНА ВРАЦА

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти:

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
“ВиК” ООД-Враца ПГСОВ-гр. Враца	р. Дъбника	р. Огоста
“Булгаргаз” - ЕАД-район Чирен, общ. Враца	2 бр. сухи дерета и яз. ”Чирен-3”	р. Огоста
Врачански затвор	р. Лева	р. Огоста
“Млечен рай-2”ООД,гр.Враца	р. Лева	р. Огоста
СД”Дигант-Димитров, Григоров”, с. Девене	Сухо дере	р. Огоста
“Камибо” ЕООД-ТП”Хименерго”, гр. Враца	р. Дъбника	р. Огоста
“Холсим/България” АД, с.Бели Извор	р.Въртешница	р. Огоста

На територията, на община Враца основен дял на заустваните отпадъчни води се пада на промишлените предприятия и домакинствата, като дела на промишлените отпадъчни води през последните години значително е намалял. Причина за това е прекратяване или съществено намаляване на производствената дейност на големите производствени мощности.

В съществуващите на територията на община Враца няколко животновъдни ферми отпадните води са зауствени в земни лагуни, без отток към водоприемници. Основен замърсител остават малките животновъдни стопанства и нерегламентираното отглеждане на животни.

В област Враца има изградена и функционира една ГПСОВ. При проверка от пробите на отпадните води, пречистени в ГПСОВ, са установени стойности над определените по показателите “ХПК”, “БПК5”, “общ азот”, “общ фосфор”, “неразтворени вещества”, над определените в разрешителното за заустване индивидуални емисионни ограничения за тези показатели. Причина за това е, че град Враца е с по-голяма степен на изграденост на канализационната система (около 88%) и проектния капацитет на станцията е недостатъчен да поеме цялото количество формираните отпадъчни води. Съществува и значителна разлика между проектния капацитет и реалните възможности на изградената ПСОВ, което се дължи на комплексни причини. Община Враца има изготвен проект за интегрирания воден цикъл на гр. Враца, одобрен по ИСПА мярка във връзка с финансов меморандум: “Техническа помощ за институционално укрепване и подготовка на проекти по ИСПА, Кохезионен фонд и структурен фонд в сектори за управление на водите и отпадъците”. В проекта е включена реконструкция, разширение и модернизация на градската пречиствателна станция.

ОБЩИНА КРИВОДОЛ

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
“Строител-Криводол”, гр. Криводол	р. Ботуня	р. Огоста

Община Криводол е със слабо развита промишлена дейност и по тази причина основен дял на заустваните отпадъчни води се пада на домакинствата (битово-фекални отпадъчни води) и на животновъдните стопанства и селското стопанство.

Град Криводол е един от най-слабо канализираните в област Враца. През последните години усилено се работи по проектиране и изграждане на канализационна мрежа в централна градска част, чрез финансиране по различни програми и основно със средства от Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС).

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

Изпълнение на инфраструктурни проекти за изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води:

Наименование на изпълнявания проект	Етап на изпълнение на проекта
“Градска пречиствателна станция за отпадъчни води”, гр. Козлодуй	Не е въведен в експлоатация
“Канализация по улиците “Хр. Ботев” и “Радецки” в участъка от бл. 32 до пристанището”, гр. Козлодуй	Не е въведен в експлоатация

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
АЕЦ “Козлодуй”, гр. Козлодуй	р. Дунав	р. Дунав
“ВиК” ООД, гр. Враца-градска канализация Козлодуй	р. Дунав	р. Дунав

Съгласно програмата на “АЕЦ-Козлодуй” ЕАД за собствен нерадиационен мониторинг на повърхностните, подземните и отпадъчни води на и около площадката на фирмата, чрез сключен договор с Регионална лаборатория-Враца редовно се следят контролните индикатори. Отпадъчните води от АЕЦ “Козлодуй“, са 70.8 % от общото количество на отпадъчните води за Дунавския басейн и 36.5 % от общата годишна маса за цялата страна. Редовно е извършван анализ на показателя обща бета - активност на проби от отпадъчните води на АЕЦ-Козлодуй, при което не са установени наднормени стойности.

Степента на изграденост на канализационната система на територията на общината е 25-30% при степен на използваемост – 82%. Степента на изграденост на канализацията на гр. Козлодуй е 80% и градът е включен в националната програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води за населени места над 10 000 еквивалентни жители в Република България.

ОБЩИНА МЕЗДРА

Изпълнение на инфраструктурни проекти за изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води:

Наименование на изпълнявания обект	Етап на изпълнение на проекта
Техническа помощ за изграждане на канализационна инфраструктура, реконструкция на водопроводна мрежа и изграждане на ПСОВ на с.Зверино	В период на реализация
Инвестиционен проект за доизграждане на канализационна мрежа и ГПСОВ - Мездра	ПУП за терен на ГПСОВ
Корекция на р. Моравишка – II-ри етап	Въведен в експлоатация
Корекция на р. Моравишка – III-ти етап	Въведен в експлоатация

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
“ВиК” ООД-Враца-градска канализация Мездра	р.Върбешка	р.Искър
“Хемус М” АД, гр. Мездра	р.Искър	р.Искър
“Инертстрой Калето” АД, гр.Мездра	р.Искър	р.Искър
“Техкерамика М” АД, гр. Мездра	р.Боденска	р.Искър
“Стройкерамика” АД-Мездра- цех гр. Мездра	р.Боденска	р.Искър

В Общинската програма за опазване на околната среда на община Мездра е направен извод, че значителните водни количества от реките преминаващи през територията ѝ са сериозен потенциал. Предприятията чиито производства са с висока консумация на вода имат собствени водоизточници. Потреблението на вода за питейни нужди на жител на общината е над средното за областта, качеството на питейните води е задоволително и отговаря на нормативните изисквания. Повърхностните води отговарят на нормите за съответната категория, с изключение на някои показатели за р. Искър. Град Мездра е с най-голяма степен на изграденост на градската канализация в община Мездра, но и тук основен проблем остава липсата на селищна пречиствателна станция, което е причина за регистрираните наднормени концентрации на “азот”, “фосфор” и “БПК”. В община Мездра няма изпълнение на инфраструктурни проекти за изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води. Градът е включен в националната програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води за населени места над 10 000 еквивалент жители в Република България.

ОБЩИНА МИЗИЯ

В гр. Мизия няма изградена градска канализация, а само частични клонове по отделни улици. Общината има изготвени проекти, с които кандидатства за финансиране по различни национални програми.

Наименование на изпълнявания проект	Етап на изпълнение на проекта
“Техническа помощ за подобряване и развитие на ефективна инфраструктура на околната среда на територията на община Мизия	Не е въведен в експлоатация
Подмяна на водопроводите на с. Липница, с. Крушовица, с. Софрониево	Проект /ОПОС/
Изграждане на канализационна мрежа и пречиствателни станции в с. Крушовица и с. Софрониево	Проект /ПРСР/

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
РДТБО Оряхово-Мизия, гр.Мизия	Дере ”Тачов дол”	р.Огоста
“Завод за хартия” АД, гр.Мизия	р.Скът	р. Огоста

В Общинската програма за опазване на околната среда на Община Мизия е отбелязано, че общината изпитва затруднения със снабдяването на населението с питейна вода през летните периоди до високите части на населените места. Честите аварии замърсяват питейните води и причиняват големи загуби, което води до оскъпяване на водата за населението. В Община Мизия няма изградена канализационна мрежа, а водопроводните тръби са етернитови и имат доказано канцерогенно действие

върху хората. Необходима е спешна подмяна на водопроводните тръби, изграждане на канализационна мрежа и пречиствателни станции. Канализацията на жилищните блокове и тази на домакинствата покрай река Скът е заустена директно в реката, което я замърсява и пречи на развитието на речната флора и фауна, а наличието на наноси по дъното и бреговете ѝ ограничава нейния отток.

ОБЩИНА ОРЯХОВО

Изпълнение на инфраструктурни проекти за изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води:

Наименование на изпълнявания проект	Етап на изпълнение на проекта
“Доизграждане на отвеждащ колектор и канализация“Ромски квартал” 9 зона – юг”	Не е въведен в експлоатация
“Техническа помощ за изготвяне на работен проект за ”Реконструкция на улична водопроводна мрежа, рехабилитация на съоръженията и изграждане на новаводопроводна мрежа; изграждане на канализационна мрежа с довеждащи канализационни колектори и пречиствателна станция за отпадъчни води на гр. Оряхово”	Техническа помощ за изготвяне на работен проект
“Техническа помощ за изготвяне на работен проект за”Реконструкция на улична водопроводна мрежа, рехабилитация на съоръженията и изграждане на нова водопроводна мрежа; изграждане на канализационна мрежа с довеждащи канализационни колектори и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води на с. Селановци, общ.Оряхово	Техническа помощ за изготвяне на работен проект

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
“ВиК” ООД, гр. Враца-градска канализация Оряхово	р. Дунав	р. Дунав
Фериботен комплекс, гр.Оряхово	р. Дунав	р. Дунав
Общински паркинг, гр.Оряхово	р. Дунав	р. Дунав

Град Оряхово е с ниска степен на изграденост на канализацията, но през 2008-2009 г. са изградени няколко канализационни клона, основно със средства отпуснати от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/.

ОБЩИНА РОМАН

Изпълнение на инфраструктурни проекти за изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води.

Наименование на изпълнявания проект	Етап на изпълнение на проекта
“Канализация на гр. Роман – главен колектор Г”	Спряно финансирането на обекта
“Помпена станция за отпадни води на довеждащ тласкател	Няма финансиране

“Възстановяване на отводняването на жилищни имоти на гара Струпец”	Няма финансиране
“Дъждовно отводняване в с. Синьо Бърдо – главен колектор I”	Няма финансиране

Точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти

Източник на отпадъчни води	Водоприемник	Поречие
“ВиК” ООД, гр. Враца - градска канализация Роман	р. Малък Искър	р. Искър
”Метизи” АД, гр. Роман	р. Искър	р. Искър
Автостопанство, гр.Роман	р. Малък Искър	р. Искър
Белодробна болница, гр.Роман	р. Искър	р. Искър

От градовете във Врачанска област, които имат в някаква степен изградена канализация и дружество “ВиК” - Враца я експлоатира, гр. Роман е с най-ниска степен канализираност.

ОБЩИНА БОРОВАН И ОБЩИНА ХАЙРЕДИН

Общините Борован и Хайредин са сред най-слабо развитите и в тях няма точкови източници на замърсяване, заустващи в повърхностни водни обекти. Основната дейност която се извършва в тези общини е земеделска и животновъдна и основен замърсител на повърхностните води са малките животновъдни стопанства и нерегламентираното отглеждане на животни.

Изпълнение на инфраструктурни проекти за изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води:

Община	Наименование на проекта	Етап на изпълнение на проекта
Борован	“Изграждане, реконструкция и рехабилитация на водоснабдителна мрежа и изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за отпадъчни води на с.Борован”	На фаза проектиране
Хайредин	„Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за изграждане на канализация и ПСОВ на с. Хайредин”	Сключен договор за изпълнение на обществената поръчка. Към 01.10.2010 г. фирмата е изпълнила договора по проекта, относно дейността по разработване на пред инвестиционното проучване, АПР и съпътстващи анализи, проектиране на ПСОВ и канализация и попълване на апликационната форма за инфраструктурният проект.

В заключение може да се каже, че основен източник на замърсяване на повърхностните води, са отпадъчните води от селищните канализации. Докато

водоснабдителната инфраструктура е сравнително добре развита и централизираното водоснабдяване обхваща 98% от населението, то канализационното стопанство, като мрежа и особено като селищни пречиствателни станции е много слабо развито. Около 44% от жителите са обхванати в канализационни системи с различна степен на изграденост. Градовете Враца, Мездра и Козлодуй са с по-голям процент на изграденост, а Бяла Слатина, Оряхово и Роман са по-слабо канализирани. Работи се по проектиране и изграждане на канализационни мрежи в общини Криводол, Оряхово и Мизия чрез финансиране по различни програми.

Забелязва се активиране на общините по отношение на изграждане на канализационни системи на населените места.

Приоритетна визия в областта на опазване чистотата на водоприемниците в областта е изграждането на ГПСОВ на градовете с население над 10 000 еквивалентни жители до 2010 г. В тази насока се изпълняват следните етапни програми за развитие:

1. “ВиК“ ООД - Враца “Програма за доизграждане на канализационната мрежа по населени места”.

2. Национална програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води за населени места над 10 000 еквивалентни жители в Република България. В програмата от област Враца са включени градовете Враца, Мездра и Козлодуй.

Липсата на локално пречистване на част от промишлените води, включени в градската мрежа създава много проблеми. Изграждането на локални пречиствателни станции е приоритетно за промишлени води със съдържание на тежки метали, мазнини, нефтопродукти, токсични вещества и др. Това ще подобри работата и на градските пречиствателни станции, като ще се облекчи механичното и биологичното пречистване.

ПОДЗЕМНИ ВОДИ

Втората група води, формиращи хидропотенциала на област Враца, е групата на подземните води. Факторите обуславящи характера на подземните води са от различно естество: географски - климат, релеф, почвена и растителна обвивка; геоложки и хидрогеоложки - състав на скалите, тектонски строеж; антропогенни - резултат от човешката дейност.

Главния фактор определящ степента и характера на замърсеност на подземните води е антропогенната дейност. По-често срещаните замърсяващи вещества са: амоняк, нитрати, нитрити, хлориди, метали. Основните източници на замърсяване на подземните води са замърсените повърхностни води и особено при напояване с тях, наторяване с изкуствени торове, използване на пестициди за растителна защита, непречистените битово-фекални води и водите от животновъдните ферми.

За контрол на подземните води има изградени 11 пункта на територията на всички общини от областта. Те също са част от НАСЕМ и контролират показателите водно ниво, температура, рН, разтворим кислород, електропроводимост, калций, магнезий, натрий, калий, желязо, манган, хлориди, сулфати, фосфати, амониев, нитратен и нитритен азот. Извършва се редовен контрол на подземните води във връзка със собствен мониторинг на АЕЦ-Козлодуй, Регионално депо за твърди битови отпадъци /РДТБО/ Враца-Мездра, “Метизи” АД, гр. Роман и “Холсим/България” АД. Според Наредба № 1 за проучването, ползването и опазването на подземните води състоянието на същите в Област Враца е добро и лошо. Другите възможни варианти според наредбата са много лошо и отлично.

При осъществяване на контрол в пунктовете от националната система за контрол на състоянието на околната среда са установени превишения основно по показателите

“нитрати” и “желязо”, което е тенденция и от предходните години.

Законодателство и политика - степен на съответствие, допълнителни инструменти за въздействие, икономически регулатори

Страната успешно хармонизира законодателството си в сектор „Околна среда” със законодателството на Европейския съюз, което включва около 130 директиви и регламенти и е едно от най-трудните за прилагане, тъй като изисква значително финансиране. На практика е завършено транспонирането на Европейските директиви в националното законодателство във водния сектор. ЗООС дефинира опазването и използването на водите и водните обекти като дългосрочна държавна политика, основана на рационалното управление на водите на национално равнище с цел постигане на добро състояние на всички води за осигуряване на необходимата по количество и качество вода за питейно-битови нужди, за благоприятно развитие на екосистемите и влажните зони, за стопански и социални дейности. Закона за водите определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Целта на закона е осигуряването на единно и балансирано управление на водите, защита на здравето на населението и устойчиво развитие на страната.

Контролът по опазването на чистотата на повърхностни и подземни води на територията на Област Враца се осъществява на базата на законови и нормативни документи съгласувани, приети и хармонизирани с тези на Европейския съюз. Директивите, които следва да се съблюдават и спазват при този контрол са: Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите; Директива 2000/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите; Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека; Директива 2000/60/ЕО относно изискванията за качество на повърхностните води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване; Директива 98/15/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места; Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници; Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване с опасни вещества; Директива 2006/11/ЕС за замърсяване на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви.

Транспонирането на изискванията от цитираните директиви на Европейския съюз се осигурява от следните нормативни актове в българското законодателство: Закон за водите; Наредба №13 от 2.04.2007 г. за характеризирание на повърхностните води; Наредба №5 от 23.04.2007 г. за мониторинг на водите; Наредба №1 от 10.10.2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води; Наредба №9 от 16.03.2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели; Наредба № 12 от 18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване; Наредба № 6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти; Наредба № 7 за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места; Наредба №10 от 3.07.2001 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води в канализационните системи на населените места; Наредба № 10 от 3.07.2001 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване; Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадни води чрез употребата им в земеделието; Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници; Наредба №1 от 10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземни води; Наредба № 6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти; Наредба № 7 за условията и реда за заустване на отпадъчни води в

канализационните системи на населените места.

Като прилага основните принципи на съвременната екологична политика ЗООС въвежда редица процедури за превантивен контрол и опазване на компонентите на околната среда, в т.ч. и на водите в съответствие с поредица Директиви.

Процедурата екологична оценка /ЕО/ се прилага за планове и програми в областта на управление на водните ресурси. С Наредбата за условията, реда и методите за извършване на ЕО са определени плановете и програмите, подлежащи на задължителна ЕО или на преценяване на необходимостта от ЕО. Процедурата по оценка на въздействието върху околната среда/ОВОС/ се изисква за инвестиционно предложение за строителство, дейности и технологии и в областта на водния сектор, посочени в ЗООС. Процедурата по издаване на комплексни разрешителни /КПКЗ/ се въвежда за изграждане и експлоатация на действащи инсталации и съоръжения за различни категории промишлени дейности. Наличието на тази процедура отменя изискването за издаване на разрешителни при заустване на води във водни обекти и други цели извън общото водоползване, изисквани по реда на ЗВ. Разрешителният режим за водоползване и за ползване на водни обекти се въвежда от ЗВ като средство за регулиране на нуждите на обществото и лицата от водни ресурси с определено количество и качество и като гаранция за създаването на еднакви правни условия за дейността на гражданите и юридическите лица.

Освен хоризонтални мерки законодателството въвежда и икономически инструменти, чрез които се регулира и направлява поведението на лицата – ползватели на води и водни обекти. Във водния сектор се прилагат ефективно икономически регулатори, както следва:

Потребителски такси – такси за услугите по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадни води;

Такси за ползване на ресурси – такси за правото на водоползване и разрешено ползване на воден обект;

Концесии върху природни ресурси;

Пазарни механизми при осигуряване на инвестиционни и експлоатационни разходи за постигане и поддържане на екологични стандарти.

Изводи:

През областта преминават значителни водни количества от реките, които текат през нейна територия. Няма достатъчно информация, позволяваща оценка на количеството водни ресурси на областта. Промислените предприятия, производствата на които са с висока консумация на вода имат собствени водоизточници. Загубите във водопреносната мрежа на община Враца са най – високи за областта и се наблюдава тенденция към нарастването им. Това е значителен ресурс за подобряване на водопотреблението в общината. Качеството на питейните води в Област Враца е задоволително и отговаря на нормативните изисквания.

ГПСОВ – Враца не осигурява достатъчно пречистване на отпадните води от гр. Враца. Необходимо е станцията да се реконструира, разшири и модернизира. Разширението на станцията трябва да се съчетае с доизграждане канализационната мрежа на гр. Враца за отпадни води.

Повърхностните води като цяло отговарят на нормите за съответната категория. Изключения се наблюдават по отделни показатели. Необходимо е изграждане на канализационна мрежа за отвеждане на отпадъчните води за селата. Необходимо е изграждане и реконструкция на Пречиствателни съоръжения за отпадъчни води от работещите фирми и недопускане на замърсяване на подпочвените и повърхностни води от неотговарящи на изискванията животновъдни ферми,

предприятия и депа за отпадъци. Трябва да се създадат възможности за най-ефективен начин на определяне и управление водният баланс на територията на областта.

Като цяло се налага и изводът, че обектите, които се намират на територията на област Враца, и са потенциални замърсители на подземните води не оказват съществено влияние върху техният състав и характер. Биогенните замърсители - нитрати, нитрити и др. се внасят в подземните води чрез непречистените битово-фекални води, водите от животновъдните ферми и дъждовните води от наторяваните земеделски площи. Наличието на биологични и органични компоненти в подземните води не винаги е признак за замърсяване и понякога тези компоненти имат минерален произход. Съдържанието на желязо в повечето случаи има естествен произход, но една от причините за наднормените стойности са материалите използвани за направата на водовземните съоръжения.

2.1 ВЪЗДУХ

“Качество на атмосферния въздух” е състоянието на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определен от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен и антропогенен произход.

Качеството на атмосферния въздух на територията на Област Враца се следи от пункт “РИОСВ - Враца” и Автоматична измервателна станция / АИС/ за гр. Враца и Мобилната автоматична станция за контрол качеството на атмосферния въздух към ИАОС - Регионална лаборатория – Плевен за останалите населени места.

За контрол на атмосферния въздух на територията на областта са разположени 4

стационарни пункта, които са част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг /НАСЕМ/. Те се намират на територията на областния център гр. Враца. Контролът в останалите населени места се извършва от Мобилната автоматична станция на РИОСВ – гр. Плевен. Територията на Област Враца за контрол на атмосферния въздух е разделена на следните райони:

Район Враца – общините: Враца и Мездра

Район Козлодуй – общините: Козлодуй, Оряхово, Мизия

Район Бяла Слатина – общините: Бяла Слатина и Роман

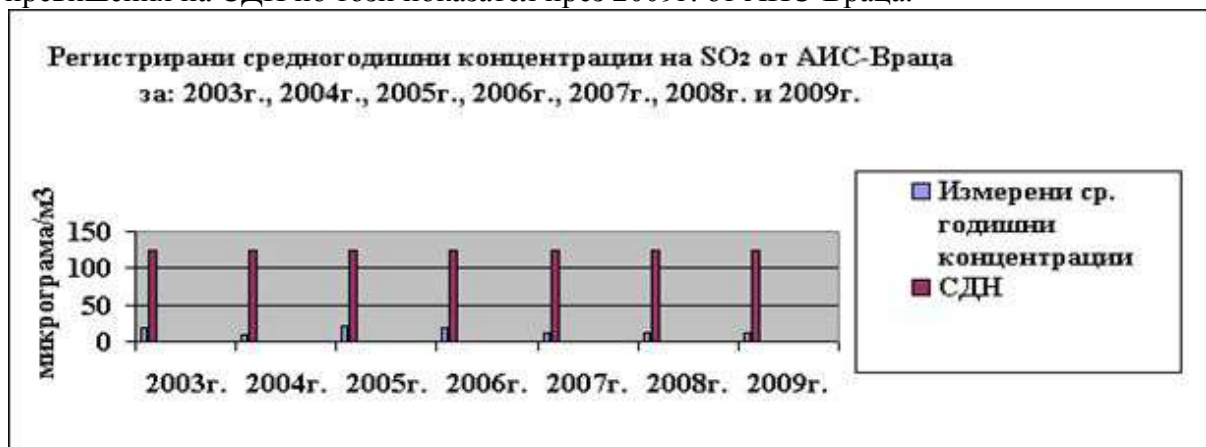
Район Криводол – общините: Криводол, Хайредин и Борован

Оценката за качеството на атмосферния въздух се извършва за основните контролирани показатели финни прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, сяроводород, амоняк, озон.

Финни прахови частици – наличието им се дължи главно на използването на въглища, брикети и дърва за отопление в битовия сектор, както и на работещите на територията на областта промишлени предприятия, генериращи големи емисии прах при извършване на производствената си дейности както и автомобилния транспорт. През 2009г. АИС – Враца е регистрирала концентрация над средноденонощната норма /СДН/ в 64 дни /62 дни през отоплителния сезон/, при норма 35 за една календарна година, главно поради използването на горива в битовия сектор и некачествени пътни настилки. При средногодишна норма 40 мкг/м³, измерената на територията е 37.05 мкг/м³.

Оловни аерозоли – основен източник на замърсяване е автомобилния транспорт. Ограничаването на употребата на оловни бензини е довело до употребата на безоловни такива, в резултат на което емисиите от този замърсител са намалели. Автомобилният транспорт е с най-висока интензивност в гр. Враца, като там са измерените най-високи стойности за едно денонощие са 0, 399 микгр/куб.м. въздух при ПДК ср.д. 0, 9 микгр/куб.м. Следователно не са регистрирани стойности на замърсителя над пределнодопустимите норми.

Серен диоксид - Основни източници са: химическата промишленост и процесите на изгаряне на твърди и течни горива с високо сярно съдържание, което за твърдите горива достига до 3,9%, а при течните варира от 0,2 до 3,5%. Серният диоксид и азотните оксиди са основните компоненти на киселинните дъждове. Няма регистрирани превишения на СДН по този показател през 2009г. от АИС-Враца.

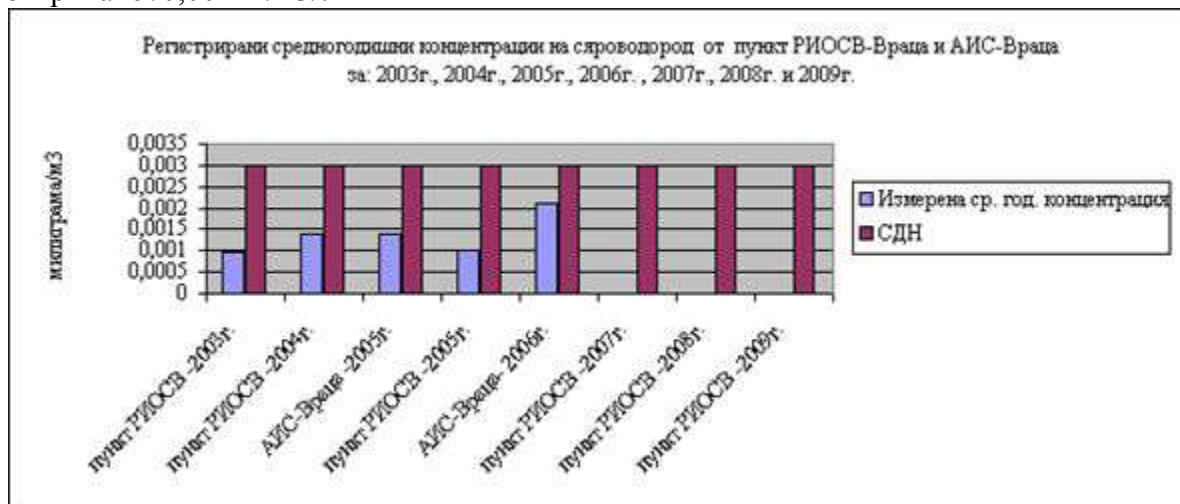

Азотен диоксид - основни източници са горивните процеси в индустрията и моторните превозни средства. Образува се и в почвата вследствие действието на

микрорганзиите. Взаимодействието му с въглеродородите /от парите на бензина и метана/ води до образуването на т. нар. смог. През годината няма регистрирани превишения на СДН от АИС-Враца.

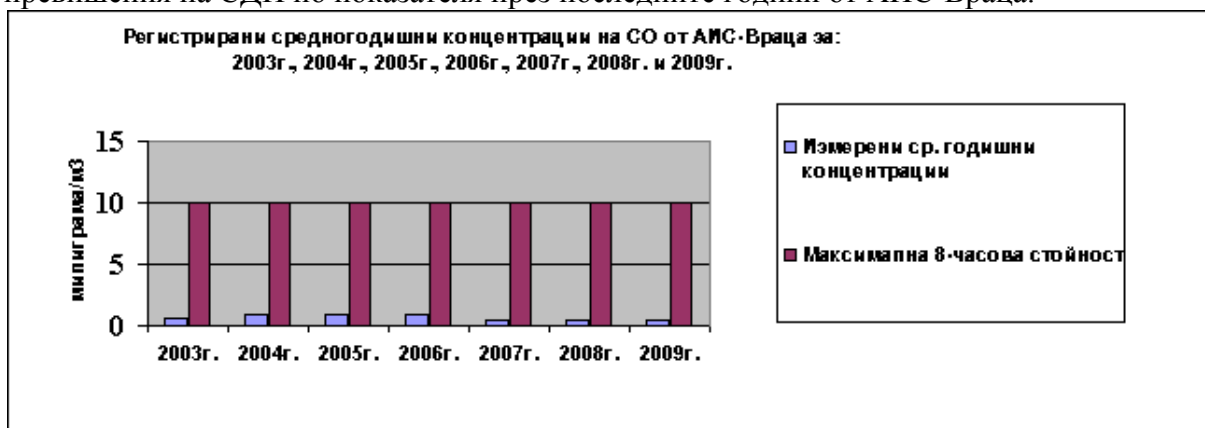
Сяроводород - основен източник е химическата промишленост. Инсталациите за сярвоглеродно производство към “Камибо” ЕООД - ТП “Хименерго” Враца не работят от 04.12.2005 г., но подлежат на ежегоден контрол във връзка с чл.104 от ЗООС. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. Няма регистриране превишения на СДН по показателя от пункт “РИОСВ-Враца”. През 2003 г. и 2004 г. газ- анализатора за H₂S към АИС-Враца не е работил. От 2006 г. е преустановено измерването на H₂S в пункт "РИОСВ-Враца". От второто тримесечие на 2007 г. е преустановено пробонабирането на сяроводород от АИС-Враца и е въведено в пункт “РИОСВ - Враца”. Регистрираните среднодневни концентрации през 2008 г. и 2009 г. по показателя от пункт “РИОСВ-Враца” са под прага на откриване /0,0015мг/м³/. Изчислената средногодишна концентрация за 2009 г. е под прага на откриване /0,002мг/м³/.

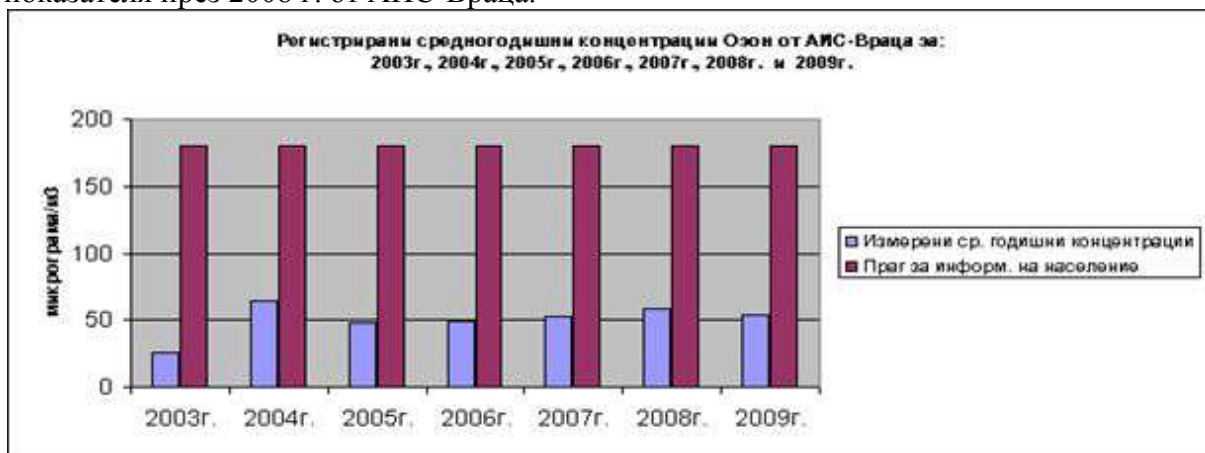
Амоняк - Основните източници са: производството на химични продукти /азотни торове/, селскостопанската дейност и депонирането на отпадъци. Основният източник на амоняк в атмосферния въздух на гр. Враца – “Химко”АД, е с преустановена производствена дейност от м. септември 2002 г. Няма регистрирани превишения на СДН по този показател през последните години. През 2003 г. газ - анализатора за NH₃ към АИС не е работил. От второто тримесечие на 2007г. е преустановено пробонабирането на амоняк от АИС-Враца и е въведено в пункт “РИОСВ - Враца”. Изчислената средногодишна концентрация за 2009 г. е под прага на откриване /0,016мг/м³/.

Въглероден оксид- Основни източници са: битовото отопление на твърди горива, транспорта, горивните процеси в индустрията и горските пожари. Няма регистрирани превишения на СДН по показателя през последните години от АИС-Враца.

Озон – Под въздействието на интензивна слънчева светлина и в присъствие на летливи органични съединения в атмосферния въздух азотният диоксид взаимодейства химически, в резултат на което се образува вторичният замърсител - озон. Няма регистрирани превишения на праговата стойност за информиране на населението по показателя през 2008 г. от АИС-Враца.

В контролираните обекти, източници на емисии в атмосферния въздух, най-често използваните пречиствателни съоръжения са: ръкавни филтри, циклони, скрубери и др. Работата на пречиствателните съоръжения е обект на постоянен контрол от страна на РИОСВ, тъй като тяхното основно предназначение е да осигурят и гарантират спазването на установените норми за допустими емисии и недопускане замърсяването

на атмосферния въздух. Към дружествата замърсители се предприемат административни мерки - налагат се санкции, съставят се актове. За отстраняване на установените нарушения се дават задължителни за изпълнение предписания, нейзпълнението на които се санкционира или може да доведе до спиране на съответната дейност.

По-значимите обекти, източници на вредни емисии за област Враца, подлежащи на засилен контрол от страна РИОСВ, разпределени по общини:

Община Бяла Слатина:

Парова централа "Вега Стар" ЕООД, "Гарант" АД, гр. Бяла Слатина, "Агростил-2003" ЕООД, гр. Бяла Слатина;

Община Враца:

"Холсим /България/" АД, с. Бели Извор, "Вратица" ООД, гр. Враца, "Топлофикация-Враца" ЕАД, гр. Враца, Асфалтова база с. Чирен, Асфалтова база с. Паволче;

Община Криводол:

Парова централа към "Хаджийски и фамилия" ЕООД, с. Градешница;

Община Козлодуй:

Асфалтова база с. Бутан, цех "Отоплителна централа" към "АЕЦ- Козлодуй" ЕАД;

Община Мездра:

"Вархим" ЕООД, гр. Мездра, "Стройкерамика" АД, гр. Мездра, парови централи към "БГ-Дринкс" ЕООД-пивоварна "Леденика и ММ" гр. Мездра и "Ню текс" АД, гр. Мездра;

Община Мизия:

Парен котел към "Джи Ти Ай Компютри" ЕООД- гр. София;

Община Роман:

"Метизи" АД, гр. Роман;

Общини Оряхово, Хайредин и Борован

При извършените проверки на територията на Община Оряхово на Дружества, източници на емисии в атмосферния въздух е констатирано, че действащите горивни инсталации са с номинална топлинна мощност под 0,5 MW. В контролираните обекти в тези две общини, не се извършва производствена дейност свързана с отделяне на емисии, водещи до промяна качеството на атмосферния въздух. Имитираните вредни вещества са основно от моторни превозни средства и битовия сектор през зимните месеци, поради използване на локални горивни източници на твърди горива.

Контрол на летливи органични съединения /ЛОС/ и вещества нарушаващи озоновия слой

Емисиите на ЛОС, съдържащи се в бензина са местен и регионален проблем, свързан с качеството на въздуха /бензол и озон/. Озонът в близост до земната повърхност, освен замърсител представлява и третият по значимост парников газ, а бензолът е известен канцероген за човека. Основните източници на емисии на ЛОС са автомобилите, горивните процеси и органичните разтворители. На територията на областта са картотекирани фирми, по изискванията на Наредба № 7 за норми на допустими емисии на ЛОС, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употреба на разтворители в определени инсталации – предприятия и фирми, които в дейността си използват бои, лакове, продукти съдържащи ограничен разтворител, авторепаратурни продукти, автосервизи, бензиностанции. На територията на областта във връзка с изискванията на Наредба № 16 за ограничаване емисиите на ЛОС при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини се контролират 70 бензиностанции и една Петролна база. Всички бензиностанции съответстват на екологичните изисквания и функционират с изградена ситема за улавяне на бензиновите пари при зареждане на резервоарите за съхранение на бензини от автоцистерните.

Контролът на емисиите на ЛОС се осъществява и чрез прилагане на Наредбата

за ограничаване емисиите на ЛОС при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти. За целта се контролират разнородни обекти, включващи производители на бои и лакове, вносители, дистрибутори, търговци на едро и дребно, автосервизи, строителни фирми и др. Продуктите от обхвата на горепосочената наредба се проверяват във връзка с изисванията за етикетиране и норми за максимално съдържание на органичен разтворител.

На контрол подлежат и фирми които поддържат хладилна и климатична техника, както и такива, които използват в производствената си дейност хладилни, климатични инсталации и термopомпи, работещи с над три и килограма фреони и хладилни агенти - месопреработвателни и млекопреработвателни предприятия, складове на едро за хранителни продукти и др.

На територията на Област Враца 9 фирми притежават Разрешителни за търговия с емисии на парникови газове.

Законодателство и политика – степен на съответствие, Други инструменти

България е изправена пред сериозни предизвикателства свързани с пълното хармонизиране и преди всичко с ефективното прилагане на европейското законодателство, насочено към намаляване на негативното въздействие върху околната среда. Контролът и опазването на чистотата на атмосферния въздух на територията на Област Враца се осъществява от РИОСВ. Закона за чистотата на атмосферния въздух е хармонизиран с Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух на Европа. Част от разпоредбите на тази, както и Директива 99/30/ЕС относно норми за съдържание на допустими емисии на серен диоксид, азотни оксиди, финни прахови частици и олово в атмосферния въздух, Директива 2000/69/ЕС относно норми на съдържание на допустими емисии на бензен и въглеродни оксиди в атмосферния въздух, Директива 2002/80/ЕС относно озона в атмосферния въздух са транспонирани чрез Наредби № 1, 4 7, 8, към ЗЧАВ. Наредбите за изискванията към качеството на течните горива, условията, реда и начина за техния контрол, за ограничаването на ЛОС при съхраняването и превоз на бензини, за ограничаване на ЛОС при употреба на органични разтворители в определени инсталации са хармонизирани с Директива 94/63/ЕС, Директива 2003/17/ЕС, Директива 99/13/ЕС, Директива 2004/42/ЕС и др.

Като инструмент свързан с политиката по опазване на чистотата на въздуха и намаляване на емисиите на прахови частици на регионално ниво ускорено се внедрява употребата на природен газ за битово отопление и прекратяването на употребата на твърди и течни горива в бита. Въведен е по-нисък данък за автомобилите притежаващи катализаторни уредби. Прилага се хоризонтално законодателство на ЕС по специално в изискванията за ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове и програми. Комплексното предотвратяване и ограничаване на промишленото замърсяване става съгласно Директива 96/61/ЕС. Прилагането на тези изисквания и свързаните с тях режими е един от основните инструменти за осигуряване на предотвратяването на наднорменото замърсяване на атмосферния въздух.

Извод

Промишлената дейност в региона е силно ограничена и не води до сериозно замърсяване на атмосферния въздух. Регистрираните наднормени концентрации на ФПЧ10 на територията на гр. Враца, както в предходни години се дължат основно на използваните горива през отоплителния сезон в битовия сектор и замърсените и

некачествени пътни настилки.

С промяна схемата на пречистване /допълнително монтиран ръкавен филтър/ на отпадъчните газове при работата на - Асфалтова база с. Чирен, общ. Враца към "Пътстройинженеринг" АД, гр. Враца - при извършеният емисионен контрол на асфалто-смесителната инсталация за разлика от предходни години, не са регистрирани наднормени концентрации на прах в атмосферния въздух.

Дружеството "Рила Газ"ЕАД, гр. София е започнало през м. април 2009 г. изграждане на структура за газификация на гр. Враца. До момента такава е изградена в кв. "Околчица". Продължава газифициране на битови и обществени абонати на територията на гр. Мездра. С горните дейности ще бъде постигнато намаляване степента на замърсяване на атмосферния въздух с прах, сажди и серен диоксид в приземния слой на населените места от горивни процеси.

Във всички останали населени места от областта източниците на замърсяване са с минимални емисии. Като такива в определен момент може да се явят горските и полски пожари, автомагистралите и битът.

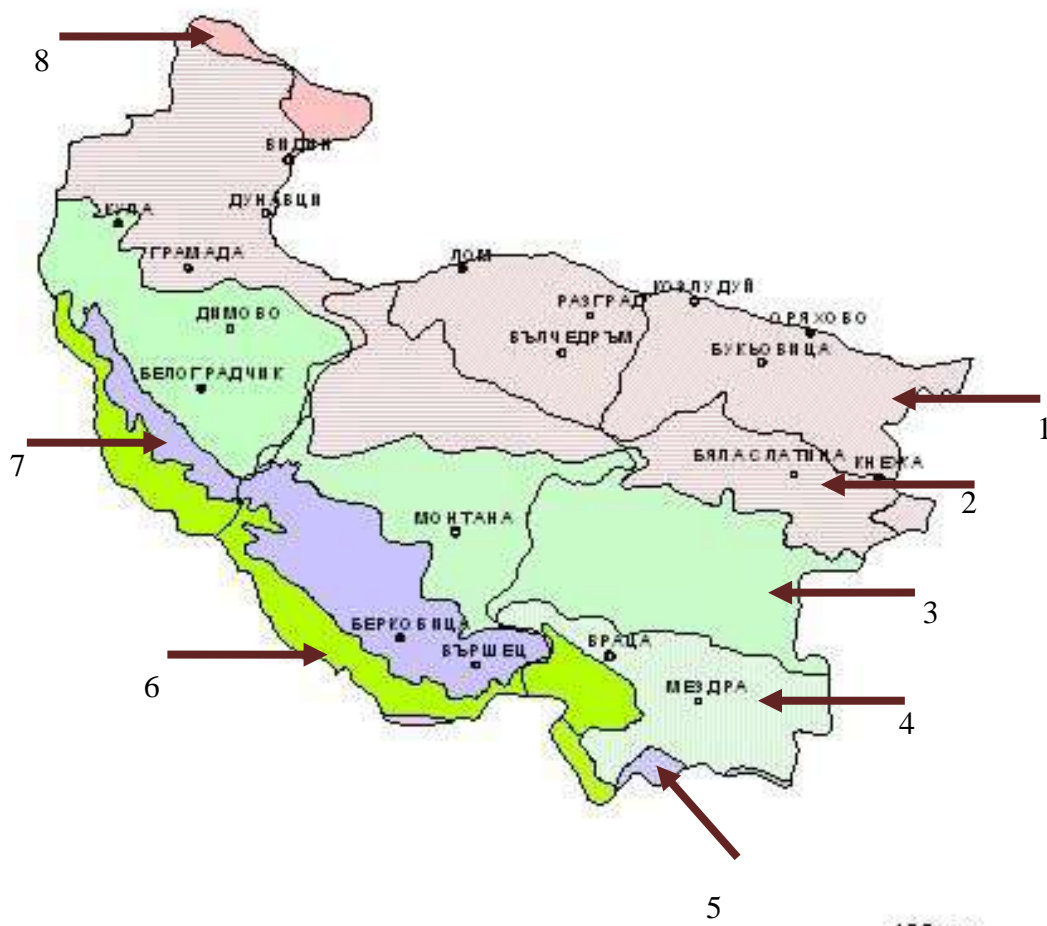
2.3 ПОЧВИ И ЗЕМИ. ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА

По своя характер и тип, почвите в област Враца са разнообразни, като определящ за почвообразователния процес е релефът и типичната за него растителност.

Критериите за определяне на пригодността на земеделските земи на територията на област Враца са подпочвени /почвообразуващи материали, подпочвени води и др./ почвени, орографски, климатични и т. н. Те определят агроекологичния потенциал за отглеждане на земеделските култури. Видът на почвите в посока север юг е карбонатен чернозем, отличаващ се с голяма плътност, дълбок орен слой и значително съдържание на органично вещество и калциеви карбонати около поречието на р. Дунав, излужен

чернозем в района на община Бяла Слатина, оподзолен чернозем на територията на община Борован. В предпланинската част на областта преобладават кафявите горски почви с рендзини, а по поречията на реките Искър, Малък Искър, Въртешница, Ботуня и Скът са разпространени наносните алувиално-ливадни почви. Характерно за тях е, че се преовлажняват през пролетния сезон и началото на лятото, като това води до вкисляване на почвената реакция. В планинската част на област Враца, масово разпространените почви са светлосивите горски (псевдоподзолистите). Същите са се образували под въздействие на планинския климат и горската растителност. Най-разпространени са черноземните почви, следвани от сивите горски почви, кафявите-горски и планинско ливадните. Разработената в НИПА “Н. Пушкиров” - “Карта на агроекологичните райони в България” помага да се визуализират почвените райони и на тази база да се определят най-подходящите култури за производство.

- 1 - Черноземи карбонатни, пясъкливо-глинести, алувиално ливадни;
- 2 - Черноземни излужени, тежко пясъкливо-глинести;
- 3 -Тъмносиви горски, тежко пясъкливо-глинести;
- 4 -Сиви(кафяво-канелени) горски, средно и тежко пясъкливо глинести;
- 5 - Плитки сиви горски с рендзини;
- 6 - Плитки кафяви горски, неутрални и кисели;
- 7 - Плитки кафяви горски с рендзини;
- 8 - Алувиални и алувиално-ливадни, карбонатни и наситени, пясъкливо и пясъкливо глинести;

Най – голям дял от територията на област Враца заемат земеделските територии 87% или 265 700 ха, горски територии – 8,19% или 24 772 ха и населени места - 7 % или 20 981 ха. Обработваемата земя е 2,9 млн.дка, което я нарежда на 8-мо място, а по дял на селско стопанската продукция е 4-та с 5.97 на сто от националното производство. Водните течения и водни площи съставляват 2,2 % или 6706 ха от територията на област Враца, териториите за добив на полезни изкопаеми - 0,05% или 170 ха.

В зависимост от почвените и климатични особености на отделните общини, размера на земеделската земя изразен в процентно отношение е най–голям в районите с интензивно развито селско стопанство. Това са: община Хайредин – 90 % , Борован – 88 %, Мизия – 86 %, Бяла Слатина, Козлодуй и Оряхово с по 84 % и Криводол – 81 %. Най-малък е дялът на земеделската земя в община Мездра – 55 % от общата площ на общината. Трябва да се направи и уточнението, че в общините Враца, Мездра и Роман, значителна част от земеделската земя е разположена в полупланинския и планинския пояс на област Враца. Това предопределя и потенциала за развитие на различните форми на земеделие.

ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВАТА ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ

Почвата е горният пласт от земната кора, на който е присъщо свойството плодородие и по което той се отличава от основната скала. В резултат на своето плодородие, почвата осигурява всички необходими условия (усвоими хранителни вещества, вода, въздух, топлина) за растежа, развитието и продуктивността на растенията. Опазването на почвата и устойчивото използване на почвените ресурси зависи от прилагането на подходящи системи за земеползване, правилната обработка, намаляване на обезлесяването и горските пожари, състоянието на растителната покривка и времето, през което почвата е защитена от растителност.

За наблюдение и контрол качеството на почвите в Област Враца е създадена организация за провеждане на мониторингова дейност от РИОСВ Враца. Утвърдилата се през последните години порочна практика, за очистване на растителните остатъци от предходната стопанска година, чрез опожаряване, води до допълнителни загуби на органично вещество от почвите и реципрочно намаляване на достъпните хранителни микро и макроелементи.

Не се полага достатъчно грижа от земеделските стопани и относно киселите почви, които заемат значителен дял в предпланинския регион на областта. Това е една от причините за намаляване на добивите от основните земеделски култури.

Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди

Замърсяване на почвите с тежки метали се наблюдава в пасищата и ливадите около гара Елисейна. Там въпреки преустановяването на работата на “Елисейна” ЕАД са установени наднормени количества от олово, мед и цинк. Оловно замърсяване, следствие на автомобилно замърсяване се открива и в почвите граничещи с международен път Е 79 и Оряховското шосе.

Промените в икономиката и селското стопанство и засиления екологичен контрол върху работещите промишлени производства водят до значително намаляване на натоварването на почвите за земеделско ползване с тежки метали и арсен и затова липсва установено наднормено съдържание на тежки метали. Това се дължи на воденето от земеделските производители и арендатори на добри земеделски практики, използването на съвременна техника за обработка на земеделските земи, правилна употреба на препарати за растителна защита и опазване на почвата от химическо замърсяване и пестициди.

Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители

Замърсяване с устойчиви органични съединения на почвите от Област Враца не е установено. Потенциално опасни в това отношение са некомпетентната работа на земеделските производители с пестициди, както и наличните за тях складове. Един от потенциалните източници за локални почвени замърсявания са складовете за съхранение на негодни и залежали пестициди и във връзка с това е изградена база данни, която съдържа информацията относно тяхното състояние. На територията на областта има общо 31 склада за съхранение на пестициди. От тях 20 са в лошо състояние, без охрана с възможност за злоупотреби.

В сравнение с предходните години, броят на складовете на територията на област Враца е намален на 7 бр. Все по-рядко се констатира злоупотреби по отношение състоянието на складовете.

За обезвреждането на остатъчните количества пестициди, намиращи се на територията на област Враца, Областна администрация Враца реализира проект, финансиран от ПУДООС. Изпълнител по проекта беше “БалБок Инженеринг” АД гр. София. Количеството продукти с изтекъл срок на годност е съхранено в 60 бр. “Б-Б” куба, разположени на РД за неопасни отпадъци в община Оряхово.

Данните от извършения анализ от НАСЕМ сочат, че няма съдържание на остатъчни количества пестициди.

Ерозия на почвата

Ерозията на почвата е явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии. Ерозията води до намаляване на дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага, изчерпване на филтриращия и буферния капацитет на почвата, намаляване на съдържанието на почвено органично вещество, загуба на биоразнообразие, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора, разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните на акумулация на наноси.

За област Враца няма данни за засегнати от ерозия площи, както и за проведени противоерозионни мероприятия.

Вкисляване на почвите

Вкисляването на почвите е естествено протичащ процес, чийто интензитет зависи от генетична обусловеност и от антропогенни фактори и се характеризира с понижаване на рН на почвата, подтисната микробиологична активност и киселинна деструкция на глинестите материали. Основен фактор за вкисляването на почвите в България е едностранчивото торене с азотни торове. Успоредно с процеса на вкисляване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват пряко и косвено влияние върху системата почва – растение – човек.

Данните от наблюденията от извършения мониторинг свидетелстват за очертаване на трайна тенденция на вкисляване на почвите, в следствие тяхното повърхностно преовлажняване.

Замърсяване на почвите със строителни и битови отпадъци

Строителните отпадъци се формират от строителството, ремонта и реконструкцията на сгради и други обекти. Генерираните в региона отпадъци се събират, съхраняват, транспортират и предават за преработка на лицензирани

физически и юридически лица или за обезвреждане чрез депониране на съответните общински, градски и селски депа. Констатирани са нарушения по отношение на нерегламентиран изкоп на строителен материал, строителни отпадъци и торов отпад

През 2008 г. има закрити 15 броя нерегламентирани сметища за отпадъци, с обща площ от 19,4 ха. Отпадъците са събрани и извозени на съответните регламентирани депа, разположени в най-близките населени места.

ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА

Подземни богатства са природни минерални и органични образувания в земните недра, които е възможно да бъдат използвани в материалното производство. Подземни богатства са и технологичните отпадъци, рудничните и технологичните води, получени при тяхното преобразуване, добив и преработка. *Находище на подземни богатства* е природно струпване на минерални и органични вещества (полезни изкопаеми), което при определени технически и финансово-икономически условия би могло да бъде предмет на добив.

Увреждане на почвите и земите от добивната промишленост

Най-значителни нарушения на земната повърхност предизвикват откритите минни работи. Нарушенията се изразяват в: изменение на релефа и ландшафта, създаване на външни и вътрешни насипища, създаване на дълбоки и огромни по площ изкопи. Минимално и с временен характер е въздействието върху атмосферния въздух, повърхностните и подземните води. Разработването на кариери засяга необратимо ландшафта. От ландшафтно-екологична гледна точка промени настъпват при растителната, почвената и геоложката компонента на съществуващия ландшафт. По време на експлоатацията се увеличават площите на техногенните ландшафти за сметка на останалите. Производствените отпадъци се състоят от земни маси от разкривните работи и отпадък от добива. Предприятията, които работят в тази област имат проекти за техническа и биологична рекултивация, които ще бъдат изпълнени след приключване на добивните работи.

На територията на област Враца дейност в областта на търсенето, проучването и добива на подземни богатства развиват 25 фирми на 43 обекта. Добиват се скално-облицовъчни и строителни материали, както и нефт и природен газ. Най-мащабна е тази дейност в районите на общините Мездра – 25 обекта, Враца – 7 обекта и Хайредин – 4 обекта. С нарушен механичен състав са естествените релефни форми при кариерите на фирмите “Монолит” АД, “Дионисо Марбле – България” ООД, “Булнед” ООД и “Хемус М” АД добиващи “Врачански варовик” в селата Горна Кремена, Върбешница, Царевец.

Освен за варовик има кариери за добив на строителни материали на фирмите “Белоизворски цимент” АД – кариери Лиляче и Бели Извор, “Стройкерамика” АД – кариера Череша за глина, “Бивар” АД – кариера Кунино за производство на вар, “Вархим” АД – кариера Черепиш за производство на вар и “Пътстройинженеринг” АД – кариера Чирен за добив на чакъл.

За територията на област Враца находищата на подземни богатства са 19, ползващи 13 депа и хранилища и съответно 10 предприятия.

Хвостохранилище “Елисейна” е категоризирано като депо с много висок риск. През 2005 г. в изпълнение на ПМС 140 от 1992 г. беше изготвен проект “Хвостохранилище Елисейна - изследвания за устойчивост и технологични решения за консервация и рекултивация”. В резултат на падналите проливни дъждове и прииждането на р. Искър през месец март настъпиха промени в геометрията и площта на терените до реката, част от които бяха обрушени и отнесени от високата вълна, което наложи преработване на проекта. Същият е одобрен за финансиране със средства

от републиканския бюджет и неговото изпълнение се извърши през 2008 г.

Хвостохранилище “Лютаджик” е закрито, изпълнен е проект за рекултивация и редовно се извършва обследване на техническото му и експлоатационно състояние. В резултат на извършения мониторинг е констатирано добро състояние на хвостохранилището и не е регистрирано негативно влияние върху околната среда.

През последните години се наблюдава засилен интерес на фирмите към откриване и разработване на нови находища, главно за скално-облицовъчни материали.

Законодателство и политики – степен на съответствие, инструменти за влияние върху политиката за опазване на околната среда.

ЗООС разглежда въпросите, свързани с опазването и използването на почвите като ценен природен ресурс. В него е регламентирана и рамката за развитие и функциониране на НСМОС, в това число подсистема земи и почви. В сила е и Закон за почвите, Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети, Закон за подземните богатства, Наредба №4/12.01.2009 г. за мониторинг на почвите. Транспонирането на тези закони и наредби в европейското законодателство се осъществява от Директива 200/35/ЕО за преодоляване и отстраняване на екологични щети и редица Директиви в областта на опазването чистотата на водите, въздуха, използването на опасни и химически вещества, отнасящи се индиректно към опазване на почвите и подземните богатства. Набора от инструменти за въздействие, в резултат от прилагането на които има пряк ефект за опазване и възстановяване на почвите е свързан с: ОВОС на инвестиционни предложения /ЗООС и съответни наредби/; комплексни разрешителни за предотвратяване на промишлени замърсявания; разрешителни за дейности с отпадъците и изискванията за изграждане на площадки за депа и депониране на отпадъци; концесии за добив на подземни богатства, в които има условия за рекултивация на нарушените терени в резултат на добива; разрешителни за промяна на предназначението на земеделски земи и на земите от горския фонд; изисквания към водите за напояване; стратегическа екологична оценка на планове и програми.

Извод

По отношение на замърсяване на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е характерно, че замърсяването е с локален характер и засяга главно мери и пасища. Проблем и приоритет, остава увреждането на земеделски земи от незаконен добив на строителен материал – баластра, за което е необходимо усиление и контрол по отношение на тяхното опазване, а също така и по-добро съдействие от страна на общините.

Не са констатирани случаи на замърсяване на обработваеми земи. От извършваните проверки през 2008 г. са констатирани замърсявания в селища на територията на област Враца главно общините: Враца, Мездра, Бяла Слатина, Хайредин, Мизия, Криводол.

2.4 ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ, НАТУРА 2000

Биологичното разнообразие е многообразието от всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Защитените територии в България са обобщено понятие, обхващащо всички национални паркове, природни паркове, резервати, поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности.

Природните паркове са територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа, като площта трябва да е над определен минимум.

Резерватните територии представляват особен интерес от гледна точка на природозащитата и устойчивото управление на природните ресурси. В особена степен това важи за резерватите със строг режим на опазване, където се допуска само ограничено човешко влияние. Поради тази причина в този тип защитени територии екосистемните процеси следват естествения си ход, а самите резервати се явяват своего рода генбанки, съхраняващи присъщото им растително разнообразие и растителни ресурси.

Природните забележителности се обявяват с цел съхраняване на характерни или забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, земни пирамиди, пещери, понори, водопади, находища на вкаменелости.

За защитени местности се обявяват територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармоничното съжителство на човека и природата; местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

Общата площ на защитените територии в област Враца е 21 642.2ха. В Област Враца има следните категории защитени територии: резерват - 1 бр., природен парк - 1 бр., защитени местности - 14 бр., природни забележителности - 11 бр.

Изключително голямо е видовото разнообразие на растения и животни в южната част на Област Враца и по Дунавската равнина. Растителната покривка е обусловена от физико-географската и геоморфоложката обстановка. Налице е вертикално зониране с два пояса – дъбов до 700 метра надморска височина и бук – над 700 метра. Освен дъб и бук, често срещани дървесни видове са липата, орехът, акацията, тополата и др. Храстовата растителност е представена от люляк, шипка, леска, глог. В отделни райони се среща смрика, калина и др. Тревната покривка е съставена главно от власатка, савина и типец. Обширните скални комплекси на територията на ПП ”Врачански Балкан” са местообитание на над 250 вида гръбначни животни, от които най-многобройна е групата на птиците – над 80 вида. Тук гнездят жълтоклюна чавка, алпийски бързолет, червенокрил стелолоаз, планинска бърбрица, кълвач, египетски лешояд. Макар и рядко се наблюдава скален орел, обикновен мишелов, малък ястреб и други грабливи птици използващи района за ловуване. През парка преминава един от европейските миграционни пътища на птиците – VIA ARISTOTELIS.

Пещерите са природни чудеса на света, а уникалната им подземна красота е сътворявана в продължение на милиони години. Пещерната фауна е едно от най-големите богатства в района. Някои от пещерните видове се срещат само тук. Голяма част от животните са включени в Червената книга на Република България, като застрашени от изчезване и редки.

Отделни видове диворастващи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, като биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване. Във Врачанска област това са: червен божур, лечебна иглика, лазаркиня, лудо биле, лечебен ранилист и шапиче. За тяхното събиране се прави заявка в РИОСВ от билкозагответелите и след отпуснатата квота от МОСВ, количествата се разпределят от комисия с представител на общините, ДГС и РДГ. От около 750 растения от българската флора, които се ползват като лечебни растения, 365 са описани на територията на ПП ”Врачански Балкан”. Лечебни растения под специален режим на опазване и ползване.

**Списък на лечебни растения и билки на територията
на Област Враца**

№	вид	латинско наименование	забележка	Находища/ареал
Дървесни лечебни растения				
1	Акация бяла	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Видът не е защитен	повсеместно разпространена по сухи места- служи за рекултивационни насаждения
2	Благун	<i>Quercus frainetto</i>	Видът не е защитен	по южните склонове на възвишеята от предбалкана
3	Бук	<i>Fagus sylvatica</i>	Видът не е защитен	във врачански балкан- навсякаде в пояса от 500 до 1200 м. северните склонове
4	Бял бор	<i>Pinus sylvestris</i>	Видът не е защитен	изкуствени насаждения над Згориград
5	Бяла бреза	<i>Betula pendula</i>	Видът не е защитен	във врачанско- изкуствени насаждения- буферна зона и декоративно
6	Бяла върба	<i>Salix alba</i>	Видът не е защитен	по поречията на реки и потоци
7	Габър обикновен	<i>Carpinus betulus</i>	Видът не е защитен	в северните и южни склонове, преди буковия пояс- района на "Вестителя"
8	Елша	<i>Ainus glutinosa</i>	Видът не е защитен	по поречието на Бяла река във Вършец
9	Зимен дъб (Горун)	<i>Quercus petraea</i>	Видът не е защитен	по сухи склонове на предбалкана- Веслеца, Дъбника, Лиляшка могила
10	Космат дъб	<i>Quercus pubescens</i>	Видът не е защитен	по южните склонове- отделни бройки
11	Липа дребнолистна	<i>Tilia cordata Mill.</i>	Видът не е защитен	смесените гори от Бистрец към манастира и над него
12	Липа едролистна	<i>Tilia platyphyllos</i>	Видът не е защитен	разклона към Чирен и бившите лозя, пътя към Горно Пещене
13	Липа сребролистна	<i>Tilia tomentosa</i>	Видът не е защитен	в северната ниска гора на Веслеца
14	Офика	<i>Sorbus aucuparia</i>	Видът не е защитен	в горските масиви заедно с бука, декоративен вид
15	Трепетлика	<i>Populus tremula</i>	Видът не е защитен	северните влажни пояси на Веслеца
16	Цер	<i>Quercus cerris</i>	Видът не е защитен	в горите на планината Веслец

17	Черен бор	<i>Pinus nigra</i>	Видът не е защитен	във Врачански балкан-изкуствени насаждения над кв. Подбалкански
Храсти, полухрасти и увивни растения				
1	Боровинки	<i>Vaccinium sp.</i>	Видът не е защитен	към прохода Петрохан
2	Бръшлян	<i>Hedera helix</i>	Видът не е защитен	Врачански балкан
3	Дрян обикновен	<i>Comus mas</i>	Видът не е защитен	Врачански балкан- над "Бутов дол"
4	Ефедра	<i>Ephedra distachya</i>	Защитен вид. В България е забранено за събиране.	билка- среща се много рядко, не и във Врачански балкан
5	Залист	<i>Ruscus aculeatus</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие	по високопланински влажни ливади- луковично
6	Зърнастец	<i>Ramnus catharticus</i>	Видът не е защитен	широко разпространен храст в смесените гори- високо
7	Казашка смръдлива хвойна	<i>Juniperus sabina</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие.	единични екземпляри под връх Бегличка могила
8	Кисел трън	<i>Berberis vulgaris</i>	Видът не е защитен	в края на смесените гори (декоративен вид)
9	Къпина	<i>Rubus hirtus</i>	Видът не е защитен	край пътища и поляни до 1000м н.в.
10	Малина	<i>Rubus idaeus</i>	Видът не е защитен	по открити места в северните склонове на Берковски балкан
11	Обикновен глог	<i>Crataegus monogyna</i>	Видът не е защитен	с. Мраморен, с. Чирен и с. Косталево
12	Обикновена леска	<i>Corylus avellana</i>	Видът не е защитен	в смесените гори до 1000м н.в.
13	Планинска чубрица	<i>Satureja montana</i>	Видът не е защитен	от с. Косталево към телевизионната кула и към Божия мост
14	Повет	<i>Clematis vitalba</i>	Видът не е защитен	повсеместно разпространение
15	Бясно дърво (вълче лико)	<i>Daphne Laureola</i>	Защитен вид	Врачански балкан- в буковия подлес- "Мината"
15	Смрадлика	<i>Cotinus coggygria</i>	Видът не е защитен	по пътя към Монтана
16	Трънка	<i>Prunus spinosa</i>	Видът не е защитен	широко разпространена по слънчеви сухи места, плодът- ядлив, полезен
17	Хвойна	<i>Juniperus communis</i>	Видът не е защитен	над буковите гори- над 1500 м. В иглолистния пояс, декоративен вид
18	Черен бъз	<i>Sambucus nigra</i>	Видът не е защитен	в долния пояс на смесените гори. Отделни саморасли дървета в старите дворове

19	Черен глог	<i>Crataegus pentagyna</i>	Видът не е защитен	широко разпространен в широколистни гори, поляни и южни склонове на Балкана
20	Шипка	<i>Rosa gallica</i>	Видът не е защитен	с. Косталево, с. Чирен, с. Девене и изоставени лозарски масиви
Тревисти лечебни растения				
1	Багрилна жълтуга	<i>Genista tinctoria</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие	По сухите места над буковата гора- Горски дом
2	Блатно кокиче	<i>Leocodium aestivum</i>	Под специален режим на ползване. Включен е в Червена книга с категория "застрашен"	Във Врачанско не се намира
3	Боянка	<i>Erisimum diffusum</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие	2-годишна билка, расте по сухи тревисти места- навсякъде до 1200 м
4	Великденче	<i>Veronica officinalis</i>	Видът не е защитен	Край горските пътища и поляни
5	Ветрогон	<i>Eryngium campestre</i>	Видът не е защитен	Расте покрай ниви и пасища
6	Волски език	<i>Phyllitis scolopendrium</i>	Видът не е защитен	Расте покрай влажни места, потоци, усойни склонове
7	Вратига	<i>Tanacetum vulgare</i>	Видът не е защитен	Отровна билка, среща се навсякъде- по буренявали места, пътища
8	Вълнест напръсник	<i>Digitalis lanata</i>	Видът не е защитен	По хълмове, сухи склонове и храсталаци до 1000 м
9	Върбинка	<i>Verbena officinalis</i>	Видът не е защитен	среща се по тревните места във Врачански балкан
10	Гингер	<i>Onopordon acanthium</i>	Видът не е защитен	Расте покрай пътища, синори, пасища от низината до 1000 м, по пътя за Пършевица
11	Глухарче	<i>Taraxacum officinale</i>	Видът не е защитен	Най- широко разпространен бурен
12	Голяма телчарка	<i>Polygala major</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие	В предпланинския пояс в тревисти места
13	Горицвет	<i>Adonis vernalis</i>	Видът не е защитен	Расте в полусухи ливади и планински поляни до 1100 м. надморско ниво. Във Връчанския балкан не се среща
14	Горска съсинка	<i>Anemone silvestris</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие.	По пътя над Клокотница, до 1000м.н.в.
15	Гръмотрън	<i>Ononis arvensis</i>	Защитен от Закона за биологичното разнообразие	По поляните над Горския дом, до 1500 м.н.в., по сухи места и край потоци

16	Див чесън	Allium ursinum	Видът не е защитен	Около хижа Пършевица и към бившата мина Плакалница
16	Дяволска уста	Leonurus cardiaca	Видът не е защитен	Врачанските лозя. Среща се и по други места край гори и буренявали лозя
17	Еньовче	Galium verum	Видът не е защитен	Среща се навсякъде край ниви и лозя
18	Жаблек	Galega officinalis	Видът не е защитен	Във Врачански балкан до 1300 м. н. в.
19	Живовляк теснолистен	Plantago lanceolata	Видът не е защитен	Влажни тревни масиви, към с. Бели извор
20	Живовляк широколистен	Plantago major	Видът не е защитен	Влажни тревни масиви, към с. Бели извор
21	Жълт кантарион	Hypericum perforatum	Видът не е защитен	По поречието на р. Лева
22	Зайча сянка	Asparagus officinalis	Видът не е защитен	Среща се по влажни места
23	Здравец	Geranium sp.	Видът не е защитен	Под водопада Скакля и по влажни, сенчести места
24	Змийско мляко	Chelidonium majus	Видът не е защитен	"Божия мост", с. Чирен и по южните крайща на горите
25	Змиярник	Arum maculatum	Видът не е защитен	над "Боров камък", покрай потоци над 1000 м. н. в.
26	Иглика	Primula veris	Видът не е защитен	Среща се по високите поляни над Колонията, Горския дом, мина "Плакалница", връх "Вола", м. "Краве" на първа поляна
27	Камшик	Agrimonia eupatoria	Видът не е защитен	Под м. "Гарванец" и тревисти места до 1500 м. н. в.
28	Киселец	Rumex acetosa	Видът не е защитен	Расте по влажни поляни, край реки
29	Коприва	Urtica dioica	Видът не е защитен	Навсякъде по буренявали места и реки
30	Кукуряк	Helleborus odorus	Видът не е защитен	Среща се в горите на сянка
31	Лазаркиня	Galium odoratum	Видът не е защитен	Среща се навсякъде в нашите гори, в подлеса на гората
32	Лечебен ранилист	Betonica officinalis	Защитен от Закона за биологичното разнообразие	От Пършевица към Миланово, към с. Лютаджик и откритите поляни на Веслеца
33	Лечебно сапунче	Saponaria officinalis	Видът не е защитен	По тревисти места край пътища и огради
34	Лопен висок	Verbascum thapsiforme	Видът не е защитен	Пършевица и под пещера Леденика

35	Лопен мъхнат	<i>Verbascum phlomoides</i>	Видът не е защитен	под мина Плакалница и Стрешера
36	Лудо биле	<i>Atropa belladonna</i>	Видът не е защитен	по тревисти поляни
37	Маточина	<i>Delisa officinalis</i>	Видът не е защитен	Веслеца към Ботевата алея, с. Чирен, кв. Бистрец и Божия мост
38	Мащерка	<i>Thymus sp. diversa</i>	Видът не е защитен	Най- много се среща на Пършевица
39	Медуница	<i>Pulmonaria officinalis</i>	Видът не е защитен	Под вр. Бук
40	Мента блатна	<i>Mentha pulegium</i>	Видът не е защитен	Под с. Згориград- р. Лева
41	Мента водна	<i>Mentha aquatica</i>	Видът не е защитен	Под с. Згориград- р. Лева
42	Мента обикновена	<i>Mentha spicata</i>	Видът не е защитен	От Вратцата до Леданика
43	Мразовец	<i>Colchicum autumnale</i>	Видът не е защитен	Под м. Гарванец и м. Краве
44	Мъжка папрад	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Видът не е защитен	Над пещера Леданика
45	Огниче	<i>Chenopodium botrys</i>	Видът не е защитен	Среща се по каменисти и сухи места
46	Очанка	<i>Euphrasia rostkoviana</i>	Видът не е защитен	Прилича на здравеца и се среща рядко, като бурен
47	Пача трева	<i>Polygonum aviculare</i>	Видът не е защитен	Среща се по тревисти места, като рудоделно растение
48	Пелин горчив	<i>Artemisia absinthium</i>	Видът не е защитен	Каменисти места под Вратцата
49	Пелин обикновен	<i>Artemisia vulgaris</i>	Видът не е защитен	По-широко разпространен, по каменисти мста под Вратцата
50	Пеперовиден салеп	<i>Orchis papilionaceae</i>	Под специален режим на ползване. Включен е в Червена книга.	По високопланински места с торф, м. Краве
51	Подбел	<i>Tussilago farfara</i>	Видът не е защитен	от Пършевица към Плакалница
52	Равнец жълт	<i>Achillea clypeolata</i>	Видът не е защитен	Среща се на сухи поляни на различни пояси от низините до планините
54	Решетка безстъблена	<i>Carlina acanthifolia</i>	Видът не е защитен	По южните склонове на Очин дол
55	Риган обикновен	<i>Origanum vulgare</i>	Видът не е защитен	По южните склонове на балкана и предбалкана
56	Сибирски девисил	<i>Heracleum sibiricum</i>	Видът не е защитен	Покрай пътища и канавки под Веслеца
57	Синя жлъчка	<i>Cichorium intybus</i>	Видът не е защитен	Широко разпространена по поляни, синури, по крайщата на горите

58	Синя тинтява	<i>Gentiana cruciata</i>	Видът не е защитен	Високопланински поляни, заедно със смриката
59	Сладка папрад	<i>Polypodium vulgare</i>	Видът не е защитен	Във влажни сенчести места
60	Слез горски	<i>Malva sylvestris</i>	Видът не е защитен	Среща се в ниски влажни гори и до всички открити места
61	Теменуга миризлива	<i>Viola odorata</i>	Видът не е защитен	Среща се по-често по средновисоки гори и хълмове
62	Тлъстига лютива	<i>Sedum acre</i>	Видът не е защитен	По сухи каменливи места до 2000 м., край всички високи пътища в Балкана
63	Тревест бъз	<i>Sambucus ebulus</i>	Видът не е защитен	Край пътища и гори, по открити места в широк диапазон
64	Трицветна теменуга	<i>Viola tricolor</i>	Видът не е защитен	Намира се във високопланинските места на Стара планина
65	Червен божур	<i>Paeonia peregrina</i>	Видът е защитен	В съседство с гр. Криводол и Борованската могила
66	Червен кантарион	<i>Centaureum erythraea</i>	Видът не е защитен	От Вратцата до Колонията
67	Черно кучешко грозде	<i>Solanum nigrum</i>	Видът не е защитен	Край нови пътища, като първозаемащ вид
68	Шапиче	<i>Alchemilla vulgaris complex</i>	Видът не е защитен	Вр. Вола
69	Ягода горска	<i>Fragaria vesca</i>	Видът не е защитен	По крайгорските поляни на Балкана

Над 150 са дърветата, обявени за вековни или забележителни на територията на Област Враца. Голяма част от тях – 62 са в община Враца, 20 в община Бяла Слатина, 8 в община Мездра, 11 в община Роман, 11 в община Криводол, 5 в община Борован, 14 в община Хайредин, 13 в община Мизия, 8 в община Оряхово и едно в община Козлодуй.

Резерват “Врачански карст” – площ 1752.8 ха (6 % от общата площ на Природен парк “Врачански Балкан”). Обявен със Заповед № 854 от 10.08.1983 г. на Комитета по опазване на околната среда и през 1993 г със Заповед № 988 от 04.11.2001 г. е обявен за защитен природен обект с международно значение, с цел да се запазят интересните геоморфологични образувания, като кари, карни полета, големи и малки въртопи, валози, ували, пещери, карстови долове и уникалната пещерна фауна и реликтни видове. Резерватът от 2001г. се стопанисва от РИОСВ - Враца. В неговите граници се намират и едни от най-интересните пещери и пропасти в България - повече от 600. Собствеността на земята в резервата е изключителна държавна. Съгласно категоризацията на Международния съюз за защита на природата (IUCN) резерватът се отнася към I категория – строг резерват, научни и природни резервати. В резервата се забраняват всякакви дейности с изключение на предвиденото по Чл. 17 от ЗЗТ, тоест тяхната охрана, посещенията с научна цел, преминаването на хора по маркираните пътеки, събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите. Управлението на резервата е съгласно самостоятелен план за управление.

На територията на област Враца се намира част от **Природен парк "Врачански Балкан"**. През 1989 година със Заповед № 1449/21.12.1989 г. на Комитета по опазване на околната среда при МС парк "Врачански Балкан" е обявен със статут на народен парк. В последствие със заповед № 195/17.07.1998 год. Управлението е преобразувано в Дирекция на Народен парк "Врачански Балкан", а през 2003 год. със заповед № 987/13.11.2003 год. става Дирекция на Природен парк "Врачански Балкан". Територията обхваща 30129.9 хектара, от които по-голяма част са горски фонд и по-малка – селскостопански. Административно защитената територия обхваща части от три области – Враца, Монтана и София и пет общини, в които попадат 20 землища. В по-голямата си част паркът включва територии от Врачанската планина и масива на Лакатнишките скали. Благоприятното географско местоположение, богатата флора и фауна, уникалният и разнообразен карстов релеф, както и удобните транспортни връзки са благоприятни предпоставки за развитието на туризма на територията на парка. Дирекцията на ПП "Врачански Балкан" разполага с информационен и посетителски център, които дават пълна представа за защитената територия, природните забележителности и богатото културно-историческо наследство.

Защитената територия е единствена по мащабите си в Северозападна България и е вторият по големина от природните паркове на България. В регистрите на IUCN /Международен съюз за защита на природата/ Природен парк "Врачански Балкан" е отнесен към пета категория - защитени ландшафти и природни паркове.

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ В ОБЛАСТ ВРАЦА

ОБЩИНА БОРОВАН

"БОРОВАНСКА МОГИЛА" защитена местност 198,6 ха опазване на характерен ландшафт и останки от стара римска крепост.

ОБЩИНА ВРАЦА (населени места: Враца, Косталево, Згориград, Челопек, Чирен, Лиляче, Веслец, Паволче, Бели Извор и Лютаджик)

"ВРАЧАНСКИ КАРСТ" резерват 1752.8 ха карст с отвеси, пещерна фауна, субмедитеранска растителност и реликти. Разположен е между края на каменната кариера край с. Паволче и пещерата Змеюва дупка, в подножието на Биволарски и Кърнов връх във Врачанската планина. Разделен е почти симетрично от река Лева на две части. От каменната кариера до прохода Вратцата се простира Базовският дял на защитената площ, а вторият – Стрешарският, се разполага от прохода Вратцата до

Кърнов връх. Защитената територия е създадена, за да запази живописния и типичен за тези места карстов терен с разнообразни геоморфоложки образувания, уникална пещерна фауна, субмедитеранска флора и много реликтни видове. От 1752.8 ха резерватна площ горите заемат 60 %, скалите са 25 %, а долините, поляните и нелесопригодните площи – около 15 %. Обликът на горските насаждения се определя от келявия габър (543 ха), обикновения габър (110 ха), мъждряна (97 ха), бука (26 ха), полския клен (25 ха), черния бор (17 ха) и др. Средната възраст на гората е около 30-50 години, а височината на дърветата е от 2,5-3,5 до 10-12 метра. Твърде разнообразна е тревната покривка, като някои от растителните видове имат реликтен характер и са включени в Червената книга на България или в Списъка на защитените растения. Фаунистичното богатство се определя от разнообразни орнитологични видове – жълтоклюна чавка, алпийски бързолет, планинска бърбрица, полска чучулига, пъдпъдък, няколко вида кълвачи и дневни грабливи птици, включително скален орел, сокол орко и т. н. От влечугите типични за тези места са горският и кримският гущер, пепелянката и др., а от бозайниците – пъстрият пор, заекът, лисицата, невестулката, сърната.

Поразителната си красота резерватът “Врачански карст” дължи на множеството природни забележителности на територията му – масивната отвесна скала Скакля, живописното ждрело на река Лева (прохода Вратцата), пещерата Змеюва дупка, а в непосредствена близост до него е и пещерата Леденика и историческото място Вола.

“ВРАЧАНСКИ БАЛКАН” природен парк 30129.9 ха карстов терен с уникално биологично и ландшафтно разнообразие. Врачанската планина се издига южно от Врачанското поле, като заема междинно място между Предбалкана и Главната Старопланинска верига. На юг за граница служи Искърският пролом, на запад – Дружевската седловина. В границите на парка попадат и природните забележителности „Леденика”, „Новата пещера”, „Ритлите”, „Темната дупка”, „Вратцата”, „Колчаковец” и защитените местности „Боров камък” и „Вола”. Повърхностните карстови форми, като валози, въртопи и понори, обрасли в периферията си с огромни букови гори, заемат обширни пространства. Във Врачанска планина се намират и едни от най-интересните пещери и пропасти у нас – около 500. На територията на ПП “Врачански балкан” са установени повече от 1050 висши растения. Те се отнасят към 37 формации и 124 асоциации и групи асоциации, дървесните и храстовите видове са 78, а тревистите – 36. Висшата флора е представена от 99 семейства, 430 рода, което представлява близо 70% от семействата и 25% от видовете в страната. Тук се опазват популации на 6 български 44 балкански ендемита. С международен природозащитен статус са 35 висши растения. С най-голямо фитоценолично разнообразие е растителността в пояса на мезофилните листопадни гори с преобладаване на смесени дъбови, габъррови и букови гори, обособена в два подпояса – дъбово-габърров и буков. Първият от тях е развит до около 700 м н. в., като по склоновете с южно или производно на него изложение и на карбонатните терени се изкачва до 1000 – 1100 м н. в. Преобладават формациите на келявия габър, мъждряна, благуна, цера и т.н. От мезофитните дървесни формации сравнително добре по северните склонове на природния парк е представена формацията на обикновения горун. Формацията на обикновения габър също има ограничено разпространение, главно по северните дялове на планината. Заема понижени, сенчести терени, с добро и равномерно овлажняване. Габъровите фитоценози принадлежат към коренната растителност на планината. Те са силно повлияни от антропогенната дейност и имат производен характер. Формацията на бука е основен елемент на буковия фитоценотичен комплекс. Разпространена е от 700 до 1300 м н. в. като обширен пояс, добре изразен по северните склонове на защитената територия и по-слабо по южните. Ограниченото разпространение на територията на ПП “Врачански Балкан” имат и черноборовите съобщества. Привързаността им към

варовика и карбонатните почви, както и голямата отдалеченост на техните находища от основния ареал на този вид са указание, че в района черноборовата формация има реликтен характер. От тревистите видове с най-широко разпространение е цилинската власатка (*Festuca cyllena*), а също и жълтият равнец (*Achillea clypeolata*), ежовата главица (*Dactylis glomerata*), клонестата овсига (*Bromus ramosus*), миризливчето (*Acynus suaveolens*) и други. Редица от установените по тези места съобщества са редки. Сред тях особен фитоценотичен интерес представляват екосистемите на маклена, обикновения бук, ореха (*Juglans regia*), черния бор, както и екосистемите с участието на хиркански клен (*Acer hyrcanum*), сребролистна липа и т. н.

Особен интерес представляват формациите на някои висши растения, включени в Червената книга на България. В Червената книга на Р България, 1984 г. попадат 57 вида висши растения от установените до момента на територията на парка. От тях 8 вида са с категория “застрашен от изчезване” - люспесто изтравниче (*Asplenium lepidum* C.Presl), дълголистна урока (*Bupleurum longifolium* L.), и 49 вида попадат в категорията “рядък” вид някои от които са: казашка хвойна (*Juniperus sabina* L.), панчичиева пищялка (*Angelica panicii* Vandas), жерардова урока (*Bupleurum gerardi* All.), хойфелова тимянка (*Ferula heuffelii* Grseb.), велчево плюскавиче (*Silene velchevii* D.Jord. et P. Pan), ковачев зановец (*Chamaecytisus kovacevii* (Vel.) Rothm.), жълт планински крем (*Lilium jankae* A.Kern.), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum* (L.) Schwartz.), пеперудоцветен салеп (*Orchis papilionacea* L.), и др. горска съсънка (*Anemone sylvestris* L.) и др. В Закона за биологичното разнообразие (2002 г.) в приложение 3 от Закона попадат 39 вида от установените до момента на територията на парка, които са защитени на територията на цялата страна. Защитени от Закона за лечебните растения (2000 г.) са 365 растителни вида. С международен природозащитен статус са 35 вида висши растения.

До момента на територията на ПП Врачански Балкан са установени 11 вида земноводни 15 вида влечуги, някои от които са дъждовник (*Salamandra salamandra*), голям гребенест тритон (*Triturus cristatus*), обикновен тритон (*Triturus vulgaris*), жаба дървесница (*Hyla arborea*), кафява крастава жаба (*Bufo bufo*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), зелен гущер (*Lacerta viridis*), голям стрелец (*Coluber jugularis*), медянка (*Coronella austriaca*), пепелянка (*Vipera amodytes*) и др. Видовото богатство е високо предвид географското положение на парка – разнообразни местообитания в широк височинен диапазон и открит карст. От установените във Врачанска планина 26 вида земноводни и влечуги, 20 вида са защитени от закона за биологично разнообразие, всички видове са включени в Бернската конвенция, 20 вида са защитени по Директива 92/43 на ЕЕС и 2 вида са под защита на Конвенцията по международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна. Местообитанията на северния и южния гребенест тритон, жълтокоремната бумка, двата вида сухоземни костенурки, както и обикновената блатна костенурка са приоритетни за опазване според Приложение 2 за Закона за биологичното разнообразие. Обширните скални комплекси на територията на ПП “Врачански Балкан” са местообитание на над 180 вида птици, 157 вида са защитени от Закона за биологичното разнообразие, 38 вида от които са включени в Червената книга на България, а над 170 вида са от европейско природозащитно значение. На територията на парка се срещат два вида птици, чиито подвидове са ендемични за Балканския полуостров – балканска чучулига и пъстрогуша завирушка. Врачански Балкан е важно място за гнездене на 120 вида птици, някои от които с висока плътност на популациите: черен щъркел, белоопашат мишелов, скален орел, обикновена ветрушка, чухал, зелен кълвач, полска чучулига, пъстър скален дрозд и др. През парка преминава един от европейските миграционни пътища на птиците – VIA ARISTOTELIS.

По отношение на бозайната фауна Природен парк „Врачански Балкан” се отличава с относително голямо видово богатство, което може да се обясни с височинния градиент и най-вече с наличието на разнообразни местообитания: влажни и сухи широколистни гори, скални разкрития, карстови терени, ливади, пасища, крайбрежия на реки и др. От общо 36 вида бозайници, 9 са защитени на национално ниво (Червена книга на България, Закон за биологично разнообразие), 20 на европейско и 9 на световно ниво, някои от които са: горски сънливец, белогръд таралеж, язовец, видра, черен пор, дива котка, сърна и др.

На територията на парка досега е известно само едно находище на келеровия центрантус – многогодишно тревисто растение, рядък вид, български ендемит и реликт. Казашката хвойна (*Juniperus sabina*) също е рядък вид, с три изолирани находища в Рила и Стара планина. Географската изолация на отделните популации на вида определя актуалността на проблема за опазването на генетичния му фонд. Описани са и три вида бясно дърво. Лавровото бясно дърво е храст, рядък вид и предгласиален реликт. Другите два вида са маслинолистното (*Daphne oleoides*) и ниското бясно дърво – вечнозелени храсти, също редки видове. В споменатото издание попадат и: снежното кокиче, влакнестата жълтуга (*Genista pilosa*), недоразвитият лимодорум (*Limodorum abortivum*) – една от най-красивите орхидеи, рядък вид и терциерен реликт, пеперудовидният салеп (*Orchis papilionacea*), горската съсънка, планинският божур, седефчето (*Ruta graveolens*) и рохеловата каменоломка (*Saxifraga marginata*). Повечето от тях са включени и в списъка на защитените растения в България.

Изключително разнообразна е и фауната по тези места. С разнообразието си от скални венци, заоблени върхове, долини и седловини природният парк създава отлични условия за съществуването и развитието на богата и разнообразна херпетологична фауна, включваща 23 вида земноводни и влечуги, като дъждовника, големия гребенест и обикновения тритон, жълтокоремната бумка (*Bombina variegata*), голямата (кафява) крастава и зелената крастава жаба, жабата дървесница, голямата водна жаба, горската дългокрака жаба (*Rana dalmatina*), шипобедрената и шипоопашатата костенурка, късокракия гущер, слепока, зеления гущер, стенния гущер, смока мишкар, големия стрелец, пепелянката и т. н. На територията на планината са установени и 99 вида птици, повечето от които защитени, сред които са белият и черният щъркел, белоглавият и египетският лешояд, орелът змияр, големият и малкият ястреб, обикновеният и белоопашатият мишелов, скалният орел, няколко вида кълвачи, пойни птици и т. н. Защитената зона има огромно значение за науката със своята пещерна фауна. Описани са 112 вида пещерни организми, голяма част от които са локални ендемити. В парка се намират едни от най-забележителните прилепни пещери на България, в които са установени 19 вида прилепи, всички защитени от Закона. От срещащите се над 240 вида гръбначни животни, освен птиците, особено ценни са земноводните, влечугите и др.

Много разнообразна е и фауната от бозайници, представена от 30 вида, включително четири вида насекомоядни, 15 вида прилепи, 7 вида гризачи, 1 вид от зайцеподобните, 5 вида хищници и 2 вида чифтокопитни.

"РЕЧКА" защитена местност 94,1 ха създадена с цел опазване на естествените местообитания на защитени и редки видове птици и растителни видове. Местността обхваща част от землището на гр. Враца.

"ВОЛА" защитена местност с площ 96,4 ха. Обявена за защитен природен обект с национално значение с цел запазване на характерен ландшафт и опазване лобното място на поета – революционер Христо Ботев. Защитената местност се намира на 2 км. югозападно от вр. Околчица. Лобно място на Христо Ботев. Представлява падина заобиколена от върховете Камарата, Купена и Дългия зъбер.

"БОРОВ КАМЪК" защитена местност 164,4 ха Защитената територия е

обявена с цел защита и опазване на вековна букова гора със семенен произход на карстов терен при голям наклон. Обхваща района на изворите на р. Лева, водопад Боров камък и вековна букова гора. Мястото е свързано с историята на рудодобива – в началото на миналия век е основана рудничарската секция на миньорите от мина „Плакалница“. В защитената територия действа и режим за санитарно-охранителна зона.

"ВЕЖДАТА" защитена местност 62,6 ха. Защитената територия е обявена с цел опазване на находище (едно от двете за България) на растението Келереров центрантус (*Centranthus kelleri*), български ендемит и реликт, както и територия с характерен ландшафт (скален венец и сипеи), местообитание на скалолюбиви птици. Представлява скален венец с подвижни варовикови сипеи. Специфичният режим на защитената местност забранява: ползване на каквито и да е морфологични части от Келереровия центрантус; добиване на семенен материал без разрешение от МОСВ; паша и преминаване на домашни животни; всякаква стопанска дейност.

"ПАДИНИТЕ" защитена местност "буфер" на Резерват „Врачански Карст“ – площ 754,2 ха. Целта на защита е да смекчи и ограничи достъпа до резервата, както и негативното антропогенно влияние. Представлява ивица, която обгръща резервата от североизток по цялото му протежение и от югозапад на северните територии на резервата.

"ЛЕДЕНИКА" природна забележителност 100 ха запазване на пещерни образувания. Обявена е с цел запазване на характерни пещерни образувания и местообитание на богата и характерна пещерна фауна (53 вида животни, между които 10 троглобионти и стигобионти). Държавна публична собственост. За природната забележителност е приет ограничителен режим на достъп - с екскурзовод на групи и провеждане на концерти; При провеждане на масови мероприятия е необходим засилен контрол от страна на ДПП, ДЛ и РИОСВ и по възможност преместването им на друго място в парка.

"ПОНОРА" природна забележителност "Понора" е водна пещера в рида Милин камък, на север от гр. Враца. Общата и дължина е 3172 в. Подземната река, която тече в пещерата, образува серия от тесни, дълги езера. Водата им се излива в живописен карстов извор Жабокрък. Най-красивите от природните творения са Големият водопад, Замъците, Атомния взрив.

"ВРАТЦАТА" природна забележителност 2 ха скален масив. Природната забележителност е обявена с цел защита и запазване на характерен скален ландшафт и местообитание на скалолюбиви птици, находища на консервационно значими видове висши растения, историческа крепост от Второто Българско царство. Собствеността е държавна публична, изключителна държавна. Територията се намира в ждрелото на р. Лева, на 2 км. южно от гр. Враца по пътя за с. Згориград и Леденика. Представлява естествени скални образувания, най-високите (над 400 м.) отвесни варовикови скали на Балканския полуостров, а за тази надморска височина и в Европа. В природната забележителност попадат и останки от средновековна крепост Вратица X-XII век. В района на Природната забележителност "Вратцата" се намира красивият скален масив "Доломитите", където са прокарани над 116 алпийски тура с категория на трудност IV. Има Ограничителен режим на достъп до скалите - само от членове на клубове регистрирани в БФКА, техните чуждестранни гости и тренировъчни и спасителни акции на ПСС.

"БОЖИЯТ МОСТ" природна забележителност 15 ха естествен скален мост и остатък от карстова пещера. Известен и като Жабокрек той естествен скален мост в Чиренско-Лиляшкия карстов район на около 15 км северно от Враца. Висок е около 20 метра, широк — около 25 метра, а по главната си ос тунелът, образуван от Лиляшка бара, е с дължина около 100 метра. През сухите месеци на годината рекичката под

моста пресъхва и остават няколко езера, пълни с жаби. Оттам идва и другото име, под което е известен този скален феномен. Местността обхваща част от землището на с. Лиляче;

ОБЩИНА КРИВОДОЛ (населено място: Криводол)

"ТЕПЕТО" защитена местност, находище на червен божур има площ 6 ха и е създадена с цел опазване на находище на червен божур. Местността обхваща част от землището на гр. Криводол, област Враца.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ (населено място: Козлодуй)

"КОЗЛОДУЙ" защитена местност 10 ха опазване на ландшафт.

ОБЩИНА МЕЗДРА (населени места: Люти брод, Царевец)

"НОВАТА ПЕЩЕРА" природна забележителност пещера с площ 0,5 ха. Обявена е с цел запазване на характерни пещерни образувания. Пещерата се намира на територията на ДЛ Мездра (отд.95/г, д) в землището на с. Лютиброд, западно от „Ритлите”, в Черепишките скали.

"РИТЛИТЕ" природна забележителност с площ 123,1 ха. Обявена за защитен природен обект с национално значение с цел запазване на уникални скални образувания – четири почти успоредни отвесни скални стени, с дължина до 200 м. Собственост: държавна публична, частна. Представлява скални образувания на левия бряг на р. Искър, над с. Лютиброд. Останки от древно селище Коринтград (Коритенград) – ранно-християнска трикорабна базилика – V-VI век, църква „Св. Георги” – X-XII век. Специфичния режим препоръчва засилен контрол по време на масови чествания.

"ГОВЕДАРНИКА" природна забележителност 2,5 ха пещери с гравирани надписи и рисунки на елени и е създадена с цел опазване на пещерните надписи и рисунки. Местността обхваща част от землището на с. Царевец, община Мездра.

ОБЩИНА МИЗИЯ (населено място: Софрониево)

"КОРИТАТА" защитена местност 2 ха находище на червен божур и забележителен ландшафт.

"ДАНЕВА МОГИЛА" защитена местност 4,9 ха характерен пейзаж с група вековни дървета.

ОБЩИНА ОРЯХОВО (населено място: Селановци)

"КОЧУМИНА" защитена местност 2,5 ха находище на водна лилия /водна роза/. Водната роза е със статут на защитено растение от 1961 год. и е включено в Националната червена книга на България.

"ГОЛА БАРА" защитена местност 2 находище на водна лилия /жълта водна роза, бърдуче/ Бърдучето е защитено растение, включено в Националната червена книга на България.

"КАЛУТЕРСКИ ГРЕД-ТОПОЛИТЕ" защитена местност 0,2 ха находище на Алоевиден страгиотес.

ОБЩИНА РОМАН (населени места: Камено поле, Кунино)

"ЧУКЛИТЕ" природна забележителност 1 хектар скални образувания и е създадена с цел опазване на ждрело. Местността обхваща част от землището на с. Камено поле, община Роман, област Враца.

"ЧЕРВЕНИЦА" природна забележителност - скално образувание с площ 3 ха и е създадена с цел опазване на скали. Местността обхваща част от землището на с.

Кунино, община Роман, област Враца.

"ГЪЛЪБАРНИКА" природна забележителност с площ 3.5 ха и е създадена с цел опазване на пещера. Местността обхваща част от землището на с. Кунино, община Роман.

"САМУИЛИЦА I и II" природна забележителност 3,5 ха пещери и е създадена с цел опазване на пещери. Местността обхваща част от землището на с. Кунино, община Роман.

НАТУРА 2000

Натура 2000 представлява Европейска екологична мрежа от защитени зони, изградена с цел опазване или възстановяване на природни местообитания и местообитания на видове с национално и европейско значение в естествения им район на разпространение. Натура 2000 е изградена на базата на два основни документа на ЕС, свързани с опазване на природата. Това са Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията) и Директива 79/409/ЕЕС (за птиците). Тези директиви са транспонирани в Закона за биологичното разнообразие, който урежда нейното изграждане на територията на нашата страна и контролира опазването на видовете и местообитанията, включени в нея. На базата на двете директиви се определят два вида зони: защитени зони за опазване на дивите птици и защитени зони за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна. В тези зони може да влизат и защитени територии, които запазват статута си определен със Закона за защитените територии, както и Корине места, Рамсарски места, флористично важни места и орнитологично важни места. Натура 2000 е първия финансов инструмент за опазване на околната среда. Окончателния списък със защитени зони по Натура 2000, одобрен от Правителството на 29.11.2007г. включва общо 342 зони - 114 зони за опазване на дивите птици и 228 зони за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна, което представлява 34,8 % от територията на страната.

**Защитени зони по Natura 2000
на територията на област Враца**

№	Защитена зона	Община(землища)
1	“Врачански Балкан” с код: BG0000166 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията) и код:BG0002053 по Директива 79/409/ЕЕС(за птиците)	Враца (земл. гр. Враца, с. Лютаджик, с. Згориград, с. Паволче и с. Челопек), Мездра (с. Очин дол, с. Елисейна, с. Зверино, и с. Люти брод) Криводол (с. Краводер и с. Главаци)
2	“Карлуковски карст” с код: BG0000332 по Директива 79/409/ЕЕС(за птиците)	Роман (земл.с. Кунино, с .Камено поле, с. Долна Бешовица), Мездра (с. Г.Бешовица), Бяла Слатина (с. Драшан)
3	“Златията” с код: BG0002009 по Директива 79/409/ЕЕС (за птиците)	Козлодуй (земл. гр. Козлодуй, с.Крива бара, с. Бутан, с. Гложене, с. Хърлец), Хайредин (земл. с. Хайредин, с. Манастирище и с.Михайлово) Мизия (земл. с. Софрониево)
4	“Искърски пролом - Ржана” с код: BG0001042 по Директива 92/43/ЕЕС(за местообитанията)	Мездра (земл. с. Елисейна, с.Зли дол, с.Оселна, с. Игнатица, с. Зверино, с.Лютиброд)
5	“Карлуково” с код: BG0001041 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Роман (земл. с. Кунино, с. Камено поле, с. Долна Бешовица, с.Р адовене), Мездра (земл.с. Г.Бешовица), Бяла Слатина (земл.с. Драшан)
6	“Бебреш” с код: BG0000374 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Роман (земл.с. Караш, с. Средни рът)
7	“Пещера Понора” с код: BG0000262 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Враца (земл.с. Чирен)
8	“Божите мостове” с код: BG0000487 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Враца (земл.с. Лиляче)
9	“Остров” с код: BG0000334 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Оряхово (земл.с.Лесковец, с.Селановци, с. Галово, с. Остров)
10	“Козлодуйска лъсозна стена” с код: BG0000527 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Козлодуй
11	“Островска степ - Вадин” с код: BG0000528 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Оряхово (земл. с. Остров и с. Г.Вадин)
12	“Острови Козлодуй” с код: BG0000533 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Козлодуй (земл. гр.Козлодуй)
13	„Портиговци-Владимирово” с код: BG0000517 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Криводол (земл. с. Градешница)

14	“Река Огоста” с код: BG0000614 по Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)	Козлодуй (земл. с.Хърлец, сГложене, с. Бутан, с. Крива бара), Мизия (землище гр. Мизия и с.Софрониево) Оряхово (земл.гр. Оряхово)
15	“Река Скът” с код: BG0000508 по Директива 92/43/ЕЕС(за местообитанията)	Мизия (землище с.Сараево, гр.Мизия, с. Войводово, с.Крушовица, с.Липница), Бяла Слатина (земл. с. Галиче, с. Алтимир)
16	“Цибър” с код: BG0000199 по Директива 92/43/ЕЕС(за местообитанията)	Козлодуй (земл. гр.Козлодуй)
17	“Каленска пещера” с код: BG0000601 по Директива 92/43/ЕЕС(за местообитанията)	Мездра (земл. с. Кален, с.Тишевица)
18	“Билерниците” с код: BG0000593 по Директива 92/43/ЕЕС(за местообитанията)	Криводол (земл. с. Ботуня)

Законодателство и политики – степен на съответствие, инструменти за влияние върху политиката за опазване на околната среда

Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано и от Закон за защитените територии, Закон за лечебните растения, Закон за биологичното разнообразие с подзаконовите нормативни актове към тях. Общата регламентация за опазване и използване на съответните биологични ресурси и биолгично разнообразие са включени в секторни закони, покриващи както естествените биологични ресурси, така и тези култивирани от човека / Закон за земеделските земи, Закон за горите, Закон за лова и опазване на дивеча и др./.

Хармонизацията на националното законодателство в областта на околната среда с това на ЕС в частта опазване на биологичното разнообразие, защитени територии, НАТУРА 2000 се осигурява чрез транспонирането на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 79/409/ЕЕС относно опазването на дивите птици. Като инструмент за влияние върху политиката за опазване на околната среда са въведени квоти за събиране на лечебни растения, горски плодове, охлювии др. Въведен е режим за издаване на разрешителни за лов и риболов, търговия с лечебни растения, застрашени видове от дивата флора и фауна и продукти от тях. С цел предотвратяването загубата на биологичното разнообразие, причинено от пожари кметовете на общини издават заповеди срещу палежите на стърнища, слокове, крайпътни ивици и сухи треви. Като допълнителна мярка трябва да се отбележи и общественото участие в процеса на Оценка на въздействието върху околната среда /ОВОС/ и Екологични оценки/ЕО/.

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

3.1 ШУМ

Шумът представлява звукова вълна уловима от човека в честоти от 16Hz до 20000Hz. Комбинираното въздействие на източниците на шум определят акустичното състояние в даден район. Като основен фактор за шумово замърсяване в Област Враца може да се приеме автомобилният транспорт и в по-малка степен – железопътният транспорт и промишлените предприятия. В населените места автомобилният трафик в комбинация със състоянието на пътната настилка, допълнително натоварва акустичната среда. Транспортният шум представлява 80-85% от общото шумово натоварване в големите населени места и се дължи на няколко основни фактора – повишената моторизация на населението, лошото състояние на автомобилния парк и уличните настилки и недостатъчно провеждане на мероприятия за намаляване на шума. Дейността по оценка и контрол на шума е съсредоточена в направления – големи промишлени обекти, шум от наземен транспорт и източници на шум с локално значение.

ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

Промишлените предприятия са в обособени индустриални зони. През 2008-2009 г. контролни измервания на промишлен шум излъчван в околната среда са извършени в 3 обекта: “Вега Стар” ЕООД, “Гарант” АД и “Балканкар –Мизия” АД”; Шумът от производствените дейности в обособената промишлена зона не създава екологични и здравни проблеми на жителите. В останалата част на града има малки ремонтни работилници, които могат да бъдат квалифицирани като локални източници на шум. Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващ автомобилен транспорт и вътрешноградския трафик. Най – значителния източник на шум са транспортните средства, които в техническо отношение са в лошо състояние. Гъстотата на пътната мрежа в Общината е под средната за страната и интензивността на движението не е особено голяма. Стойностите на еквивалентните нива на шума върху уличната мрежа на гр. Бяла Слатина са далеч под допустимите граници. Нивото на шума по главните артерии и в прилежащите жилищни сгради не превишава нормативните изисквания.

ОБЩИНА ВРАЦА

Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващ автомобилен поток /международен път Е 79, пътя град Враца за ферибота Оряхово–Бекет/, железопътен транспорт /железопътната линия София – Мездра – Враца – Видин и Лом/ и вътрешноградски транспорт. Големите промишлени източници са разположени в обособени индустриални зони.

Шумът на територията на гр. Враца се контролира в 15 пункта. Мониторинга се извършва от Дирекция "ООЗ" съвместно с Дирекция "ЛИ" на РИОКОЗ. Шумовите характеристики се изработват в периода юни/юли при най-голямо движение на МПС. Съгласно Методика на определяне на броя, разположението и разпределението на пунктовете на мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумови нива от 2007 г. минималната периодичност на мониториране е един път в годината. Измерванията се извършват в дневния период на денонощието- от 7.00-19.00 ч. Честотата на отчитане на резултатите е три пъти дневно, в два последователни дни за всеки пункт.

От извършените измервания на шумовото ниво в урбанизираната територия на гр. Враца се установи превишаване на нормативните изисквания, посочени в Наредба № 6 /Д.В. бр. 58/2006 г./ за 2007, 2008 г. и 2009 г., което налага Община Враца да предприеме необходимите мерки с оглед намаляване на шумовото натоварване в града.

През 2008 г. са извършени измервания на промишлен шум излъчван в околната среда на обекти: "Дъб" АД, "ЗММ-Враца" АД, "Враца-Старт" АД, "Вратица" ООД, "Вето Маркет" ООД, "Беана-Враца" ООД, "Булнед" ЕООД и "Атамар" ООД, с. Паволче;

През 2009 г. са извършени измервания на промишлен шум излъчван в околната среда на обекти: "Холсим България" АД, с. Бели Извор, "ЗММ- Враца" АД, "Вратица" ООД, "Вето Маркет" ООД, "Беана-Враца" ООД, "Булнед" ЕООД, "Галактика 03" ЕООД и "Булгартрансгаз" ЕАД-район Чирен";

През 2008-2009 г. съгласно залегналите условия в издадените Комплексни разрешителни /КР/, Дружествата: "Вратица" ООД, гр. Враца, "Екопроект" ООД, гр. Враца, "Холсим България" АД с. Бели Извор и "СВ-Феникс" ЕООД с. Мраморен са извършили собствени периодични измервания на нивата на промишлен шум излъчван в околната среда от тяхната дейност. Съгласно представени Доклади и Протоколи за проведените измервания е установено, че измерените нива на промишлен шум излъчван в околната среда отговарят на нормите за допустими нива на шум заложени в Комплексните разрешителни.

ОБЩИНА КРИВОДОЛ

През 2008 и 2009 г на територията на Общината са извършени 3бр. контролни замервания на нивата на шум, излъчван в околната среда от дейността на Дружества източници на промишлен шум: "Симекс" ЕООД, гр. Криводол, "Строител- Криводол" ЕООД, гр.Криводол, "М и М" ЕООД, гр. Криводол. Измерените стойности от дейността на Дружествата не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 от 26. 06. 2006 г. за показателите за шум в околната среда.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващ автомобилен транспорт и вътрешноградския трафик свързани с обслужването на АЕЦ "Козлодуй". Характерна за шумовото натоварване на града е денонощна и седмична цикличност. Промислените предприятия са в обособени индустриални зони. Шумът регистриран на

територията на общината е свързан с липсата на околновръстни пътища, поради което целият вътрешноградски и транзитен моторен поток минава през жилищни квартали, лошокачествена настилка, двустранно плътно застрояване по главните улици, липса на възможност за зелена и друга екранизация на сградите, наличие на автогара.

ОБЩИНА МЕЗДРА

Основните източници на шум са свързани с преминаващи автомобили по международен път Е79 в близост до гр. Мездра. Допълнително натоварване на акустичната среда внася и железопътния транспорт, тъй като гара Мездра е основен железопътен възел.

През 2008 г. съгласно заложените условия в издаденото КР, “Стройкерамика” АД, гр. Мездра, е извършило собствени периодични измервания на нивата на промишлен шум излъчван в околната среда от дейността на цех Мездра. Съгласно представеният Доклад и Протоколи за проведените измервания е установено, че измерените нива на промишлен шум излъчван в околната среда отговарят на нормите за допустими нива на шум заложен в КР.

През 2008 г. контролни измервания във връзка с вреден физичен фактор шум са извършени на 8 обекти: “Техкерамик-М” ООД, “Стройкерамика” АД, “Ню Текс” АД, “БГ Дринкс” ЕООД, “Лана Мел” ООД, “Хемус- М” АД, “Людал” ЕООД, с.Зверино и ХЦ гара Черепиш към “Вархим” ЕООД, гр.Мездра”.

През 2009 г. на територията на Общината са извършени 8 бр. контролни замервания на нивата на шум, излъчван в околната среда от дейността на Дружества източници на промишлен шум: “Ню Текс” АД, “Стройкерамика” АД, гр. Мездра, “Людал” ЕООД, с. Зверино, “Вархим” ЕООД, гр. Мездра- “Хидратен цех” гара Черепиш, “Техкерамик-М” ООД, гр. Мездра, “БГ- Дринкс” ЕООД- Пивоварна “Леденика и ММ” гр. Мездра, “Хемус-М” АД, гр. Мездра, “Лана Мел” ООД, гр.Мездра; Измерените стойности в контролираните Дружества не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 от 26. 06. 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието.

ОБЩИНА МИЗИЯ

Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващия автомобилен транспорт от ферибота Оряхово – Бекет. През 2008 г. на територията на Общината са извършени 3бр. контролни замервания на нивата на шум, излъчван в околната среда от дейността на Дружества източници на промишлен шум: “Дал” ООД, гр. Мизия, “Текон Инвест” АД, гр. Мизия, “Завод за хартия” АД, гр. Мизия. Измерените стойности в работещите Дружества не надвишават граничните. През 2009 г. на територията на Общината са извършени 2 бр. контролни замервания на нивата на шум, излъчван в околната среда от дейността на Дружества източници на промишлен шум: “Дал” ООД, гр.Мизия, “Скът- Мизия” АД, гр. Мизия. Измерените стойности от дейността на Дружествата не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 от 26. 06. 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. “Яйца и птици” АД, гр. Мизия /площадка гр. Мизия/ с предмет на дейност-отглеждане на птици, съгласно условията в издаденото Комплексно разрешително е извършило собствени периодични измервания на нивата на промишлен шум излъчван в околната среда от дейността си. Измерванията са извършени от Акредитирана Лаборатория - Враца. Съгласно представените Протоколи е установено, че измерените нива на промишлен шум излъчван в околната среда отговарят на нормите за допустими нива на шум заложен в издаденото Комплексно разрешително.

ОБЩИНА ОРЯХОВО

Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващия автомобилен транспорт от гр. Враца за ферибота Оряхово – Бекет. Промислените предприятия са в обособени индустриални зони. През 2008 г. на територията на Общината са извършени 2бр. контролни замервания на нивата на шум, излъчван в околната среда от дейността на Дружества източници на промишлен шум: “ТРЕ-П” ЕООД, гр. Оряхово и “Изгрев” АД, гр. Оряхово. През 2009 г. на територията на Общината са проверени Дружествата Хидком”АД, гр. Оряхово и “Изгрев” АД, гр. Оряхово и “Агротехчаст”АД. Измерените стойности не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда.

ОБЩИНА РОМАН

Съгласно залегналите условия в издаденото КР, “Метизи” АД, гр. Роман, с предмет на дейност – производство на тел, въжета и изделия от тях, Дружеството е извършило собствени периодични измервания /СПИ/ на нивата на промишлен шум излъчван в околната среда. На база резултатите от контролните измервания и представеният Доклад и Протоколи от проведените СПИ е установено, че измерените нива на промишлен шум излъчван в околната среда отговарят на нормите за допустими нива на шум заложен в КР.

ОБЩИНА ХАЙРЕДИН и ОБЩИНА БОРОВАН

Основните източници на шум на териториите на двете общини са свързани с транзитно преминаващи автомобили и няма наличие на големи промишлени източници на шум.

Законодателство и политики – степен на съответствие, инструменти за влияние върху политиката за опазване на околната среда.

В ЗООС шумът е опеделен като фактор, който може да уврежда качеството на околната среда. В Закона за устройство на територията, Закона за движение по пътищата, Закона за гражданското въздухоплаване и в подзаконовите нормативни актове към тях се определят правила, норми и изисквания към устройствените планове и различни видове транспортни средства с цел намаляване на шума в околната среда. Закона за защита от шума в околната среда и Наредба №6/26.06.2006 г., Наредба № 2/5.04.2006 г., Наредба № 3/25.04.2006 г. са хармонизирани с Рамкова Директива 2000/14/ЕС и Директива 2002/49/ЕС.

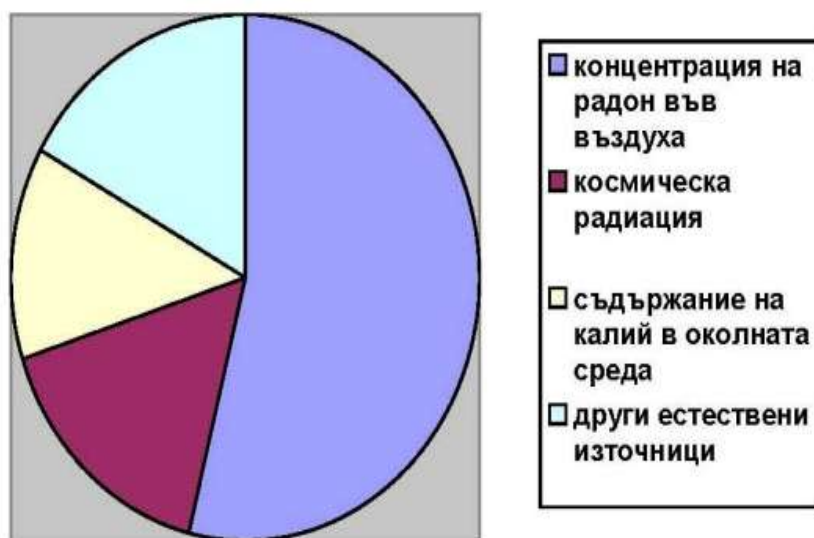
Извод:

Кратката обобщена оценка по показателя шум сочи, че при извършените от страна на РИОСВ - Враца контролни замервания на Дружества източници на промишлен шум в околната среда - измерените стойности не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 от 26. 06. 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

3.2 РАДИАЦИОНЕН КОНТРОЛ

На територията на област Враца се намира АЕЦ Козлодуй, което изисква редовен и прецизен контрол на всички компоненти на околната среда, включвайки и наблюдение на радиационните показатели. Ефективната еквивалентна доза на населението, създадена от природни източници на йонизиращо лъчение във всеки конкретен пункт от земната повърхност се дължи основно на:

- концентрацията на радон във въздуха - 54%
- космическа радиация - 16%
- съдържание на калий (K-40) в елементите на околната среда - 13%
- други естествени източници на радиация - 17%

Естествените радионуклиди на уран, радий, торий и продуктите на техния разпад, радиоактивните нуклиди на калий, рубидий и др. имат широко разпространение в земната кора. В резултат на човешката дейност е налице допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди. На територията на Област Враца се осъществява непрекъснат и периодичен контрол на радиационната обстановка по показателите от РИОСВ-Враца по показатели:

- съдържание на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух [mBq/m³] - осъществява се с автоматично набиране на аерозолни проби върху въздушни филтри - 22 броя от стационарната станция на РЛ-128 Враца към ИАОС-София. При направеният гама - спектрометричен анализ за определяне обемната специфична активност не са регистрирани превишения на редногодишните концентрации на радионуклиди във въздуха

-обща бета радиоактивност на води [Bq/l] - В тридесеткилометровата зона около АЕЦ "Козлодуй" в девет пункта ежесечно е извършван мониторинг. Контролът на водите на река Дунав и на отпадните води от АЕЦ "Козлодуй" показва, че радиологичните характеристики на реката не се изменят от дейността на централата. Този извод може да бъде направен въз основа на взети от РЛ - Враца към ИАОС-София проби, от повърхностни и отпадъчни води на АЕЦ "Козлодуй", както и от река Дунав преди и след централата.

	Януар.	Февр.	март	Апр.	Май	Юни	Юли	Авг	Септ	Окт.	Ное	Дек.
р. Дунав-	0,073	0,051	0,063	0,072	0,084	0,074	0,071	0,080	0,067	0,078	0,093	0,076
АЕЦ- подводящ	0,082	0,069	0,084	0,068	0,089	0,080	0,067	0,079	0,073	0,100	0,072	0,099
АЕЦ- отводящ	0,083	0,070	0,083	0,086	0,080	0,081	0,075	0,073	0,088	0,082	0,111	0,049
р. Дунав - след АЕЦ	0,085	0,101	0,089	0,077	0,075	0,081	0,073	0,073	0,081	0,094	0,083	0,076
норма	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75

Два пъти в годината в стокилометровата зона около АЕЦ “Козлодуй” се осъществява радиологичен контрол за определяне обща бета-активност на повърхностни води от контролните пунктове:

- р. Огоста, преди заустване в р. Дунав
- р. Лева, гр. Враца
- р. Искър, с. Ребърково
- р. Искър, гр. Роман

Веднъж годишно се анализират подземните води от пунктовете в с. Хайредин, гр. Оряхово, гр. Враца. Резултатите от анализите показват тенденция за трайно задържане на измерените стойности под допустимите норми.

На територията на РИОСВ гр. Враца се набират проби от необработваема почва в 13 пункта разположени в тридесеткилометровата зона на АЕЦ “Козлодуй” и 3 пункта за дънни утайки на всеки три месеца, а в още 9 пункта от стокилометровата зона се пробонабира веднъж годишно. При направения не деструктивен гама-спектрометричен анализ не са констатирани съществени отклонения в измерената специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди, спрямо стойности от предходните години.

-радиационен гама фон – мощност на дозата [nG/h] - следи се от Национална автоматизирана система към ИАОС-София.

-естественият радиационен гама – фон е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна за всеки пункт, област, регион. В резултат на човешката дейност е налице допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и пространствено тяхно преразпределение. Този антропогенен източник на радиоактивност обуславя техногенната компонента на радиационния фон.

На територията на Област Враца са разположени 3 бр. автоматизирани станции за непрекъснатото му наблюдение. Около “АЕЦ-Козлодуй” ЕАД са разположени 8 броя локални автоматични станции, които предават регистрираните стойности в реално време. Извършва се анализ и на основните метеорологични параметри. През 2008 година регистрираните стойности показват, че мощността на дозата е в границите на естествените стойности, характерни за съответния пункт и конкретните метеорологични параметри;

За Област Враца, като потенциален замърсител може да се разглежда АЕЦ ”Козлодуй”.

Пунктовете за радиологичен мониторинг по общини са:

ОБЩИНА БОРОВАН

Няма обект, който е потенциален замърсител. На територията на общината е разположен един мониторингов пункт за ежегодно измерване на гама-фон и вземане на

почвени проби. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.15 до 0.19 микросиверта/час.

ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

Няма обект, който е потенциален замърсител. На територията на общината са разположени два мониторингови пункта. От този при град Бяла Слатина, веднъж годишно се набира почвена проба и се измерва гама-фон, а от пункта при село Галиче веднъж на тримесечие се набира почвена проба и се измерва гама-фон. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.13 до 0.21 микросиверта/час.

ОБЩИНА ВРАЦА

Един обект, който е потенциален замърсител – хвостохранилище “Лютаджик”, на който е извършена техническа и биологична рекултивация. На територията на общината са разположени два мониторингови пункта за ежегодно измерване на гама-фон и вземане на почвени проби, един пункт за подземни води и един пункт от който два пъти в годината се вземат проби от повърхностни води. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.12 до 0.15 микросиверта/час. Естествените стойности за територията на страната са до 0.40 микросиверта/час.

ОБЩИНА КРИВОДОЛ

Няма обект който е потенциален замърсител. На територията на общината е разположен един мониторингов пункт за ежегодно измерване на гама-фон и вземане на почвени проби. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.13 до 0.15 микросиверта/час.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

Един обект, който е потенциален замърсител – АЕЦ “Козлодуй”. На територията на общината са определени пет мониторингови пункта от които веднъж на тримесечие се набира почвена проба и се измерва гама-фон, два пункта за тримесечно пробонабиране на дънни утайки, осем пункта от които на полугодие се вземат проби от повърхностни води. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.13 до 0.25 микросиверта/час.

ОБЩИНА МЕЗДРА

Няма обект, който е потенциален замърсител. На територията на общината е разположен един мониторингов пункт за ежегодно измерване на гама-фон и вземане на почвени проби и един пункт от който два пъти в годината се вземат проби от повърхностни води. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.11 до 0.15 микросиверта/час.

ОБЩИНА МИЗИЯ

Разположена е в тридесет километровата зона около АЕЦ “Козлодуй”. На територията на общината са определени четири мониторингови пункта, от които веднъж на тримесечие се набира почвена проба и се измерва гама-фон. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.12 до 0.19 микросиверта/час.

ОБЩИНА ОРЯХОВО

Разположена е в тридесет километровата зона около АЕЦ “Козлодуй”. На

територията на общината са определени два мониторингови пункта, от които веднъж на тримесечие се набира почвена проба и се измерва гама-фон, един пункт за тримесечно пробонабиране на дънни утайки, два пункта от които на полугодие се вземат проби от повърхностни води и един пункт за подземни води. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.14 до 0.22 микросиверта/час.

ОБЩИНА РОМАН

Няма обект, който е потенциален замърсител. На територията на общината е разположен един мониторингов пункт за ежегодно измерване на гама-фон и вземане на почвени проби и един пункт от който два пъти в годината се вземат проби от повърхностни води. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.12 до 0.15 микросиверта/час.

ОБЩИНА ХАЙРЕДИН

Разположена е в тридесет километровата зона около АЕЦ “Козлодуй”. На територията на общината има един мониторингов пункт, от който веднъж на тримесечие се набира почвена проба и се измерва гама-фон и един пункт за подземни води. Измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са в границите от 0.11 до 0.16 микросиверта/час.

Законодателство и политики – степен на съответствие, инструменти за влияние върху политиката за опазване на околната среда

Изискванията на Директива 96/29/EUROATOM относно нормите на радиационна защита, Директива 90/641/EURATOM относно защитата на работници от външни организации работещи в среда на йонизиращо лъчение по време на своята дейност в контролирана област, Директива 92/3/ЕВРАТОМ, Директива 89/618/ЕЕС и Директива 97/43/ЕВРАТОМ са транспонирани в националното законодателство чрез редица закони и наредби в отговор на изискванията при приемането на РБългария като страна членка на ЕС. Хармонизацията е осъществена чрез Закона за безопасно използване на ядрената енергия, Закона за общественото здравеопазване и редица наредби отнасящи се до максимално-допустимото радиоактивно замърсяване/№10/, условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения, аварийно планиране и готовност за действие в случай на радиологичен инцидент, относно стандарти за безопасност и др.

Извод: В заключение може да се обобщи, че измерените стойности на мощност на еквивалентната доза са под естествените стойности за територията на страната /до 0.40микросиверта/час/. При непрекъснатите наблюдения на радиационната обстановка и съдържанието на естествени и техногенни радионуклиди в почвата, дънните утайки и отпадните продукти – мощността на еквивалентната доза е в границите на характерните естествени стойности за страната, а естествените и техногенни радионуклиди са в рамките на фоновите или пределно допустими стойности.

3.3 ОТПАДЪЦИ

Образуването на отпадъци съпътства всички дейности в бита, индустрията, търговската дейност, предлагането на услуги и т.н. Задълженията на причинителите на отпадъци са регламентирани със Закона за управление на отпадъците и издадените по реда на ЗУО подзаконовни нормативни актове. Общинските администрации, чрез Наредбите за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и масово разпространени отпадъци, определят и допълнителни изисквания, които да бъдат спазвани от причинителите на отпадъци на територията на съответните общини.

Лицата, при чиято дейност се образуват или третира отпадъци, са длъжни да предприемат необходимите мерки, осигуряващи:

- предотвратяването или намаляването на количествата на образуваните отпадъци и съдържащите се в тях опасни вещества;
- максимално оползотворяване на отпадъците, чието образуване не може да бъде предотвратено, чрез повторна употреба, рециклиране или използването им като енергиен източник;
- подходящо обезвреждане на отпадъците, които не могат да бъдат оползотворени.

Отпадъците могат да бъдат третирани:

1. от причинителя - в собствени съоръжения, съгласно утвърдения проект на производствената дейност;
2. от лицата, на които е дадено разрешение, съгласно Закона за управление на отпадъците или комплексно разрешително по Закона за опазване на околната среда.

Лицата, извършващи дейности по събиране, транспортиране, временно съхраняване, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци се изисква да притежават разрешение издадено по реда на ЗУО или комплексно разрешително, издадено по реда на Глава седма, Раздел II от Закона за опазване на околната среда. Разрешения не се изискват, когато отпадъците нямат опасни свойства за дейностите по събиране, транспортиране и временно съхраняване и за търговската дейност с отпадъци от черни и цветни метали. За извършване на търговската дейност с отпадъци от черни и цветни метали, които не притежават опасни свойства, се изисква лиценз, издаден от министъра на икономиката, за издаването на който се изисква и удостоверение, издадено от директора на РИОСВ по местонахождението на площадката. Годишната дейност по управлението на отпадъците и изпълнението на програмите за тяхното управление се отчита през първото тримесечие на следващата година, а екземпляр от отчета се изпраща на РИОСВ.

Битови отпадъци

“Битови отпадъци” са отпадъците, които се получават в резултат на жизнената дейност на хората по домовете, административните, социалните и обществени сгради. Към тях се приравняват и отпадъците от търговски обекти и съпътстващи производството занаятчийски дейности, обекти за отдих и забава, когато нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество и състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите.

Всяка община ежегодно подава информация за количествата приети и депонирани отпадъци, както и за местонахождението и капацитетите на депата за ТБО. В нашата област има 16 депа за битови отпадъци, от които 13 са общински, 2 са регионални и едно е ведомствено.

В резултат на съвместни усилия от страна на Общините и РИОСВ през 2008 г. се почистиха и закриха 15 броя нерегламентирани сметища с обща площ 174 дка. РИОСВ Враца извършва проверки по изпълнение на Плановете за привеждане в съответствие на депата и нерегламентираните сметища, контролира сроковете за закриване. При извършваните контролни проверки не са констатирани случаи на новообразувани сметища на площадките на вече закритите. Проведени са срещи с всички общински кметове, на които са дискутирани условията и мерките за закриване на нерегламентираните сметища до 16.07.2009 год., залегнали в утвърдените общински планове за закриване на нерегламентирани сметища, както и възможностите за подсигуриране на необходимата сметосъбираща и сметоизвозваща техника. Съгласно Националната програма за управление на отпадъците (2003 – 2007) за нашата област са предвидени две регионални депа за обезвреждане на битови отпадъци.

-Регионално депо за твърди битови отпадъци (РДТБО) - Враца – Мездра. Депото се експлоатира от м. октомври 2000 год. и е предназначено за събиране на битовите отпадъци от всички населени места на общините Враца и Мездра на площ от 125 дка.

-Регионално депо за санитарно депониране на неопасни отпадъци на територията на община Оряхово в експлоатация от 20.09.2005 г. Във връзка с промените в законодателството по управление на отпадъците, регламентирани от изменения и допълнен ЗУО (ДВ бр.41от 01.06.2010г.), на 01.09.2010 г. общините Борован, Бяла Слатина, Кнежа, Козлодуй, Мизия, Оряхово и Хайредин учредиха регионално сдружение на общините за създаване на интегрирана система за управление на отпадъците. Протоколът от проведеното заседание за възникването на регионалното сдружение е изпратен до МОСВ за регистрация в специален регистър.

-Община Криводол извозва отпадъците си на Регионалното депо за ТБО Монтана. Експлоатацията на депото започна от началото на 2006 год. За 2008 год. количеството на извозените и депонирани отпадъци от Община Криводол е 897 тона.

-Община Роман ще ползва Регионалното депо за ТБО – Луковит. Предвидено е основната площадка да бъде /320 дка/ в местността Добрин дол, Община Луковит. За алтернативна площадка /150 дка/ е избран район между селата Годоричане и Дъбен, Община Луковит. Проектът предвижда претоварната станция /46 дка/ да бъде в землището на с. Гложене, Община Тетевен.

Към момента подготовката за изграждането на депо за ТБО е на етап Окончателен доклад “Препоръчана система за развитие управлението на отпадъците в регион Луковит”.

Състоянието на сметосъбирането и сметоизвозването на битови отпадъци в региона за 2007-2008 г. както следва:

Общини	Населени места	Брой жители	Образувани БО, в тона		Население обхванато от организирано сметосъбиране	% обхванато население
			2007г.	2008г.		
Борован	5	6641	400	400	3520	53
Бяла Слатина	15	31626	13207	11341	22138	70
Враца	23	88645	13207	11431	76557	100
Козлодуй	5	25109	9185	11738	20087	80
Криводол	15	11027	622	896.5	7473	68
Мездра	28	25501	4154	4572	23014	100
Мизия	6	9398	1810	1668	7988	85
Оряхово	7	15429	2639	2367	14200	92
Роман	13	7533	4481	4280	3765	49
Хайредин	6	6330	75	75	-	-
общо	123	227239	52529	53946.5	193317	85

В съответствие с изпълнението на целите предвидени в Националната програма по управление на дейностите по отпадъци общините Мездра, Хайредин, Бяла Слатина, Мизия, Борован, Криводол, Роман и Козлодуй представиха в ПУДООС проекти за “Усъвършенстване на системата за организирано събиране и транспортиране на БО, с цел обхващане на цялото население в общината”. Подписани бяха договори с две общини – Хайредин и Оряхово за доставка на контейнери и сметоизвозваща техника. След осъществяването на тези проекти обхванатото население в организирано сметосъбиране и сметоизвозване за област Враца ще стане 197 647 броя, което представлява 87 % от общо 227 239 жители (при 85% за 2007 г.).

Средната норма на натрупване на битови отпадъци (БО) на жител е 279 кг/ж/год., изчислена на база генерирани отпадъци за населението обхванато от организирано сметосъбиране и сметоизвозване. Общините при които имаме точно измерване на депонираните количества нормата на натрупване е от 120 до 200 кг/ж/год. За общините, които отчитат на база транспортни документи, информацията е с недостатъчна достоверност – община Роман – 1137 кг/ж/год.

В рамките на национална кампания «За чиста околна среда» по обявеният конкурс на тема «Почистване на населените места и облагородяване на замърсените площи» са внесени в ПУДООС 62 проекта, изготвени от общини, кметства, училища и детски градини. За всеки един от тях е издадено становище за подкрепа на проекта.

Строителни отпадъци

“Строителни отпадъци “ са отпадъците получени в резултат на строителната дейност на строителните площадки, както и отпадъците от разрушаване и реконструкции на сгради и съоръжения. На територията на РИОСВ – Враца има две депа за строителни отпадъци: депото на община Враца и депото на община Мездра. Всички останали общини депонират генерираните минимални количества строителни

отпадъци на депата за битови отпадъци (за запръстяване и рекултивиране). Общото количество строителни отпадъци за 2008 год. е 21 809 т при 13 799 т за 2007 год., което увеличение е в резултат на благоустройство и модернизация на областния град.

Производствени и опасни отпадъци

“Производствени отпадъци” са отпадъците, образувани в резултат на промишлената дейност на физически и юридически лица. “Опасни отпадъци” са отпадъци, чиито състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда, притежават едно или повече свойства, които ги определят като опасни и/или съдържат компоненти, които ги превръщат в опасни и/или са определени като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане.

На територията на Област Враца обектите генериращи отпадъци и притежаващи разрешителни по чл.12 имат разработени програми за управление на отпадъците и водят отчетност на количествата образувани отпадъци.

Подобри се работата по отношение на третирането на опасните болнични отпадъци в 10-те общини. Здравните заведения в региона имат разрешителни за дейности с болнични отпадъци, представили са програми за управление на отпадъците и имат заверени отчетни книги. Имат сключени договори за транспортиране и обезвреждане на болнични отпадъци с фирмите ЕТ “Жоси-Р Жечко Стойков”, Търговска лига – НАЦ и "Медиком" ЕООД - София за транспортиране и обезвреждане на болнични отпадъци. В МБАЛ-Мездра и МБАЛ-Оряхово има изградени сметогорни пещи в които се обезвреждат както собствени болнични отпадъци, така и от лечебни заведения в региона, съгласно сключени договори.

Лицата извършващи оползотворяване и обезвреждане на отпадъци и дейности по събиране, съхранение и транспортиране на опасни отпадъци следва да притежават разрешение, издадено по реда на чл. 37 от ЗУО.

За съхранение и транспортиране на неопасни отпадъци се изисква издаване на регистрационен документ по реда на чл. 50 от ЗУО.

За получаване на лиценз за търговска дейност с отпадъци от черни и цветни метали се издава удостоверение по чл. 55 от ЗУО.

След направената реконструкция на действащите инсталации на “Холсим” АД от началото на 2007 год. започна изгаряне на отпадъци ползвани, като алтернативни горива в циментовите пещи. За отчетния период са изгорени 2 828 тона гуми, 10 519 тона месокостно брашно и 9 784 тона нерещикуруеми отпадъци от пластмаса, хартия и дърво.

На територията на област Враца са регистрирани 3 депа за производствени и опасни отпадъци /АЕЦ-Козлодуй, ТП “Хименерго”, “Метизи” АД/. Операторите, експлоатиращи депа за производствени отпадъци и опасни отпадъци са изготвили планове за закриване или привеждане в съответствие съгласно съвременните екологични изисквания. Депото за нерадиоактивни производствени и битови отпадъци, генерирани в защитената зона на АЕЦ “Козлодуй” е изградено и се експлоатира съгласно нормативните изисквания. Депото е в експлоатация от 2001 год. с площ 11,385 дка и капацитет 45 080 м3. Средногодишно се депонират около 1 200 т отпадъци. Общият обем на отпадъците обезвредени до момента е 9 600 т при средна мощност на отпадъчното тяло 3,5 м.

Шламохранилището на “Метизи” АД, гр. Роман е преустановило експлоатация. Отпадните води са включени в оборотен цикъл. Отделеният шлам се събира в 3 броя съществуващи трихтери, намиращи се на площадката на фирмата. Дружеството е в процес на промяна на комплексното си разрешително. Имат изготвен план за мониторинг на подземни води и план за рекултивация на шламохранилището.

Депото за ПО и ОО на Камибо ЕООД, гр. София – ТП Хиmenerго, гр. Враца не се експлоатира от 2002 год. Фирмата е с преустановена производствена дейност от 2007 год. Дейности по условията на утвърдения план не се извършват.

В началото на м. октомври, по Заповед № 215/10.05.2010 г. на Областния управител на област Враца, относно организиране и провеждане на превантивна дейност на обектите от критичната инфраструктура, работещи с опасни химични вещества, източници на йонизиращи лъчения и растително защитни препарати с изтекъл срок на годност бяха извършени проверки в с. Горно Пещене, с. Мраморен, с. Крушовица, РДТБО-Оряхово, «Пискавец»-Враца, с. Лесура, с. Пудрия, с. Попица, с. Враняк и с. Драшан. Целта на тези проверки беше да се установи действителното състояние на складовете и производствените бази, където се съхраняват растително защитни препарати негодни и с изтекъл срок на годност. Комисията констатира за голяма част от случаите, че собствеността на ПРЗ не може да бъде установена. Приблизителната наличност на ПРЗ /твърди, течни и смесени/ е 377000 кг, като в част от складовете не е възможно да се определи точно количество и вид на отпадъка. Те са складираны в разрушени постройки, най-често на територията на бивши стопанства или кооперации, като при ликвидацията им не са предприети мерки за тяхното унищожаване.

За област Враца пречиствателна станция за отпадни води - ГПСОВ - има само в гр. Враца. Влагане на утайки от ГПСОВ за нуждите на земеделието за момента не се извършва. Количеството на натрупаната изсушена утайка за 2008 год. е 266 т., които заедно с натрупаното от 2007 година – 200 т, са ползвани за запръстяване на работните хоризонти на РДТБО Враца-Мездра и рекултивация на нарушени терени в с. Паволче, община Враца.

Масово разпространени отпадъци

“Масово разпространени отпадъци” са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Лицата пускачи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, определени с наредбите по чл. 24, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците, отговарят за разделното им събиране и постигане на съответните цели за рециклиране и оползотворяване. На основание чл. 36, ал. 1 от ЗУО беше приета Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (ДВ 53/2008). Продуктови такси не се заплащат в случаите, когато лицата изпълняват задълженията си по рециклиране и оползотворяване, индивидуално или чрез колективни системи, представлявани от организация по оползотворяване. Лицата изпълняващи задълженията си индивидуално, за да извършват дейности по събиране, сортиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки е необходимо да имат разрешение или регистрационен документ за извършване на дейности с отпадъци или сключен договор с други юридически лица или еднолични търговци, притежаващи такива разрешения. Тези лица изготвят Програма за индивидуално изпълнение, която освен че е съобразена с целите и обхвата, определени с чл.31, ал.1 и 2 на ЗУО, включва и мерки за оптимизиране на опаковките и увеличаване на дела на тези за многократна употреба, увеличаване количеството на рециклируемите отпадъци от опаковки, намаляване токсичността на опъковъчните материали. Програмите се утвърждават от директора на РИОСВ за лицата, регистрирани на съответната територия.

Такива програми за индивидуално изпълнение на целите в РИОСВ – Враца не са представяни.

Опаковки и отпадъци от опаковки

Най често използваните материали за производство на опаковки и опаковане на стоки са хартия и картон, пластмаси, стъкло, алуминий, метали, дърво, текстил, композитни материали. В района на областта повечето от лицата, пускащи на пазара опаковани стоки са малки и средни предприятия и цехове за преработка на месо, мляко, безалкохолни напитки, както и работилници за сладкарски изделия и хляб. Цеховете за шивашки услуги работят главно на ишлеме и не продават стоки в страната.

В съответствие с изискванията на чл.11 и чл.36 от ЗУО се извършват проверки на лицата, които се явяват производители и вносители на опаковани стоки, като проверките са главно за изпълнение на дадени предписания за изготвяне на годишна справка декларация за пуснатите на пазара опаковки, изготвяне на вътрешно-фирмена спецификация и новите образци за месечна справка декларация за пусканите на пазара опаковки в съответствие с новата Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (ДВ 53/2008).

В колективни организации членуват 61 броя фирми производителки и вносителки на стоки предлагащи на пазара стоки в опаковка. Останалите заплащат такса на ПУДООС, като това са главно производители на хляб, сладкарски изделия и безалкохолни напитки, чиито опаковки са в доста малки количества.

На територията на Област Враца, няма лица изпълняващи задълженията си индивидуално по отношение на опаковани стоки и опаковки. Съгласно чл.21 от Наредбата за опаковките и отпадъци от опаковки, кметовете на общините организират изпълнението на задълженията за участие в системите за разделно събиране на територията си, като сключват договори с колективна организация по оползотворяване, с ПУДООС по чл.60 от ЗООС или с други лица притежаващи разрешения за извършване на дейности с отпадъци.

Във връзка с изпълнението на Меморандума, подписан между МОСВ и колективните организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки, договори за съгласуване и с общи усилия прилагане на програма за разделно събиране на отпадъци от опаковки подписани с “ЕКОПАК България” освен гр. Враца сключиха и Бяла Слатина, Мездра, Оряхово, Криводол, Борован. Община Козлодуй има договор с “РЕПАК” АД от края на 2008 г. Броят на доставените цветни контейнери е 123 и обслужваните жители от всяка тройка контейнера са 370.

По отношение въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на нашата област седем от десетте общини имат договори с колективна организация по оползотворяване на опаковки.

Борован – договор с “ЕКОПАК България” от края на 2008 г. Доставените цветни контейнера са 39 броя и обслужват по 250 човека от населението на селото. Обхванатите жители са 2 565. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 16 370 кг, пластмаси – 7 380 кг и стъкло -3 526 кг

Бяла Слатина – договор с “ЕКОПАК България” от м. август 2007 год. Доставените цветни контейнера са 150 броя и обслужват по 280 човека от населението на града. Обхванатите жители са 14 181. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 78 380 кг, пластмаси – 30 640 кг и стъкло -18 160 360 кг.

Враца – договор с “ЕКОПАК България” от края на 2006 год. Доставените цветни контейнера са 390 броя и обслужват по 550 човека от населението на града и близките квартали – Бистрец, Кулата, Нефела. Обхванатите жители са 71 355.

Криводол – договор с “ЕКОПАК България”: от м. април 2007 год. Доставените цветни контейнера са 42 броя и обслужват по 250 човека от населението на града.

Обхванатите жители са 3 450. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 22 647 кг, пластмаси – 7 930 кг и стъкло - 6 260 кг.

Мездра – договор с “ЕКОПАК България” от м. април 2007 год. Доставените цветни контейнера са 146 броя и обслужват по 250 човека от населението на града. Обхванатите жители са 12 370. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 66 300 кг, пластмаси – 27 530 кг и стъкло - 17 460 кг.

Събирането, транспортирането и сортирането по видове за горните 5 населени места се извършва от “Й.Кръстителски - Джордан-2001” ЕООД гр. Враца на площадка разположена в гр. Враца. Събраното количество опаковки за 2009 год. е 463 тона от петте населени места.

Оряхово – договор с “Екопак България” от средата на 2008 г. Броя на доставените цветни контейнери е 120, като във всяка точка са разположени по три контейнера за стъкло, хартия и пластмаса и обслужват по 250 жители. Обхванатото население е 10 264 жители от гр. Оряхово и с. Селановци. Събирането и транспортирането на разделно събраните отпадъци се извършва от “Астон сервиз” ООД, която има договор с "Екопак България". Сортирането по вид и качество на отпадъците от опаковки се извършва на площадка в гр. Плевен от “Унитрейд БГ” ООД Плевен. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 34 880 кг, пластмаси – 27 920 кг и стъкло - 24 360 кг.

Роман – имаше подписан договор с “Екопак България” АД от средата на 2008 год., за разполагане на контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки в 23 точки на територията на общината. В края на годината общината прекрати договора с Екопак и подписа нов с друга колективна организация - “Репак” ООД София.

За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 20 350 кг, пластмаси – 16 030 кг и стъкло -13 060 кг. В системата за разделно събиране на отпадъци са обхванати 114 185 жители от населението на област Враца, което представлява около 57% от общия брой.

Отпадъци от моторни превозни средства

Дейностите по събиране, транспорт, временно съхранение и разкомплектоване и оползотворяване на образуваните отпадъци от МПС се извършват от лица, притежаващи разрешение по чл 37 от ЗУО или комплексно разрешително. Кметовете на общини определят местата за изграждане на общински площадки за временно съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/ и организира дейностите по събирането до предаването на ИУМПС на центъра за разкомплектоване, съгласно подписан договор.

Община Враца има подписан договор с фирмата “Йордан Кръстителски - Джордан -2001” ЕООД за събиране, временно съхранение и разкомплектоване на ИУМПС на територията на общината. За 2008 год. фирмата е приела и разкомплектовала 15 броя автомобила.

Община Мездра е сключила договор с “Надин-Комерс” ООД за събиране и временно съхранение на ИУМПС на територията на общината. Събраните автомобили се транспортират за разкомплектоване на централната база на фирмата на Гара Искър. Площадки за временно съхранение на ИУМПС са определени в Общините Борован и Хайредин. Останалите общини са в процес на преговори с фирми, притежаващи разрешително за дейности с отпадъци по чл.37 от ЗУО. Разрешително за временно съхранение и разкомплектоване на ИУМПС имат: “Косаня” ЕООД гр. Мизия с регистрирани три площадки в Мизия, Враца и Бяла Слатина; ЕТ “ТИТ – Т.Пировски” в гр. Мизия; ЕТ “Цвети-Г.Петков-2007” в гр. Мездра.

Във връзка с прилагане на Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват

масово разпространени отпадъци (ДВ 53/2008) се извършват проверки на лица които пускат на пазара на Република България МПС, работещи на наша територия. Автокъщите, които пускат на пазара МПС попълват Декларацията съгласно чл.2, ал.5 от Наредбата, но не заплащат продуктовата такса, тя се поема от купувача. Поради този факт съответните фирми нямат копия от документи удостоверяващи заплатена продуктова такса. Нито една фирма няма информация за задължителното изготвяне на месечни справки декларации, съгласно чл.9, ал.1 от Наредбата. Дадени са предписания за изготвяне и представяне в РИОСВ на месечните справки декларации, които са изпълнени. За полугодieto на 2008 г. на пазара в област Враца са пуснати 448 броя автомобили втора употреба, за които платената продуктова такса е в размер на 87 010 лева. В този брой не влизат автомобилите, които се пускат на пазара от физически лица.

Отпадъци от батерии и акумулатори

На територията на областта са регистрирани няколко фирми за изкупуване на акумулаторен скрап ("Косаня", "Пировски" и "Андонов" – гр. Мизия; "Надин-Комерс" и "Надин-Транс" - Мездра; "Ровотел Стийл", "Й. Кръстителски-Джордан-2001" ЕООД, "Гео Метал Трейд" ООД, "Металком Инвест" ЕООД-Враца, "Метал Транс" ЕООД - Враца и "Акумитрейд"-Враца); които в последствие предават на "Монбат" - Монтана и "КЦМ"- Пловдив за рециклиране.

Инсталация за обработка и предварително третиране на амортизирани акумулаторни батерии, притежава "Андонов" ООД, гр. Мизия. Дружеството извършва механично третиране на старите акумулаторни батерии /нарязване и сортиране на отделните компоненти/, които впоследствие предава на лицензирани фирми за рециклиране. За 2008 год. фирмата не е преработвала акумулатори, поради реконструкция на производствените мощности и монтаж на съоръжение за топене на олово. Последвалата икономическа криза и рязкото падане на цената на оловото, води до икономически неизгодно пускането на монтираните съоръжения.

Отпадъци от масла и отпадъчни нефтопродукти

Генерираните количества отработени моторни масла от фирмите в региона се съхраняват разделно в специализирани съдове /цистерни, варели и др/. В повечето случай част от маслата, главно в автостопанствата се ползват повторно в хидравликите на автомобилите, а излишъците се предават на лицензирани фирми за транспортиране и последваща преработка. Разрешение за събиране, временно съхранение и транспорт на отработени масла има фирма "Анди" ЕООД Враца. За 2008 год. фирмата е събрала 19 309 т, които са предадени на "ЕМ Комплект 33" София, и "Глобъл лубрикандс", Плевен.

Инсталация за обезводняване на отпадъчни нефтопродукти работи в гр. Мездра – фирмата "АСК-БУЛ" ООД, притежаваща разрешение за тази дейност. За 2008 г. фирмата е обезводнила 856 тона нефтопродукти.

Отпадъци от електронно и електрическо оборудване

Наредба за изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване и третиране и транспортиране на отпадъци от електронно и електрическо оборудване (ДВ 36/2006) транспонира на Директива 2002/96/ЕС за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване и Директива 2002/95/ЕС за ограничаване употребата на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване (ЕЕО). Лицата пускащи на пазара ЕЕО отговарят за разделното събиране, транспортиране, временно съхранение, предварително третиране, рециклиране и оползотворяване на излязлото от употреба ЕЕО/ИУЕЕО/. Те трябва да

осигурят събиране на излязло от употреба ЕЕО в количество, което се равнява на не по-малко от 4 кг/жител/годишно. На територията на област Враца нямаме регистрирани лица пускани на пазара електронно и електрическо оборудване. Големите магазини за бяла и черна техника /Техномаркет, Технополис, Зора/ са филиали на големи търговски вериги, които членуват в колективна организация по оползотворяване "Екобултех" АД. Съгласно чл.23 от Наредбата за електронно и електрическо оборудване, кметовете на общините определят площадки за временно съхранение на ИУЕЕО, организират дейностите по събиране, временно съхранение и предаване за последващо третиране, като сключват договори с лица притежаващи разрешения за извършване на дейности с отпадъци. За тази цел кметът на общината изготвя и утвърждава график за събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, включващ не по-малко от две дати годишно. Графикът се изготвя съвместно с лицата с които общината има подписан договор и се обявява чрез местните средства за масово осведомяване. На този етап нито една община не е изпълнила горните си задължения.

Организацията по събиране, транспортиране, обработване и управление на отпадъците по общини:

ОБЩИНА БОРОВАН

През 2007 год. община Борован достави 168 броя контейнера и 1 сметоизвозващ автомобил, проект финансиран от ПУДООС. Контейнерите бяха разпределени в петте населени места от общината, но все още са крайно недостатъчни. Обхванатото население от организирано сметосъбиране и сметоизвозване е 3 520 човека, което представлява 53% от общия брой жители в общината. До края на 2008 г. общината закри 4-те нерегламентирани сметища, разположени в четирите края на с. Борован. Събраните битови отпадъци до октомври 2009 г. се транспортираха и депонираха на градското депо в гр. Бяла Слатина, а от края на 2009 г. започна извозването им на РДТБО-Оряхово. Експертната оценка на общинска администрация е за около 400 тона/годишно, като отпадъците са предимно оборски тор и растителни отпадъци.

В края на 2008 г. Борован подписа договор с колективна организация по оползотворяване "ЕКОПАК България". Доставените цветни контейнери са 33 броя и обслужват по 250 човека от населението на селото. Обхванатите жители са 2 565. Обслужването на цветните контейнери се извършва от "Й.Кръстителски - Джордан-2001" ЕООД гр. Враца, който извършва и сортирането по вид и качество на разделно събраните отпадъци от опаковки. За краткия период на действие на системата събраното количество е 3,5 тона. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 16 370 кг, пластмаси – 7 380 кг и стъкло -3 526 кг.

На територията на община Борован няма промишлени предприятия и производители на опаковани стоки.

Регистрирани са 5 пункта за изкупуване на вторични суровини (метали, хартия и пластмаса) в селата Борован, Малорад и Добролево.

ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

Обхванатото население от организирано сметосъбиране и сметоизвозване е 22 138 човека, което представлява 70% от общия брой жители в общината. Формираните БО за общината за 2009 г. са 7 782 т (при 11 341 т за 2008 г. и 13 207 т за 2007 г.). Данните са доста завишени, поради липса на кантар за измерване на депонираните количества. Отчитането става само по транспортни документи. Битовите отпадъци се депонират на градско депо, намиращо се в м. "Любомир" гр. Бяла Слатина. Утвърден е плана за закриване на всички нерегламентирани сметища за битови отпадъци в селата и на градското депо до 16.07.2009 год.

До края на 2008 год. закритите нерегламентирани сметища са 1 брой, почистената площ е 8 дка.

Депото за опасни отпадъци на “Гарант” АД, гр. Бяла Слатина е закрито. Натрупаните в бетоновата яма количества опасни утайки са събрани и прехвърлени в Б-Б куб, разположен на територията на дружеството. Поради смяна на технологията на закаляване количествата опасни отпадъци намаляват значително и се събират в Б-Б куб.

За изкупуване на метали в община Бяла Слатина са регистрирани 13 пункта. Освен метали в гр. Бяла Слатина има пункт за изкупуване на акумулаторен скрап, пластмаса, хартия. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната Площадка за временно съхранение и разкомплектоване на ИУМПС и ИУЕЕО в гр. Бяла Слатина има фирма “Косаня” ЕООД гр. Мизия. За 2008 г. на площадката не са събрани и разкомплектовани ИУМПС и ИУЕЕО.

Производители на опаковани стоки в общината са “Вега стар” ЕООД, “Милве” АД и още няколко малки фирми, които пускат на пазара главно хляб и закуски и заплащат продуктова такса към ПУДООС. Няма фирми, изпълняващи задълженията си индивидуално.

Общината има договор с колективна организация по оползотворяване “Екопак България“ АД за въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. За град Бяла Слатина бяха доставени и разпределени 41 комплекта трицветни контейнера за хартия, стъкло и пластмаса. Местоположението на контейнерите по точки е определено от общината, като всяка точка обхваща 350 жители. Фирмата събираща и сепарираща отпадъците от опаковки е “Й.Кръстителски - Джордан 2001” ЕООД. За 2008 г. разделно събраните отпадъци от опаковки са 104 тона, за 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 78 380 кг, пластмаси –30 640 кг и стъкло -18 160 кг.

ОБЩИНА ВРАЦА

В система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване Община Враца е обхваната на 100 %. Формираните БО за общината за 2009 г. са 17 515 т (при 16 703 т. за 2008 г. и 15 956 т за 2007 г.).

Нас. място	2007 г.	2008 г.	2009 г.
гр. Враца	14 596,400 т.	15 286,42 т.	15 882,73 т.
Села	1 359,900 т.	1 416,760 т.	1 633,060 т.
Община Враца	15 956,3 т.	16 703,18 т.	17 515,790 т.

Община Враца има подписан договор с “Екопак България” АД за въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. За град Враца и близките квартали – Бистрец, Кулата, Нефела бяха доставени и разпределени 390 броя трицветни контейнера за хартия, стъкло и пластмаса. Местоположението на контейнерите по точки е определено от общината, като всяка точка обхваща 550 жители. Фирмата събираща отпадъците от опаковки е “БКС” ЕООД Враца на база подписан договор с “Екопак България “ АД. За 2008 г. разделно събраните отпадъци от опаковки са 176 тона: стъкло, хартия и пластмаса. Във връзка с разширяването на системата за разделно събиране през 2008 г. са доставени допълнително двадесет и три комплекта, със същата периодичност на обслужване. Проведени са редица кампании за осведомяване на обществото за начина за разделно събиране и ползите от това.

По инициатива на „ЕКОПАК-България” АД от 01.06.2009 г. периодичността на обслужване на съдовете се намалява на два пъти месечно- хартия /син контейнер/, три пъти месечно- пластмаса /жълт контейнер/ и веднъж месечно- стъкло /зелен контейнер/, което не задоволява нуждите на града. Контейнерите се препълват и

системата за разделно събиране става неефективна.

Разделно събраните отпадъци от опаковки се извозват до площадката на "Й.Кръстителски - Джордан 2001" ЕООД, където се извършва предварително третиране и сортиране на събраните отпадъци от опаковки. Фирмата също има подписан договор с "Екопак България" АД за първична обработка на отпадъци от опаковки от градовете Враца, Монтана, Мездра, Бяла Слатина, Криводол, Берковица, Вършец, Чипровци и Борован. От общо събраните 786,55 тона разделно събрани отпадъци, на "Екопак" са предадени за рециклиране 117,66 т хартия, 57,19 т пластмаса и 166,27 т стъкло или 341,12 т общо, което представлява само 43% от събраното количество. За изгаряне в цементовите пещи на "Холсим" са предадени 7% от nereциклируемите отпадъци от опаковки. Останалото количество се извозва до РДТБО Враца за депониране. Основната причина за това е несериозното отношение на жителите на изброените градове към разделното събиране на отпадъци на мястото на образуването им, смесване на битови отпадъци и опаковки и безразборно изхвърляне в цветните контейнери.

На територията на общината е изградено и се експлоатира Регионално депо за твърди битови отпадъци (РДТБО) - Враца – Мездра. Депото се експлоатира от м. октомври 2000 год. и е предназначено за събиране на битовите отпадъци от всички населени места на общините Враца и Мездра. Напълно изградени са клетки 1-1 и 1-2 с общ капацитет 163 080 м³. Съгласно проекта експлоатационния срок на Клетка 1-1 беше за 1 година. Поради доброто уплътняване на отпадъците, чрез компактор се постигна увеличаване на обемното тегло на отпадъците до 0.75 т/ м³ и се удължи срокът на експлоатация на клетката до 5 г. и 8 месеца. Количеството на депонираните отпадъци е 139 930 тона. От края на 2007 год. клетка 1.2 е достигнала нивото на клетка 1.1 и БО се депонират едновременно в двете клетки до достигане на проектния капацитет от 163 080 м³. За 2008 год. депонираните битови отпадъци са 21 676 т от двете общини Враца и Мездра. Оператор на депото е фирма "Екопроект" ООД - регистрирано от общините Враца и Мездра, в резултат на спечелена обществена поръчка, обявена по ЗОП. Фирмата притежава комплексно разрешително КР 5 / 2004г., издадено от МОСВ. През 2008 г. започна подготовката на документацията за изграждане на две нови клетки 2.1. и 2.2., както и сепарираща инсталация за битовите отпадъци. Изготвен е проект „Строителство на сграда и сепарираща инсталация към Регионалното депо за битови отпадъци от общини Враца и Мездра”, която трябва да заработи до м. март 2011 г. Сепарирането решава голям екологичен проблем свързан с депонирането на отпадъците в сметищата. С помощта на инсталацията ще се усвоят за преработка ценни суровини, които намаляват с до 60 % обема на постъпващите за депониране отпадъци. Това ще доведе до увеличаване времето за експлоатация на клетките няколко пъти. Обявен беше конкурс за изготвяне на проект и строителство на клетките. Всяка година оператора представя в РИОСВ и ИАОС доклад за резултатите от мониторинг на отпадни и подземни води. Мониторинга се извършва от Акредитирана регионална лаборатория – Враца, на база договор с оператора на депото.

Съгласно плана за закриване на нерегламентираните сметища за битови отпадъци през 2008 год. бяха закрити 5 броя нерегламентирани сметища в селата Баница, Лютаджик, Власатица и Лиляче, почистената площ е около 75 дка. През 2009 г. във връзка със спечелени проекти на стойност 85 000 лв. в конкурса "Почистване на населените места и облагородяване на почистените площи" на националната кампания "За чиста околна среда" към ПУДООС, са почистени и рекултивирани нерегламентирани замърсявания на площ 57 дка в девет населени места на общината /с.Чирен, с. Бели Извор, кв. Бистрец, с. Горно Пещене, с. Тишевица, с. Три Кладенци, с. Вировско, с. Згориград, с. Баница/, като с. Три кладенци участва с два проекта.

Строителните отпадъци на община Враца се депонират на Депо за СО,

разположено в м. "Умарски бряг", кв. Бистрец, гр. Враца. Депонираните количества СО са 216 853 тона, като само за 2008 год. количеството е 20 739 т при 13 799 т за 2007 год. На територията на общината се водят на отчет около 75 фирми, генериращи производствени и опасни отпадъци. Всички те са изготвили програми за управление на отпадъците и водят отчет за образуваните количества. Формираните за годината производствени отпадъци са предимно метали, пластмаса, текстил, хартия и картон. Част от тях се преработват като вторични суровини или се продават за следващо оползотворяване. Основните потоци отпадъци, които се оползотворяват са метали и пластмаса. Лицата извършващи тези дейности притежават разрешение по чл.37 от ЗУО. Фирмите за преработка на черни и цветни метали са: "Вега 03" ЕООД гр. Враца (за цветни метали), "Центромет" АД гр. Враца (за черни метали), "Враца-Старт" АД гр. Враца (за черни и цветни метали), "РТР" ООД гр. Враца (за черни метали), "Българска лелярна" ООД гр. Враца (за черни метали), "Тигел" ООД гр. Враца (за черни метали) и "Втори юни" АД (за пластмаса от бракувани калъпи за обувки). Регистрирани са 52 пункта за изкупуване на метали, пластмаса, картон и хартия, автомобилни гуми; 8 пункта за изкупуване на акумулатори. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната. След направената реконструкция на действащите инсталации на "Холсим" АД от началото на 2007 год. започна изгаряне на отпадъци, ползвани като алтернативни горива в циментовите пещи. За отчетния период са изгорени 2 828 тона гуми, 10 519 тона месокостно брашно и 9 784 тона неретикувани отпадъци от пластмаса, хартия и дърво.

На територията на община Враца са регистрирани около 90 фирми, производители на опаковани стоки. По-голямата част от тях са малки и средни предприятия и цехове за преработка на месо, мляко, безалкохолни напитки, както и работилници за сладкарски изделия и хляб. Лицата пускащи на пазара големи количества опаковани стоки имат подписани договори с колективна организация, такива като "Холсим" АД, "Лалов и Вачев" ЕАД, "Млечен рай" АД, "Феникс – груп" АД, "Беана-Враца" АД, докато малките фирми и сладкарски цехове заплащат такса към ПУДООС. За 2008 год. платената продуктова такса за опаковки е в размер на 5 791 лева.

Програма за индивидуално изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки до момента в РИОСВ – Враца не е представена.

ОБЩИНА КРИВОДОЛ

Обхванатото население на община Криводол от организирано сметосъбиране и сметоизвозване е 68 % от общия брой жители. Контейнерите са разпределени във всичките населени места, но все още са недостатъчни. Формираните БО за 2009 г. са 1 407 т (при 896,5 т за 2008 г. и 622 т за 2007 г.). Отпадъците се извозват и депонират на регионалното депо за твърди битови отпадъци в Монтана. Градското депо, намиращо се в м. "Тепето" гр. Криводол не се експлоатира. За 2008 год. в общината няма закрити нерегламентирани сметища.

Строителните отпадъци на общината са минимални и се ползват главно за технологично запръстяване на битовите отпадъци на градското сметище в м. "Тепето".

Формираните производствени отпадъци са в малки количества и се депонират заедно с битовите. За изкупуване на метали в община Криводол са регистрирани 6 пункта. Освен метали в тях се събират пластмаса и хартия.

Фирмите "Хаджийски и фамилия" ЕООД, ЕТ "Млечен пулс", ЕТ "Тошко Тодоров" и др. се явяват производители на опаковани стоки и имат договори с колективни организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки, както и още

няколко по-малки фирми, които пускат на пазара главно хляб и сладкарски изделия и заплащат продуктова такса към ПУДООС.

Община Криводол има сключен договор с колективна организация по оползотворяване "Екопак България" АД за въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. За град Криводол бяха доставени и разпределени 15 комплекта трицветни контейнера за хартия, стъкло и пластмаса. Местоположението на контейнерите по точки е определено от общината, като всяка точка обхваща 350 жители. Фирмата събираща и сепарираща отпадъците от опаковки е "Й. Кръстителски - Джордан 2001" ЕООД. За 2008 г. разделно събраните отпадъци от опаковки са 39 т, което представлява 4,35% от генерираните БО. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 22 647 кг, пластмаси – 7 930 кг и стъкло - 6 260 кг.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

В организирана система за сметосъбиране и сметоизвозване е обхванато 100% от населението на общината, но съдовете за БО все още са крайно недостатъчни. Формираните БО за общината за 2009 г. са 8 104 т (при 11 738 т за 2008 г. и 9 185 т за 2007 г.). Данните са доста завишени, поради неточно измерване на депонираните количества, тъй като отчитането става по транспортни документи. От 2007 г. битовите отпадъци на общината трябваше да се депонират на РДТБО Оряхово. За 2008 г. общината е депонирала само 179 т. на депото, а за 2009 г. – 3141 т. Все още битовите отпадъци се извозват на градско сметище, намиращо се в м. "Ваня лунга" гр. Козлодуй. Причина за това е в недостига на сметоизвозваща техника, а наличната е в лошо техническо състояние. За 2008 год. закритите нерегламентирани сметища в общината са 5 броя, като почистените площи са около 33 дка.

Строителните отпадъци на общината са минимални и се ползват главно за технологично запръстяване на битовите отпадъци на градското сметище.

Формираните нерадиоактивни битови и неоползотворими производствени отпадъци, генерирани в защитената зона на АЕЦ "Козлодуй" се депонират на изградено за целта Депо за нерадиоактивни производствени и битови отпадъци (ДНПБО). Депото е в експлоатация от началото на 2002 год. и е с площ 11,385 дка и капацитет 45 080 м³. За 2008 год. са депонирани 1 037 т, като 77 % от тях са битови отпадъци. Общият обем на отпадъците обезвредени до момента е 9 205 т. Всяка година оператора на ДНПБО представя в РИОСВ и ИАОС доклад за резултатите от мониторинг на отпадни и подземни води. Мониторингът се извършва от Акредитирана регионална лаборатория – Враца на база договор с оператора на депото. В централата е изградена и функционира система за разделно събиране на отпадъците, като за целта на територията на цялата централа са разположени подходящи съдове, надлежно обозначени за събиране на съответните отпадъци /битови, производствени, опасни/ на мястото на формирането им.

За изкупуване на метали в община Козлодуй са регистрирани 4 пункта. Освен метали фирмите изкупуват акумулаторен скрап – 1 пункт, пластмаса, хартия. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната. Производители на опаковани стоки в общината са 5 малки фирми, които пускат на пазара главно безалкохолни напитки и хляб и заплащат продуктова такса към ПУДООС. Няма фирми, изпълняващи задълженията си индивидуално.

От края на 2008 год. гр. Козлодуй подписа договор с колективна организация по оползотворяване "РЕПАК" АД. Броят на доставените цветни контейнери е 123, като във всяка точка са разположени по три контейнера за стъкло, хартия и пластмаса и обслужват по 370 жители. Обхванатото население е 15 127 жители от гр. Козлодуй. Събирането и транспортирането на разделно събраните отпадъци се извършва от "СКД" ООД, общинска фирма, която има договор с "Репак" АД. Събраното количество

за периода от подписване на договора до края на годината е 21.77 тона отпадъци от опаковки.

ОБЩИНА МЕЗДРА

В системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване Община Мездра е обхваната на 100 %. Формираните БО за общината за 2009 г. са 5 132 т (при 4 572 т за 2008 г и 4 154 т за 2007 г). Битовите отпадъци се депонират на РДТБО – Враца - Мездра. Нерегламентираните сметища на територията на общината са закрити, съгласно сроковете в Плана за закриване на нерегламентирани сметища за битови отпадъци, изготвен от общината.

Строителните отпадъци на община Мездра се депонират на Депо за СО, разположено в м. ”Рудината”, край гр. Мездра. Депонираните количества СО са 7 375 тона, като само за 2008 год. те са 1 070 т.

На територията на общината се водят на отчет 16 фирми, генериращи производствени и опасни отпадъци. Всички те са изготвили програми за управление на отпадъците и водят отчет на образуваните количества. Формираните производствени отпадъци са предимно от наличието на голям брой, цехове за обработка на скално-облицовъчни материали, които се ползват основно за рекултивация на кариери.

В гр. Мездра работи инсталация за обезводняване на отпадъчни нефтопродукти на фирмата “АСК-БУЛ” ООД. Фирмата притежава разрешение за дейности с отпадъци. За 2008 г. фирмата е обезводнила 856 тона нефтопродукти.

Площадка за временно съхранение на излезли от употреба МПС имат “Надин - Комерс” и “Надин Транс” - база Мездра. “Надин - Комерс” има сключен договор с община Мездра за събиране на ИУМПС. Двете фирми имат и разрешение за събиране и временно съхранение на отпадъци от електронно и електрическо оборудване. Фирмите са лицензирани за търговска дейност с отпадъци от черни и цветни метали. Събраните автомобили и електроуреди се транспортират за разкомплектоване на централната база на фирмата на Гара Искър, община София. За 2008 год. са събрани и предадени за разкомплектоване 528 броя ИУМПС. Площадка за временно съхранение и център за разкомплектоване на излезли от употреба МПС има ЕТ “Цвети – Георги Петков 2007” гр. Мездра. За периода са събрани и разкомплектовани 30 броя ИУМПС. Регистрирани са 8 пункта за изкупуване на метали, пластмаса, картон и хартия, автомобилни гуми; 1 пункт за изкупуване на акумулатори. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната.

По отношение производители на опаковани стоки в общината са около 15 фирми. Лицата пускани на пазара големи количества опаковани стоки имат подписани договори с колективна организация, такива като “Евро Дринкс” АД, “Стройкерамика” АД и “Вархим” ЕАД, докато малките фирми и сладкарски цехове заплащат такса към ПУДООС. Няма фирми, изпълняващи задълженията си индивидуално.

Общината има сключен договор с колективна организация по оползотворяване “Екопак България” АД за въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. За град Мездра бяха доставени и разпределени 50 комплекта трицветни контейнера за хартия, стъкло и пластмаса. Местоположението на контейнерите по точки е определено от общината, като всяка точка обхваща 350 жители. Фирмата събираща и сепарираща отпадъците от опаковки е “Й.Кръстителски - Джордан 2001” ЕООД. За 2009 год. разделно събраните отпадъци от опаковки за град Мездра са 111 тона, което представлява 2,5% от общото количество генерирани отпадъци от общината.

ОБЩИНА МИЗИЯ

В съответствие с изпълнението на целите предвидени в Националната програма по управление на дейностите по отпадъци община Мизия представи в ПУДООС проект за "Усъвършенстване на системата за организирано събиране и транспортиране на БО, с цел обхващане на цялото население в общината". Подписан беше договор за доставка на 90 контейнери и 300 броя кофи тип "Мева" – на стойност 62 000 лева. Техниката е доставена и разпределена по всички населени места в общината. По този начин обхванатото население от организирано сметосъбиране и сметоизвозване се увеличи от 52% за 2006 г. до 85% за 2009 г. Строителните отпадъци на общината са минимални. Общото количество формирани БО за общината за 2009 г. са 945 т (при 1 668 т за 2008 г. и 1 810 т за 2007 г.), които се извозват на РДТБО-Оряхово. Част от тях се депонират на градско сметище, намиращо се в м. "През ушите" гр. Мизия – 1 100 тона, а останалото количество от 568 т се извозва на РДТБО Оряхово. Съгласно плана за закриване на нерегламентираните сметища за 2007 год са закрити 4 броя, почистената площ е 25 дка.

Строителните отпадъци на общината са минимални и се ползват главно за технологично запръстяване на битовите отпадъци на сметището в м. "През ушите".

Инсталация за обработка и предварително третиране на амортизирани акумулаторни батерии, притежава "Андонов" ООД, гр. Мизия. Дружеството извършва механично третиране на старите акумулаторни батерии /нарязване и сортиране на отделните компоненти/, които впоследствие предава на лицензирани фирми за рециклиране. Дружеството е изградило инсталация за топене на олово, която все още не е въведена в експлоатация, главно поради влошената конюктура на пазара. За 2008 г. фирмата не е събираща и преработвала излезли от употреба акумулаторни батерии.

За изкупуване на метали в гр. Мизия са регистрирани 2 пункта на "Косаня" ЕООД и ЕТ "Пировски". Освен метали фирмите изкупуват акумулаторен скрап, пластмаса и хартия. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната. И двете фирми имат разрешително за временно съхранение и разкомплектоване на ИУМПС и ИУЕЕО. За 2008 г. са събрани и временно съхранени общо от двете фирми 536 броя МПС и 1239,56 тона ИУЕЕО.

"Техарт Комерс" АД оползотворява растителни отпадъци до екобрикети, за което притежава съответното разрешително за дейности с отпадъци.

Производители на опаковани стоки в общината са "Скът Мизия" АД, "Яйца и птици" АД, "Текон Инвест" АД и "Техарт Комерс" АД, които имат сключен договор с колективни организации по оползотворяване, както и още 3-4 малки фирми, които пускат на пазара главно хляб и закуски и заплащат продуктова такса към ПУДООС.

Няма фирми, изпълняващи задълженията си индивидуално.

Няма и подписан договор на общината с колективна организация или с ПУДООС за финансиране на разделно събиране на отпадъци от опаковки.

ОБЩИНА ОРЯХОВО

Община Оряхово е обхванала почти всички населени места в организирано сметосъбиране и сметоизвозване (100%), без селата Горни Вадин и Долни Вадин с общо население 850 човека. В съответствие с изпълнението на целите предвидени в Националната програма по управление на дейностите по отпадъци община Оряхово представи в ПУДООС проект за «Усъвършенстване на системата за организирано събиране и транспортиране на БО, с цел обхващане на цялото население в общината». Формираните БО за общината за 2009 г. са 2 656 т (при 2 367 т за 2007 г. и 2639 т за 2008 г.). Битовите отпадъци се депонират на Регионално депо за санитарно депониране

на ТБО от общините Оряхово и Мизия. Депото започна работа от 20.09.2005 год., като първоначално се ползваше само от община Оряхово. От началото на 2006 год. към него се включиха и община Мизия и частично община Козлодуй. Общото количество депонирани отпадъци е 11 275 т. За 2008 г. приетите отпадъци са 3 360 т, като за община Оряхово количеството е 2 639, за Мизия –568 т и за Козлодуй – 152 т. Останалите общини, които са предвидени да ползват РДТБО Оряхово/Бяла Слатина, Борован, Хайредин/, до момента не са се включили, главно поради липса на подходяща сметоизвозна техника или организирано сметосъбиране и сметоизвозване. РДТБО Оряхово притежава комплексно разрешително № 249-НО/2008 г. В края на 2008 г. е сключен договор между ПУДООС и Община Оряхово за отпускане на безвъзмездна помощ за обект «РДТБО – Оряхово-Мизия – клетка 2» на стойност 800 000 лева. Срокът за изпълнение на договора е 150 календарни дни. Оператор на депото е “НОРД ГРУП” АД, Русе, в резултат на спечелена обществена поръчка, обявена от ЗОП. Фирмата притежава разрешение по чл.37 от ЗУО, 05– ДО–74-00 от 30.03.2006 г.

През 2007 год. на РДТБО Оряхово бяха разположени 48 броя Б-Б кубове, в които се събраха 97,4 тона залежали препарати за растителна защита от складовете в общините Оряхово, Криводол, Бяла Слатина, Мездра, Хайредин и Козлодуй. През 2008г. на депото бяха разположени нови 12 броя Б-Б кубове, в които се събраха 32,3 тона залежали препарати за растителна защита от складовете в община Мездра. Проектът е разработен от Областна администрация Враца и финансиран от ПУДООС. Изпълнител на проекта стана “Балбок Инжинеринг” АД София.

За период 2006 – 2009 г. се наблюдава запазването на едно сравнително постоянно количество битови отпадъци , въпреки че до момента няма представителни данни за точното количество, което всеки жител от община Оряхово отделя дневно или годишно.

Количество БО на жител от населението на общината за периода 2006-2009 год.

година	2006г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.
Общо колич. отпадъци /т./	2198,800	2367,660	2639,340	2655,630
Население /брой жители/	14674	14357	14068	13864
Колич. БО т./ж./год.	0,15	0,16	0,19	0,19

От направеното изследване следва, че нормата на натрупване на битови отпадъци на жител за община Оряхово е приблизително 190 кг/ж/г. /като се има предвид , че сметосъбирането за селата Горни и Долни Вадин не е целогодишно/

Съгласно плана за закриване на нерегламентираните сметища, за битови отпадъци в Община Оряхово за 2009 год., утвърден с Решение №05-08-01/30.09-2005 г. на РИОСВ гр. Враца са закрити 9 броя, почистената площ е 38 дка.

- за гр. Оряхово –в м. „Табията”;
- за с. Селановци – до старата водна кула, до ромските гробища и до новата водна кула;
- за с. Остров – до гробищата, до Георги Гогумански и в м. „Мочура”;
- за с. Лесковец – до казана и в м. „До върбите”;
- за с. Галово – в източната част на селото.

На територията на община Оряхово няма система за разделно събиране на масово разпространени отпадъци.

За морфологичния състав на битовите отпадъци не могат да бъдат посочени достоверни данни. До настоящия момент морфологичният състав на битовите отпадъци се базира на принципа на опитното определяне и оценка на длъжностните лица, организиращи и изпълняващи дейностите по управление на отпадъците в общината.

Строителните отпадъци на общината са минимални и се ползват главно за технологично запръстяване на битовите отпадъци на старото сметище на гр. Оряхово.

Формираните отпадъци от работещите на територията на общината машиностроителни заводи /Агротехчаст АД, Хидком АД и Изгрев АД/ са главно метални стружки и изрезки, които се събират и предават за оползотворяване. За изкупуване на метали, пластмаса, картон и хартия и автомобилни гуми са регистрирани 5 пункта в гр. Оряхово и 1 за изкупуване на акумулатори. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната.

Производители на опаковани стоки в общината са около 4 малки фирми, които пускат на пазара главно безалкохолни напитки и хляб и заплащат продуктова такса към ПУДООС. Няма фирми, изпълняващи задълженията си индивидуално.

Община Оряхово има договор с колективна организация по оползотворяване "Екопак България" от средата на 2008 г. за въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. Броят на доставените цветни контейнери е 120, като във всяка точка са разположени по три контейнера за стъкло, хартия и пластмаса и обслужват по 250 жители. Обхванатото население е 10 264 жители от гр. Оряхово и с. Селановци. Събирането и транспортирането на разделно събраните отпадъци се извършва от "Астон сервиз" ООД, която има договор с "Екопак България". Сортирането по вид и качество на отпадъците от опаковки се извършва на площадка в гр. Плевен от "Унитрейд БГ" ООД Плевен. За периода от въвеждане на системата до края на 2008 г. са събрани и предадени за оползотворяване 39.8 тона опаковки, а през 2009 разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 34 880 кг; пластмаси – 27 920 кг и стъкло - 24 360 кг. Община Оряхово има Договор №LL-2008-1031-НМ от 29.10.2008г. с "БалБок Инженеринг" АД за излезли от употреба луминесцентни лампи и е предала на 06.10.2010г. за рециклиране - 477 бр. негодни за употреба лампи.

ОБЩИНА РОМАН

Система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване е изградена в гр. Роман и по-големите села от общината, което представлява 60 % от населението на общината. За останалите населени места има по няколко съда за БО, разпределени в централната част. Количеството им е крайно недостатъчно. Организирано сметоизвозване не се осъществява само в с. Марково равнище(12 ж.), с. Караш(14 ж.) и с. Средни рът (14 ж.). Формираните БО за общината за 2009 г. са 1 500 т (при 4 280 т за 2008 г и 4 481 т за 2007 г). Данните са доста завишени, поради неточно измерване на депонираните количества, отчитането става само по транспортни документи. Битовите отпадъци се депонират на градско сметище, намиращо се в м. "Вълчов дол" гр. Роман. За 2008 г. няма закрити нерегламентирани сметища в общината. Община Роман участва в регионално сдружение за изграждане на депо за ТБО заедно с общините Луковит, Ябланица, Тетевен и Червен Бряг. Тя ще ползва Регионалното депо за ТБО – Луковит. Предвидено е основната площадка да бъде/320 дка/ в местността Добрин дол, Община Луковит. За алтернативна площадка /150 дка/ е избран район между селата Тодоричане и Дъбен, Община Луковит. Проектът предвижда претоварната станция /46 дка/ да бъде в землището на с. Гложене, Община Тетевен. В края на м. март 2010 г. беше предложен окончателен вариант на доклада "Препоръчана система за развитие управлението на отпадъците в регион Луковит".

Строителните отпадъци на общината са минимални и се ползват главно за технологично запръстяване на битовите отпадъци на градското сметище.

Отпадъците, които формират "Метизи" АД – стоманени телове и въжета и "Стал-20" ЕООД – товаро-захватни съоръжения са предимно метални и се предават за оползотворяване на лицензирани фирми. За изкупуване на метали в община Роман са регистрирани 4 пункта. Освен метали в гр. Роман има два пункта за изкупуване на пластмаса и хартия. На площадката на "Вария" ЕООД гр. Роман се осъществява

събиране, сортиране и преработка на пластмасови отпадъци от опаковки (главно ПЕТ) до получаване на гранулат. Пунктовете притежават съответните разрешителни по ЗУО и лицензи за извършване на горепосочените дейности, както и договори с рециклиращите предприятия в страната.

Производители на опаковани стоки в общината са няколко малки фирми, които пускат на пазара главно безалкохолни напитки, хляб и сладкарски изделия и заплащат продуктова такса към ПУДООС.

Община Роман има сключен договор с колективна организация по оползотворяване “Екопак България“ АД за въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. За град Роман и селата Струпец, Хубавене и Радовене са доставени и разпределени трицветни контейнера за хартия, стъкло и пластмаса. Местоположението на контейнерите по точки е определено от общината, като всяка точка обхваща 250 жители. Фирмата събираща и сепарираща отпадъците от опаковки е “Пеци Трейд” АД Правец. За 2008 г. няма данни за разделно събраните отпадъци от опаковки. За 2009 г. разделно събраните отпадъци от опаковки са: хартия – 20 350 кг, пластмаси – 16 030 кг и стъкло -13 060 кг.

ОБЩИНА ХАЙРЕДИН

Община Хайредин има организирано сметосъбиране и сметоизвозване. На 10.06.2010 г. общината е сключила договор с община Оряхово за депониране и обезвреждане на битови отпадъци на Регионалното депо за неопасни отпадъци в гр. Оряхово. От месец юни 2010 г. се извършва сметосъбиране и сметоизвозване на отпадъците на регионалното депо в гр. Оряхово. През 2009 г. община Хайредин достави 165 бр. контейнери тип „Бобър”, 21 бр. кофи тип „Мева”, 1 сметоизвозващ автомобил, 1 комбиниран багер – член товарач и 1 самосвал, по проект финансиран от ПУДООС. Разпределена е сметосъбиращата техника във всички населени места от общината, която все още е недостатъчна.

Община Хайредин е започнала поэтапно почистване на нерегламентираните сметища, които са с минимален риск за човешкото здраве и околната среда. Мерките, които общината предприема се изразяват в ежегодно почистване на сметищата, което включва запръстване на отпадъка, с цел ограничаване разпиляването.

Строителните отпадъци са в минимални количества.

До края на 2008 г. няма закрити нерегламентирани сметища.

Община Хайредин няма подписан договор с колективна организация или с ПУДООС за разделно събиране на отпадъците.

На територията на община Хайредин няма промишлени предприятия и производители на опаковани стоки.

Основни съществуващи проблеми и положителни констатации

Почти всички общини от региона имат разработени и приети на заседания на Общинските съвети Програми по опазване на околната среда и Общински планове за развитие, в които са разработени краткосрочни и дългосрочни планове за действие в областта на управлението на отпадъците. Налице е все по-активно участие на общинските администрации в разработване на проекти с екологична насоченост. Особено внимание се обръща на усъвършенстване системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване, въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки. Наред с положителните тенденции се наблюдават и доста нерешени проблеми, а именно никакви действия от страна на общините по отношение другите отпадъчни потоци – отработени масла, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба МПС, негодни за употреба луминисцентни лампи и батерии. Годишните отчети по програмите за опазване на околната среда се изготвят

непълно. В повечето случаи не се приемат на заседания на общинските съвети. Поради непрекъснатото намаляване на населението в селата от областта (демографски срив) изборът на съдове за сметосъбиране е доста неудачен – контейнери тип “Бобър”. Тези контейнери не могат да покрият територията на цялото село, макар че са изчислени и отговарят на броя на жителите (разпределени по няколко на дадена улица, необитаемите къщи на тази улица се оказват по-голямата част от обитаемите). По-удачният вариант е доставката на кофи тип ”Мева” разпределени за всяко домакинство. Контейнерите са подходящи за гъсто населени райони и жилищни комплекси. Наблюдава се нежелание от страна на кметовете на общини да ползват изградените регионални депа за битови отпадъци. Като главна причина се посочват високите транспортни разходи. От друга страна обаче, не се прави нищо по отношение намаляване количеството на отпадъците, които се транспортират до РДТБО, чрез въвеждане на сепариране и компостиране на градинските и животински отпадъци, генерирани на територията на съответната община.

IV. SWOT – АНАЛИЗ

SWOT - анализа дава информация за силните страни на областта, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на областта и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на стратегията. Вследствие на този етап се предлага типът стратегия, която е подходяща да реализира общината в бъдеще.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Съществува необходимата институционална, нормативна и стратегическа рамка за управление на околната среда; ▪ Съхранена природа и добри общи екологични показатели; ▪ Наличие на неусвоени водни ресурси; ▪ Сравнително добре изградена водоснабдителна инфраструктура с 98% централно водоснабдяване; ▪ Чисти почви; ▪ Липса на големи индустриални замърсители; ▪ Добре запазено биологично разнообразие; ▪ Голям дял на територии от Натура 2000; ▪ Наличие на ПП”Врачански Балкан”, защитени местности и обособен резерват; ▪ Постоянен национален и международен мониторинг на компонентите на околната среда в радиационната и нерадиационната сфера; ▪ Добре развита топлопреносна, електроснабдителна и водоснабдителна мрежа; ▪ Стартиращ проект за интегрирания воден цикъл на гр.Враца; ▪ До минимум сведено заустване на отпадъчни води във водни обекти, без съответното разрешително. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Амортизирана водоснабдителна инфраструктура, недостатъчно изградена канализационна мрежа и слабо развита инфраструктура за третиране на отпадни води; ▪ Лошо състояние на пътната мрежа; ▪ Лошо състояние на уличната мрежа в градовете и селата; ▪ Недостатъчно ефективна система за управление на отпадъците, наличие на нерегулирани сметища на територията на областта; ▪ Недостатъчен капацитет на общинските администрации за прилагане на новото екологично законодателство; ▪ Липсват мерки и практики за енергийна ефективност; ▪ Липса на газификация в повечето общинските центрове на областта; ▪ Под 70% от населението е обхванато в системата на организираното сметосъбиране и сметоизвозване; ▪ Недостатъчно популяризиране на разделното събиране на ТБО в селищата от общината. Нисък дял на разделно събраните

	отпадъци, спрямо общия дял на генерираните ТБО; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Високо потребление на енергия в бита.
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Преструктуриране на икономиката и въвеждане на съвременни технологии, щадящи околната среда на регионално ниво; ▪ Проучване и усвояване на нови водни ресурси; ▪ Газификация на общинските центрове за битови и промишлени нужди; ▪ Възможности на регионално ниво за реализиране на програми и мерки за енергийна ефективност, както и използване на възобновяеми енергийни източници; ▪ Подобряване на транспортната инфраструктура; ▪ Повишена информираност на населението в резултат на регулярни информационни кампании, нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение, реализирани от държавни и неправителствени организации; ▪ Активизиране на общините по отношение на изграждане на канализационни системи на населените места; ▪ Използване на добри земеделски практики за правилна употреба на препарати за растителна защита и опазване на почвите от химическо замърсяване и пестициди; ▪ Наличие на огромен финансов ресурс за финансиране на дейности за опазване на околната среда на национално ниво (7-те оперативни програми), както и др. национални и международни източници; ▪ Възможност за обмен и прилагане на добри практики от двете страни на границата с Румъния. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Климатични промени, свързани с повишен риск от природни бедствия, засушаване, ерозия и горски пожари; ▪ Тенденция към засушаване през последните години; ▪ Недостатъчно интегриране на политиките за околна среда в другите местни политики и стратегически документи; ▪ Проблеми с неефективното управление на финансовите инструменти на ЕС на национално ниво; ▪ Наличие на инвестиционни интереси, потенциално застрашаващи околната среда; ▪ Затруднен публичен достъп до информация за състоянието на околната среда; ▪ Изразходване на капацитета на РДТБО Мездра; ▪ Финансова и икономическа криза.

V. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

5.1 ВИЗИЯ

Основната цел на Областната стратегия за опазване на околната среда на област Враца е да спомогне за постигане на устойчиво решаване на съществуващите екологичните проблеми и за запазване на доброто състояние на околната среда. Тя се базира на добре планирани и целенасочени действия свързани с околната среда, развивайки потенциала и предлагаща решения за идентифицирани проблеми в приоритетни области за областта. Отчита се влиянието на икономическите и социалните интереси в обществото и се създават условия за устойчиво развитие на общността като цяло. Стратегическата част акцентира върху възможностите на местните власти и заинтересованите страни да инициират качествени промени в сферата на околната среда.

Дефинирането на визията, стратегическата цел и приоритети в Стратегията се базира на извършения анализ, на откритите специфични особености в *SWOT анализа* и на очакванията за развитие на процесите в заобикалящата среда. Въз основа на тях са

очертани основните направления и приоритети на развитие на Област Враца в сферата на околната среда.

Същевременно Стратегията е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда на Европейския съюз. Формулираните цели и приоритети са съобразени с основните стратегически и планови документи подготвени в Република България и имащи пряко отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Стратегическата част позволява да се разглежда като динамична част, която има възможност да бъде допълвана и актуализирана съобразно промени в приоритетите на общините, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда оказващи влияние върху протичащите процеси в Областта.

Визията е образ, виждане за състоянието на областта в определен бъдещ момент. Тя отразява мнението на всички заинтересовани страни и представителите на администрацията относно бъдещото социално, икономическо и екологично състояние на Област Враца. Отчитайки специфичните предимства визията на областта се формулира:

ВИЗИЯ

Динамично развиваща се област, като се запази, подобри и възстанови естествената околна среда и съхрани богатото биологично разнообразие, като се доближи максимално до европейските стандарти. Формиране на екологично съзнание, за да се създадат привлекателни условия за живот и развитие на жителите на областта.

Формулираната визия отразява виждането на системата за едно интензивно, демократично, справедливо и устойчиво развитие, т.е. *икономически, социално и екологично целесъобразно развитие.*

5.2 СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

В резултат на SWOT - анализа и цялостния анализ на събраната и обработена информация при подготовката на стратегията се очертаха основните предизвикателства за постигането на устойчива околна среда в областта. Те са свързани с осигуряване на достатъчно по количество и по-добро качество на водите, ограничаване на загубата на биологичното разнообразие, осигуряване на по-здравословна околна среда, промяна на нагласите, отношението и поведението на обществото към околната среда и устойчивото развитие, по-качествен мониторинг и информация за околната среда. Изведена е главната стратегическа цел:

***ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ ВРАЦА
ЧРЕЗ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНА И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА И ЗАПАЗВАНЕ НА
БОГАТОТО ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО, НА ОСНОВАТА НА УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ
НА ОКОЛНАТА СРЕДА***

При формирането на специфичните стратегически цели, съхранението на околната среда и разумното използване на природните ресурси, с мисъл за бъдещите поколения, е в основата на желанието и нуждата от устойчиво социално-икономическо развитие на съвременното човешко общество. В този смисъл, всяка една антропогенна дейност и предхождаща я стратегическа визия, трябва да бъдат пречупени през призмата на толерантното отношение към околната среда. Формулираните цели

показват стратегическия избор и основните приоритети, които ще има областта през следващите години.

Специфична стратегическа цел 1. Ликвидиране на стари замърсявания на околната среда

Ликвидирането на съществуващите на територията на област Враца стари замърсявания на околната среда е важно условие за цялостното повишаване на качеството на средата, в която живеем и основа за изграждане на позитивна екологична култура в местното население. Най-общо старите замърсявания на околната среда са в резултат на промишлената и битова дейност на хората от областта. В този смисъл се определят и следните две приоритетни мерки за въздействие:

Мярка 1.1. Ликвидиране на стари замърсявания на околната среда, следствие на промишлената и селскостопанска дейност в област Враца.

Мярка 1.2. Ликвидиране на стари замърсявания на околната среда, следствие на бита на местното население и управлението на битовите отпадъци.

Специфична стратегическа цел 2. Подобряване на управлението на биологичните и битови отпадъци от населените места

Нивото на замърсяване на околната среда, с отпадъци от битовото ежедневие на човека, е вторият важен фактор определящ качеството на екосистемите разположени в близост до населените места и туристическите центрове на област Враца. За снижаване до минимум на това замърсяване е необходимо в близко бъдеще да се приложат пакет от мерки, които интегрират едновременното инвестиране в техника и повишаване на екологичната култура на населението. Само по-този начин ще бъдат оправдани инвестициите в инфраструктура и ще бъде гарантирано нейното пълноценно използване.

Мярка 2.1. Повишаване културата на населението в област Враца по отношение на битовата екология и осъзнаване на личния принос в опазване чистотата на жизнената среда.

Мярка 2.2. Въвеждане на системи за събиране, извозване и депониране (*рециклиране*) на твърдите битови отпадъци и биологични отпадъци, включително разделно събиране, във всички населени места на област Враца.

Специфична стратегическа цел 3: Осигуряване на достатъчно количество и качество вода за населението и икономиката на област Враца

Задоволяването на потребностите от вода в необходимото количество и качество, както за осигуряване на живота и здравето на населението, така и за нуждите на икономиката трябва да става при осигуряването на условия за възпроизводството и развитието на водните екосистеми, в изпълнение на ангажиментите на страната по линия на Европейския съюз в сектор „Води”. Осигуряването на достатъчно по количество и качество вода за населението на Областта е свързано с преодоляване на кризи в някои населени места, където все още има частични режими на водоснабдяване. Необходима е реконструкция и модернизация на водопроводните мрежи за намаляване на техническите загуби на питейна вода, запазване и подобряване на качеството на подземните води както и формиране на интерес за икономии на водни ресурси.

Мярка 3.1. Проектиране и изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води в населените места на област Враца с население над 2000 еквивалент жители до 2015 г.- Враца, Мездра, Роман, Криводол, Бяла Слатина, Козлодуй, Мизия и Оряхово и селата Борован, Малорад, Хайредин, Зверино, Галиче, Попица, Търнава, Хърлец, Гложене, Бутан, Селановци.

Мярка 3.2. Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

Мярка 3.3. Проектиране и изграждане на диги и съоръжения за укрепване на речни корита и свлачища.

Специфична стратегическа цел 4. Стимулиране на екологосъобразни производства в земеделието и промишлеността

Превантивните мерки за опазването на околната среда и съхранението на минералните и биологични ресурси трябва да заема водещо място в стопанската дейност в област Враца. Това ще гарантира предотвратяването на бъдещи замърсявания и осигуряването на здравословна работна среда и промишлени продукти с високо качество. Постигането на този приоритет е чрез развитието на две основни направления – информационно и експертно осигуряване на промишлеността и селското стопанство и въвеждане в практиката на екологосъобразни производства.

Мярка 4.1 Информационно осигуряване и обучение на ръководителите и работниците от промишлеността и селското стопанство, желаещи да въведат в практиката екологосъобразни методи на производство.

Мярка 4.2 Въвеждане в земеделската практика на опазващи околната среда технологии за производство на продукти, тяхното преработване и пакетиране.

Мярка 4.3. Въвеждане в промишленото производство на опазващи околната среда технологии и системи за пречистване и рециклиране на отпадъчните продукти – води, газове, суспензии, твърди и опасни отпадъци /битови и биологични/.

Мярка 4.4 Обезопасяване и ликвидиране на съществуващите на територията на областта стари складове /депа/ с растително защитни препарати негодни и с изтекъл срок на годност.

Специфична стратегическа цел 5. Опазване и съхранение на природните забележителности, защитените територии и защитените зони в област Враца

Специфичните за област Враца природни забележителности и защитени територии са предпоставка за чиста околна среда и поддържане на здравния статус на населението в региона както и ресурс за развитие на туризма. В този смисъл, важен приоритет е тяхното опазване и съхраняване на биологичното разнообразие в дългосрочен план, което е едно от най-богатите в Европа, ползване на екосистемните услуги по начин, който позволява запазване и повишаване на екологичните, икономическите и социалните функции на природата, изпълнението на ангажиментите на страната по линия на Европейския съюз и международните договори в областта на опазване на природата, по които България е страна. Това налага в бъдеще да продължи

сътрудничеството между държавните институции и гражданското общество, в дейностите по опазване, съхранение и паралелно използване на местното биологично и ландшафтно разнообразие. С оглед на така формулираната приоритетна област, настоящата стратегия определя и следните стратегически мерки за въздействие:

Мярка 5.1. Развитие на защитените територии съгласно приоритетите заложи в плановете за управление на Природен парк «Врачански Балкан» и резерват «Врачански карст», чрез използване на структурните фондове и други национални и международни програми.

Мярка 5.2 Разработване на Планове за управление на Защитени зони и планове за действие за растителни и животински видове.

Мярка 5.3 Опазване и възстановяване на популациите на застрашени видове растения, животни и местообитания и управление на природните компоненти.

Мярка 5.4 Развитие на устойчив туризъм и промяна на условията и качествата на живот в малките населени места в околната територия и превръщането им в желани места за екотуризъм.

Мярка 5.5 Развитие на природозащитното образование на местното население и посетителите на защитените територии и защитените зони чрез работата на природозащитните и туристически информационни центрове.

Мярка 5.6 Възстановяване и рекултивация на нарушени терени вследствие на минно-добивна и кариерна дейност.

При бъдещото допълване на ОСООС, съобразно промените и приоритетите, които може да настъпят в общинските програми за опазване на околната среда, следва да се имат предвид и да се отчетат разработените от МРРБ седем индикатора. Те измерват напредъка по интеграцията на проблемите на околната среда в стратегическото планиране на регионално и местно ниво и се отнасят до определена териториална единица и процес. Тази система служи за мониторинг и разработката ѝ се основава на официална статистическа информация. Промяната в стойностите на показателите има ясно изразено отношение към трите Конвенции от Рио: Конвенция на ООН за биологичното разнообразие; Рамкова конвенция на ООН по изменението на климата; Конвенция на ООН за борба с опустиняването. Индикаторите, които отчетат промените са:

-Индикатор 1 – Относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти);

-Индикатор 2 – Съотношение между горски, земеделски и урбанизирани територии;

-Индикатор 3 – Емисии на парникови газове (приравнени към CO₂ еквивалент) на жител от населението;

-Индикатор 4 – Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение;

-Индикатор 5 - Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение на човек от населението;

-Индикатор 6 – Дял от територията на териториалната единица с висок риск от ерозия;

-Индикатор 7 – Степен на постигане на националните цели за използване на възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност.

За пръв път на местно ниво заляга изпълнението на глобалните екологични цели, като така ще се постигнат изискванията на Европейския съюз за хоризонталната им интеграция в различни оперативни програми и стратегически планови документи. Усилията трябва да се насочат към поощряване на инвестициите за оптимално оползотворяване на възобновяемите енергийни източници и за въвеждане на екологосъобразни технологии, за модернизация на съществуващите и изграждане на нови електроенергийни мощности. Така от една страна ще се намали зависимостта от внос на енергийни ресурси, а същевременно от друга ще бъде намалено вредното въздействие от енергопреобразователните процеси върху околната среда и климатичните промени, чрез рационално използване на местните енергийни ресурси.

Заложените цели и мерки за изпълнение на стратегията и плана, насочени към по-добро качество на живот и устойчива околна среда изискват подобряване на административния капацитет и междуинституционалната координация на различни нива. Много важен аспект на изпълнението на стратегията е развитието на партньорства на държавните институции и местните власти с бизнеса, представителите на браншови и неправителствени организации, чуждестранни партньори, привличането на всички групи на обществеността, отделните граждани.

